

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

MONIAMMATILLISEN
VIRANOMAISYHTEISTYÖN
HYÖDYT JA HAASTEET
ympäristörikosten
ehkäisy- ja torjuntatyössä

Hallintotiede, turvallisuushallinto
Pro gradu -tutkielma
Maaliskuu 2016
Ohjaaja: Sirpa Virta

Minna Immonen

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto	Johtamiskorkeakoulu, Turvallisuushallinto
Tekijä:	IMMONEN MINNA
Tutkielman nimi:	Moniammatillisen viranomaisyhteistyön hyödyt ja haasteet ympäristörिकosten ehkäisy- ja torjuntatyössä.
Pro gradu -tutkielma:	88 sivua, 1 liitesivu
Aika:	Maaliskuu 2016
Avainsanat:	moniammatillinen, viranomaisyhteistyö, ympäristörikos, verkosto, kehittämistyö, ympäristövalvonta, poliisi

---

Ympäristörिकosten torjunta ja ehkäisy vaativat usean eri viranomaistahon välistä moniammatillista yhteistyötä. Ympäristörikoksiin liittyvä viranomaisyhteistyön valtakunnallinen käynnistämismääräys on Poliisihallituksen toimesta annettu loppuvuodesta 2015. Käytännön tasolla alueellinen yhteistyö on kuitenkin ollut pitkälti tapauskohtaista ja henkilösidonnaista. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää moniammatillisen viranomaisyhteistyön hyödyt ja haasteet ympäristörिकosten ehkäisy- ja torjuntatyössä. Toiminta on uutta valtakunnallisesti eikä olemassa olevia toimintamalleja tai kokemuksia ole hyödynnettävissä, joten tutkimuksen aihe on ajankohtainen ja tutkimukselle voidaan katsoa olevan tilausta.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toiminta-alueelle perustettiin poliisin aloitteesta 2013 ympäristörिकosten torjuntaan, tutkintaan ja ennaltaehkäisyyn keskittyvä yhteistyöverkosto yhdessä alueen kuntien ympäristövalvontaviranomaisten, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Länsi-Uudenmaan syyttäjävirston kanssa. Tässä tutkimuksessa kerättiin ja analysoitiin 10 yksilöhaastattelun ja yhden ryhmähaastattelun pohjalta moniammatillisessa viranomaisyhteistyössä esiinnousseita kokemuksia, haasteita sekä kehittämisehdotuksia yhteistyön toiminta-ajalta. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluinä vuoden 2015 aikana. Pääasiallinen tutkimuskysymys oli selvittää, mitä hyötyä moniammatillisesta yhteistyöstä ympäristörिकosten tutkinnassa on. Tutkimusta tehtäessä kehittämisajatuksena oli myös se, että tutkimuksessa tehtyjä havaintoja ja päätelmiä olisi mahdollista hyödyntää Länsi-Uudellamaalla ympäristörikoksiin liittyvää viranomaisyhteistyötä kehitettäessä. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjana ovat yhteistyön käsitelmäärityt sekä Himmelmanin (1994, 2002) luokittelu yhteistoiminnasta.

Tutkimus osoitti alueellisen yhteistyön hyödyt, mutta toi esille myös useita kehittämiskohteita. Tutkimuksen perusteella moniammatilliselle viranomaisyhteistyölle on tarvetta. Aiheen tärkeys ja yhteistyön merkitys viranomaisten omalle toiminnalle korostui haastateltavien vastauksissa. Niukentuvien voimavarojen tilanteessa viranomaisyhteistyötä tulisi edelleen kehittää luomalla yhteisiä toimintamalleja ja tarjoamalla koulutusta, luomalla uusia tiedonvaihtokanavia ja tehostamalla olemassa olevien käyttöä.

Viranomaisyhteistyö vaatii kehittyäkseen vetovastuutahon tai ohjausryhmän nimeämistä, mutta asettaa samalla huomattavia kehittämishaasteita mukana oleville organisaatioille sekä niiden esimiestahoille. Yhteistyön olemassaolo on varmistettava riittäväillä resursseinneilla ja taloudellisella panostuksella. Tulevaisuudessa moniammatillisena viranomaisyhteistyönä tehtävään ympäristörikosten ehkäisyyn, tutkintaan ja torjuntaan on pystyttävä panostamaan selkeästi nykyistä enemmän.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUKSEN ONGELMA JA TAVOITE	7
2.1 TUTKIMUSONGELMA	7
2.2 AIEMMAT TUTKIMUKSET	7
2.3 TUTKIMUKSEN RAKENNE	11
3. YMPÄRISTÖRIKOSTEN EHKÄISY- JA TORJUNTATYÖSTÄ	12
3.1 YMPÄRISTÖRIKOLLISUUDESTA SUOMESSA	12
3.2 VIRANOMAISTAHOT YMPÄRISTÖRIKOSTEN EHKÄISY- JA TORJUNTATYÖSSÄ	14
3.3 YMPÄRISTÖRIKOSTORJUNNAN STRATEGIA JA TOIMENPIDEOHJELMA	15
4. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	18
4.1 VIRANOMAISYHTEISTYÖ	18
4.2 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ	19
4.3 VERKOSTO	20
4.4 YHTEISTYÖN KÄSITEMÄÄRITTELYÄ	22
4.4.1 <i>Himmelmanin luokittelu yhteistoiminnasta</i>	24
5. MENETELMÄ, AINEISTO JA ANALYYSI	28
5.1 TUTKIMUSMENETELMÄ	28
5.2 TUTKIMUKSEN AINEISTO	30
5.3 AINEISTON ANALYYSI.....	34
5.4 TUTKIMUKSEN RELIABILITEETTI JA VALIDITEETTI.....	35
5.4.1 <i>Reliabiliteetti</i>	36
5.4.2 <i>Validiteetti</i>	38
6. TUTKIMUSTULOKSET	41
6.1 MONIAMMATILLISEN VIRANOMAISYHTEISTYÖN KÄYTÄNNÖT JA KOKEMUKSET YMPÄRISTÖRIKOSTEN EHKÄISY- JA TORJUNTATYÖSSÄ	42
6.1.1 <i>Ympäristövalvontaviranomaiset</i>	42
6.1.2 <i>Poliisi</i>	48
6.1.3 <i>Syyttäjät</i>	51
6.2 OMAT TOIMINTAEDELLYTYKSET YHTEISTYÖSSÄ.....	53
6.3 OMAN HALLINNONALAN RESURSOINNIN MERKITYS YHTEISTYÖLLE	55
6.4 YHTEISTYÖN MERKITYS YMPÄRISTÖRIKOSTEN TORJUNNALLE	57
6.5 TIEDONKULUN MERKITYS YHTEISTYÖLLE	59
6.6 YHTEISTYÖN TULEVAISUUDEN HAASTEET	64
6.6.1 <i>Kehittämisehdotukset ja koulutustarpeet</i>	64
6.6.2 <i>Organisaatiolle ja esimiehille sekä työntekijöille aiheutuvat haasteet yhteistyön kehittämisestä</i>	68
6.7 YHTEISTYÖN JOHTAMISEN TARVE	70
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	73
8. KEHITTÄMISEHDOTUKSET	80
LÄHDELUETTELO	85
LIITE 1 TEEMAHAASTattelun Runko	89

1. JOHDANTO

Ympäristörikoksiin liittyvä viranomaisyhteistyötä on viime vuosina kehitetty, mutta käytännössä alueellinen yhteistyö on ollut pitkälti tapauskohtaista ja henkilösidonnaista. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä julkaistussa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmassa vuosille 2012–2015 kiinnitettiin huomiota viranomaisyhteistyöhön. Toimintaohjelmaan sisältyneeseen hankkeeseen kirjattiin harkinnanvaraisen ympäristörikoksista esitutkintaviranomaisille ilmoittamisvelvollisuuden ohella velvoite tiivistää viranomaisyhteistyötä yhtenäisten ohjeiden aikaansaamiseksi ja koulutuksen järjestämiseksi.

Ympäristöministeriö ja sisäministeriö asettivat syksyllä 2014 ympäristörikostorjunnan yhteistyöryhmän, jolle asetettiin tehtäväksi valmistella kevääseen 2015 mennessä ympäristörikostorjunnan strategian ja toimenpideohjelman. Strategiseksi linjaukseksi kirjattiin kehittää valtakunnalliselle ja alueelliselle tasolle toimialarajat ylittävä ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyö. (Ympäristöministeriö 2015, 12.)

Sisäministeri Päivi Räsänen totesi ministeriöiden yhteistiedotteessa 22.10.2014 ympäristörikostorjunnan yhteistyöryhmän asettamistilaisuudessa: "Lähtökohtaisesti ympäristörikollisuus on talousrikollisuutta. Poliisi kehittää aktiivisesti valmiuttaan puuttua ympäristörikoksiin, mutta viranomaisten ilmoituskyynnys on edelleen liian korkea. Toimintatapojen yhtenäistämistä tarvitaan."

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toiminta-alueelle perustettiin poliisin aloitteesta 2013 ympäristörikosten torjunnan, tutkinnan ja ennaltaehkäisyn tehostamiseksi yhteistyöverkosto yhdessä alueen kuntien ympäristövalvontaviranomaisten, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) sekä Länsi-Uudenmaan syyttäjävirston kanssa. Yhteistyöverkoston perustamisen takana oli tarve saada aikaan viranomaisyhteistyölle jatkuvuutta, nopeuttaa prosesseja, ylläpitää keskusteluyhteyttä, madaltaa ilmoituskyynnystä sekä saada aikaan laadullista parannusta esitutkinnoissa. Ympäristörikosten tutkinta tiedostettiin erityisosaamista vaativaksi tutkintasektoriksi, ja kehittymisen nähtiin olevan mahdollista vain näiden rikosten erityispiirteisiin perehtymällä sekä kasvattamalla vaativan teknisen ja taktisen tutkinnan tasoa.

Tämän tutkimuksen innoittajana toimi Poliisiammattikorkeakoulussa vuonna 2013 toteutettu tutkimushanke Ympäristörikollisuuden valvonta ja torjunta -viranomaisprosessin haasteet ja mahdollisuudet. Hankkeen seuraamisen ja loppuraporttiin tutustumisen myötä käynnistyi tarve selvittää, mitkä olisivat moniammatillisen viranomaisyhteistyön hyödyt, haasteet ja kehittämiskohteet ympäristörikosten ehkäisy- ja torjuntatyössä Länsi-Uudellamaalla.

Tässä tutkimuksessa kerättiin ja analysoitiin 10 yksilöhaastattelun ja yhden ryhmähaastattelun pohjalta moniammatillisessa viranomaisyhteistyössä esiinnoitettuja kokemuksia, haasteita sekä kehittämisehdotuksia verkoston toiminta-ajalta. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Ensisijainen tutkimuskysymys oli selvittää, mitä hyötyä moniammatillisesta yhteistyöstä ympäristörikosten tutkinnassa on. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys määrittyi moniammatillisen viranomaisten verkostotyön ja yhteistyön teorioiden mukaan.

Alueellisesti toteutettavan viranomaisyhteistyön nykytilaa tarkasteltiin tässä tutkimuksessa poliisin, syyttäjän, ELYn ja kuntien ympäristövalvontaviranomaisten näkökulmasta. Viranomaisyhteistyö on uutta valtakunnallisesti eikä olemassa olevia toimintamalleja tai kokemuksia ollut hyödynnettävissä, joten aihevalinnalle oli myös käytännön työstä kumpuava tarve ja tilaus. Tutkimusta tehtäessä tärkeänä tavoitteena oli myös se, että tutkimuksessa tehdyt havainnot ja päätelmät olisivat hyödynnettävissä viranomaisyhteistyötä kehitettäessä Länsi-Uudellamaalla.

2. TUTKIMUKSEN ONGELMA JA TAVOITE

Tutkimuskohteena oli Länsi-Uudenmaan ympäristönvalvontaviranomaisten, ELY-keskuksen, poliisin ja syyttäjän muodostaman yhteistyöverkoston toiminta. Tutkimuksen tavoite oli tutkia yhteistyön hyötyä, haasteita ja kehittämistarpeita. Eri viranomais toimijoiden näkemykset ympäristörikosten torjuntaan ja ehkäisyyn tähtäävässä viranomaisyhteistyössä, esiin tulleet valvonnan haasteet, parhaat käytänteet sekä kehittämisehdotukset olivat keskeisellä sijalla tässä tutkimuksessa. Tutkimuksen lähtötilanteen taustaoletuksena oli se, että moniammatillisesta viranomaisyhteistyöstä on hyötyä ympäristörikosten ehkäisy-, torjunta-, ja tutkintatyössä.

2.1 Tutkimusongelma

Ensisijaisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää, mitä hyötyä moniammatillisesta yhteistyöstä ympäristörikosten tutkinnassa on. Alakysymyksinä haettiin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- mitkä olivat käytännöt ja kokemukset viranomaisyhteistyöstä?
- kuinka viranomaiset kokivat verkoston toiminnassa omat toimintaedellytyksensä huomioiden oman hallinnonalan osoittamat resurssit?
- millaisen roolin viranomaiset näkivät olevan verkostoyhteistyöllä ympäristörikosten tutkinnan näkökulmasta?
- miten tiedonkulku toimi verkostoyhteistyössä ja miten tiedonkulkua sekä verkostoyhteistyötä voitaisiin kehittää?

2.2 Aiemmat tutkimukset

Ympäristörikoksiin liittyvää viranomaisprosessia on tarkasteltu muutamissa korkeakouluissa tehdyissä opinnäytetöissä ja viranomais selvityksissä. Erillisinä tutkimuskohteina yhteistyö, moniammatillinen viranomaisyhteistyö, verkostot ja ympäristörikollisuus ovat eri tieteenaloilla kiinnostaneet tutkijoita, joten välillisesti tätä tutkimusta kiinnostavia näkökulmia oli runsaasti tarjolla. Yritysten verkostoitumiseen liittyviä tutkimuksia verkostoitumisen vaikutuksesta ja verkostoitumisesta löytyi myös paljon.

Tähän kappaleeseen koottiin tutkimuksia, joissa käsiteltiin viranomaisten välistä yhteistyöprosessia, yhteistyön kehittämistä, tiedonkulkua, yhteistyötä ja verkostoteorioita. Valintakriteerinä oli tätä tutkimusta hyödyttävä lisätieto tutkitusta aiheesta.

Iina Sahramäki ja Terhi Kankaanranta (2014b) tekivät tutkimuksen *Ympäristörikollisuuden torjunta ja valvonta Suomessa: kohti vihreämpää viranomaisyhteistyötä*. Tutkimuksessa analysoitiin ympäristörikollisuuden torjunnan ja valvonnan nykytilaa Suomessa viranomaisyhteistyön näkökulmasta. Yhteistyön haasteita ja mahdollisuuksia tarkasteltiin laadullisen tutkimuksen keinoin. Tutkimus perustui 2013 tehtyihin viranomaishaastatteluihin. Saatujen tulosten perusteella torjunnan ja valvonnan viranomaisprosessissa korostui henkilösidonaisuus ja tapauskohtaisuus. Toisaalta ympäristörikollisuuden torjunnan ja valvonnan nähtiin kehittyneen viime vuosien aikana. Toimintamalleihin vaikuttivat sekä henkilökohtaiset näkemykset rikosepäilyn vakavuudesta että viranomaisten toimintakulttuuri. Myös hankalaksi koettu lainsäädäntö tulkintoineen vaikuttivat vahvasti viranomaisten toimintaan. Taloudellisia resursseja tarkasteltaessa havaittiin tarve työtehtävien priorisointiin. Lisäksi ilmeni, että suurimpana tiedonkulun ja -vaihdon haasteena oli kunnan ympäristövalvontaviranomaisen rooli esitutkintapyyntöjen tekijänä. (Sahramäki & Kankaanranta 2014b, 7-8)

Sahramäen ja Kankaanrannan tutkimuksessa *Vihreämpää rajan toisella puolella, vertaileva tutkimus ympäristörikollisuuden torjunnasta ja tutkinnasta Suomessa ja Ruotsissa* (2014a) analysoitiin valvonnan ja torjunnan viranomaisprosessin nykytilaa Suomessa. Viranomaisprosessin kuvausta syvennettiin tutkimuksessa vertailututkimuksen keinoin. Aineistona käytettiin tilastotietoja, lainsäädäntöä ja aiempien tutkimusten tuloksia sekä viranomaisten kanssa käytyjä keskusteluja. Lainsäädäntöä tutkimuksessa käsiteltiin rikoslain, rikostilastojen, esitutkintailmoituksen ja sanktioiden näkökulmista. Tutkimuksessa suurin ero maiden välillä ilmeni hallinnollisen sanktion määräytymisessä ja yhteisösakon määräämisessä. Torjunnan ja tutkinnan järjestämisen osalta tutkimus toi esille Ruotsissa sekä poliisin että syyttäjien osalta ympäristörikosprosessiin tehdyt moninkertaiset panostukset Suomeen verrattuna. Myös tarjolla olevan koulutuksen osalta maiden välillä havaittiin eroja. Ruotsissa ympäristörikostutkijat kävivät 12 opintopisteen kokonaisuuden sekä halutessaan 1,5 opintopisteen jatkokurssin Uppsalan yliopistossa. Suomessa tutkijat osallistuivat Poliisiammattikorkeakoulussa järjestettävälle 2 opintopisteen kurssille, joka oli suunnattu pääasiallisesti tutkinnanjohtajille. (Sahramäki & Kankaanranta 2014a, 55–58)

Viranomaisyhteistyön haasteita selvitettiin vuonna 2007 Keskusrikospoliisin toteuttamassa *LOKKI-projektissa*. Projektista tehtiin loppuraportti Keskusrikospoliisin toimesta toteutetun ympäristöviranomaisten ja poliisin välisen yhteistoiminnan haasteista selvittäneen projektin toteutuksesta, havainnoista ja kehittämis ehdotuksista. Kuntien viranomaisille lähetettyjen kyselomakkeiden vastauksissa yhteistyö näyttäytyi tapauskohtaisena ja henkilösidon naisena. Projektin vastauksissa tulivat esille myös tiedonkulun ja -vaihdon haasteet. Ympäristöviranomaiset kokivat jäävänsä vaille tietoa tapausten käsittelyn etenemisestä tai päättymisestä. Myös muiden viranomaisten informoimatta jättämisestä sekä omin päin toimimisesta arvosteltiin poliisia. (KRP 2007, 5, 21.)

Taisia Gluschkoffin pro gradu -tutkielmassa *Poliisin asiantuntijuus, asiantuntijuuden kehitys ja kehityksen esteet ympäristörikostutkinnassa* käsiteltiin poliisin suorittamaa ympäristörikostutkintaa ja poliisin siinä tarvitsemaa asiantuntijuutta, asiantuntijuuden kehitystä sekä asiantuntijuuden kehityksen tiellä olevia esteitä. Gluschkoff tutki aihetta tarkastelemalla poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaa sekä tutustumalla poliisille tarjottaviin lisäkoulutusmahdollisuuksiin ympäristörikosten tutkinnan osalta sekä hankkimalla lisää aineistoa teemahaastatteluin. Tutkimus osoitti, että poliisi tarvitsisi lisäkoulutusta ja osaamista ympäristörikosten tutkinnan läpivientiin. Myös verkostoitumista ympäristöalan ammattilaisten kanssa olisi tehostettava ja yhteistyötä ympäristöviranomaisten kanssa tehtävä tiiviimmin. Koulutusta suunniteltaessa voitaisiin pohtia, miten ympäristöviranomaisten osaamista voitaisiin soveltaa ja hyödyntää jo poliisin peruskoulutuksessa. (Gluschkoff 2012, 79–80.)

Emilia Saarivuo (2006, 37) tarkasteli pro gradu -tutkimuksessaan *Kuntien ympäristöturvallisuus: Viranomaistyö ympäristörikosta epäillessä* sitä, miten ympäristölainsäädännön laillisuusvalvonnan ohjauskeinojen tehoa voitaisiin lisätä viranomaisten toimintamalleja kehittämällä. Saarivuo haastatteli tutkimuksessaan 10 poliisia, 10 eri kunnan ympäristöviranomaista sekä alueellisen ympäristökeskuksen edustajaa. Saarivuon mukaan yhdessäkään mukana olleista kunnista ei oltu täysin tyytyväisiä ympäristörikosten käsittelyyn. Tiedonkulun haasteisiin liittyen Saarivuon tutkimuksessa todettiin ympäristöviranomaisten tuoneen esille sen, ettei tietoa tapauksen käsittelyn etenemisestä tai päättymisestä tullut heille. Toiveet ja puutteet yhteistyössä vaihtelivat viranomaisryhmien välillä, mutta yhteistyön kehittäminen nähtiin tarpeellisena.

Anne Puonti (2004a) nosti väitöskirjassaan *Learning to Work Together. Collaboration Between Authorities in Economic-Crime Investigation* esille kaksi viranomaisten kohtaamaa yhteistyövaatimusta talousrikostutkinnassa. Puontin mukaan eri viranomaisilla olevan informaation yhdistäminen yhteistyön avulla oli olennaista, koska talousrikollisuus ilmiönä levittäytyi usean eri viranomaisen toimialueella. Rikosten paljastumiseksi tutkinta vaati viranomaisten yhtäaikaista toimintaa, ennen kuin todisteet olivat vaarassa kadota. Puonti nosti tutkimuksessaan esille tarpeen kehittää viranomaisyhteistyötä kohti samanaikaisia toimintaprosesseja.

Leena Paukkunen (2003, 21–25) on yhteiskuntatieteellisessä väitöskirjassaan *Sosiaali- ja terveysalan yhteistyöosaamisen kehittäminen* hakenut yhteistyön käsitteelle selityksiä sanastoista ja moniammatillisen toiminnan eri ilmenemismuodoista. Hän on erotellut toiminnallisesti yksilöiden välisen, interpersoonallisen, yhteistyön ja organisaatioiden tai niiden alayksiköiden välisen yhteistyön. Väitöskirjassaan Paukkunen esittelee taulukon, jossa esitetään 15 eri määritelmille annettua merkitystä ja määritelmien painotusta. Yhteisen tavoitteen ja vuorovaikutuksen korostaminen ovat esille nousseita havaintoja. Myös toimijoiden vuorovaikutus on tärkeässä asemassa, sitä kuvataan usein kommunikointina. Työssään Paukkunen (2003, 26) määrittelee sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön yhteistyöosapuolten (yksilöiden) yhteisiksi suunnitelmallisiksi kommunikaatio-, arviointi-, päätöksenteko- ja yhdessä työskentelyn prosessiksi, joissa on selkeä yhdessä määritelty tavoite vastata asiakkaan hyvinvoinnin tarpeisiin ja joissa kunnioitetaan sekä arvostetaan jokaisen asiantuntijuutta ja osaamista. Hyvin toteutuvassa yhteistyössä osapuolten välillä tieto, valta ja asiantuntijuus ovat jaettua. Organisaationäkökulma nähdään työntekijöiden väliseen yhteistyöhön vaikuttavana toimintaympäristönä. Edellä kuvatussa on paljon yhtymäkohtaa ympäristörikosten osalta tehtävään yhteistyöhön - yksilöt tekevät yhteistyön ja organisaatio toimii viitekehyksenä.

Katri Valkokari (2009, 3-4) tutki pitkittäistutkimuksen keinoin liiketoimintaverkostojen kehittämisprosessien etenemistä ja toimintaedellytyksiä väitöskirjassaan *Yhteisten tavoitteiden ja jaetun näkemyksen muodostuminen kolmessa erityyppisessä verkostossa*. Hän vertaili kolmea rakenteeltaan erilaista liiketoimintaverkostoa ja niiden kehittymistä. Tutkimuksen toisiinsa linkittyvän teoriataustan muodostivat liiketoimintaverkostot ja organisaatioiden muutoksen tarkastelut. Tutkimuksen tuloksena Valkokari loi uudistuvan verkoston toiminta- ja systeemimallit. Mallit voivat auttaa verkostojen kehittäjää

ymmärtämään, miten verkoston hyötyjä ja tavoitteita tulisi tarkastella kaikkien osapuolten näkökulmasta, jotta yhteistyön kehittymispolkua voitaisiin ennakoida.

2.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen aluksi luvuissa yksi ja kaksi esitellään tutkimusongelma, perustellaan aiheen valinta ja luodaan katsaus aiemmin aiheesta tehtäviin tutkimuksiin. Kolmannessa luvussa esitellään viranomaistahot ympäristörिकosten ehkäisy- ja torjuntatyössä. Neljännessä luvussa selvitetään tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka rakentuu moniammatillisen verkostotyön ja viranomaisyhteistyön käsitteistä ja teorioista. Viidennessä luvussa käydään läpi tutkimusmenetelmä, aineisto, aineiston analyysi sekä tutkimuksen luotettavuuteen liittyvät tekijät. Luvussa kuusi käsitellään tutkimuksen tulokset suoritettujen teemahaastattelujen pohjalta. Tulokset on jaoteltu lukuihin, joissa on analysoitu moniammatillisen viranomaisyhteistyön käytäntöjä ja kokemuksia, viranomaisten omia toimintaedellytyksiä sekä hallinnonalojen resursoinnin vaikutuksia tehtävään viranomaisyhteistyöhön. Luvussa kuusi on käyty läpi myös yhteistyön merkitystä ympäristörिकosten torjunnalle, tiedonkulun merkitystä sekä tulevaisuuden haasteita viranomaisyhteistyölle. Seitsemännessä luvussa esitetään tulosten pohjalta tehdyt johtopäätökset ja viimeiseen kahdeksanteen lukuun on koottu kehittämissuhteudet moniammatillisen viranomaisyhteistyön kehittämiseksi.

3. YMPÄRISTÖRIKOSTEN EHKÄISY- JA TORJUNTATYÖSTÄ

3.1 Ympäristörikollisuudesta Suomessa

Ympäristörikokset määriteltiin Suomessa osaksi talousrikollisuutta jo 1970-luvulla, mutta ne nostettiin selkeämmin talousrikollisuuden torjuntaohjelmiin vasta 2000 -luvulla. Talousrikollisuus määriteltiin tällöin aiempaa laajemmaksi kokonaisuudeksi, johon kietoutui monia rikollisuuden muotoja. (Pirjatanniemi 2005, 265–266.) Ympäristörikollisuus käsitteenä nousi maassamme suuren yleisön tietoisuuteen vasta viime vuosien aikana. Tiedotusvälineet uutisoivat näyttävästi vakavimmista ympäristörikostapauksista. (Sahramäki 2013.)

Suomen kansallisen ympäristörikosseurantaryhmän (2014, 2) raportin mukaan tavoitteena ja motiivina ympäristörikoksissa on usein taloudellinen hyöty tai kustannusten välttäminen. Tekijä haluaa välttää esimerkiksi jätehuoltokustannuksia tai ympäristönsuojeluun liittyviä investointeja. Lainsäädäntöä noudattavat eivät pärjää laittomasti toimiville tahoille. Laiton toiminta vääristää samalla myös kilpailua. Julkisuudessa on esiintynyt tapauksia, joissa jätteitä on dumpattu laittomasti tarkoituksena välttää jätevero. Vältettyjen verojen määrä on ollut huomattava.

Ympäristörikoksiin liittyviä yleisiä uhkakuvia Suomessa ovat esimerkiksi rakennus- ja purkujätteen laitton hävittäminen, laittomat autopurkamot ja romunkerääjät, roskaaminen ja jätehuoltoon liittyvät laiminlyönnit, maatalouden lietteet ja niiden käsittely, maa-ainesten luvaton otto ja läjitys, vaarallisten jätteiden epäasiallinen varastointi ja käsittely sekä pohja- ja pintavesialueiden pilaaminen. Erityisenä uhkakuvana on laiminlyöntien yleistyminen sellaisilla toimialoilla, joilla jätteiden prosessoinnista ja käsittelystä aiheutuu kustannuksia, esimerkiksi kuljetus- tai lajittelukuluja. Jos niin sanottu dumpaaminen rakennus- ja purkutoimialalla yleistyy, se voi vaikeuttaa merkittävästi alalla laillisesti liiketoimintaa harjoittavien yritysten kannattavuutta ja toimintamahdollisuuksia. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2014, 2.)

Suomessa tilastoitujen ympäristörikosten, erityisesti törkeiden rikosmuotojen lukumäärä on pienempi kuin muissa Pohjoismaissa. Tämä ei tarkoita sitä, että Suomessa tehtäisiin vähän ympäristörikoksia. Ympäristörikollisuus on mitä suurimmassa määrin piilorikollisuutta, josta vain pieni osa tulee viranomaisten tietoon. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2014, 2.) Paljastava ympäristörikostutkinta toisi ympäristörikosten lisäksi esiin myös harmaan talouden toimintaa, esimerkiksi rakennustoiminnan piirissä.

Vuonna 2014 eri ympäristörikoksia kirjattiin yhteensä 423 kappaletta, joista suurin osa oli ympäristörikkomuksia (192 tapausta) ja ympäristön turmelemisia (168 kappaletta). Tilastoitujen ympäristörikosten määrä ei ole merkittävästi muuttunut viime vuosien aikana, tilastoitujen rikosten määrä on vakiintunut 2000 -luvun alkupuolelta lähtien noin 400–500 vuosittaiseen ilmoitukseen. Törkeitä ympäristön turmelemisia on tullut rikostutkintaan vuosittain vain 5-10 kappaletta. Käräjäoikeuden käsittelyyn etenee vuosittain noin 50 rikoslain mukaista ympäristörikosasiaa. Lukumäärä on pysynyt samana viimeiset kymmenen vuotta. Noin puolet ympäristön turmelemisrikoksia koskevista ilmoituksista on tullut poliisille ympäristönvalvontaviranomaiselta. (Ympäristöministeriö 2015, 9.)

Ympäristörikokset menestyivät tilastoja tarkasteltaessa heikosti suomalaisessa rikosprosessissa. Tuomioistuimessa syyksi luetuista ympäristörikoksista tuomittiin useimmiten sakkoa (keskimäärin 30 päiväsakkoa). Vakavimmista ympäristörikoksista oli langetettu vankeusrangaistuksia. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2013, 35.)

Ympäristörikoksen käsitettä käytetään yleisesti ja yleensä tarkemmin määrittelemättä. Ympäristöoikeuden laaja-alaisuudesta johtuen käsitteen tarkka määrittely on vaikeaa. Ympäristörikos kohdistuu kuitenkin aina fyysiseen ympäristöön. Ominaisia ympäristörikoksia koskeville kriminalisoinneille on se, että ne suojaavat välittömästi tai välillisesti nimenomaan ympäristöarvoja. Yleensä ympäristörikos on toimintaa, joka aiheuttaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Lisäksi on säädetty ympäristörikoksia sivuavia kriminalisointeja, kuten eläinsuojelurikokset. Useinkaan ympäristörikoksissa ei ole asianomistajaa, vaan ne loukkaavat yhteistä oikeushyvää, eli kaikille kuuluvaa ympäristöä. Tämän vuoksi ympäristönsuojelulainsäädännössä on säädetty, että asianomistajan puhevaltaa

ympäristörikosasiassa käyttää valtion ympäristönvalvontaviranomainen. (Ympäristöministeriö 2015, 8.)

Rikoslain ympäristörikoksia koskevaan 48 lukuun koottu rikossääntely muodostaa perustan ympäristörikossääntelylle. Ympäristörikoksiin lukeutuvat myös niin kutsutut luonnonvararikokset, joita koskevat keskeisimmät rangaistussäännökset on koottu rikoslain 48a lukuun. Myös erityislaeissa oleviin rangaistussäännöksiin on sijoitettu ympäristörikoslainsäädäntöä, joskin vain rikkomusluonteisina säännöksinä. Aineellisten ympäristönormien sisällöllä ja tavoitteilla on huomattava merkitys ympäristörikossäännösten tulkinnassa. Rikoslain 48 luvussa säänneltyjä ympäristörikoksia ovat ympäristön turmeleminen, törkeä ympäristön turmeleminen, ympäristörikkomus, tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen, luonnonsuojelurikos ja rakennussuojelurikos. Rikoslain 48a luvussa säädettyjä luonnonvararikoksia ovat metsästysrikos, törkeä metsästysrikos, kalastusrikos, metsärikos, laitton Etelämanneralueen mineraaliesiintymään kajoaminen, puutavararikos, laittoman saaliin kätkeminen ja törkeä laittoman saaliin kätkeminen. (Ympäristöministeriö 2015, 8.)

Tässä työssä keskityttiin rikoslain 48 luvussa tarkoitettujen rikosten valvonnassa ja torjunnassa tehtävään viranomaisyhteistyöhön.

3.2 Viranomaistahot ympäristörikosten ehkäisy- ja torjuntatyössä

Suomessa ympäristörikosten ehkäisy, torjunta ja tutkinta kuuluvat monen eri viranomaisen toimenkuvaan ja usean ministeriön toimialaan. Viranomaisyhteistyön piirissä ovat ympäristölainsäädännön valvonnasta vastaavat viranomaiset eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kunnan ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaiset, ympäristörikosten esitutkinnasta vastaavat esitutkintaviranomaiset sekä syyteharkinnasta ja syyttämisestä vastaava syyttäjälaitos. Tullilla on keskeinen rooli rajat ylittävän ympäristörikollisuuden ehkäisyssä ja torjunnassa. Vastaavasti Rajavartiolaitoksella on merkittävä rooli merellisen ympäristörikollisuuden ehkäisyssä ja torjunnassa sekä merellisen ympäristön suojelussa. (Ympäristöministeriö 2015, 9.) Muita viranomaistoimijoita ovat edellä mainittujen toimijoiden ohella ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, Tukes,

Rajavartiolaitos, Tulli sekä pelastustoimi. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantatyöryhmä 2014, 9.)

Tässä tutkimuksessa keskityttiin ympäristörikosten rikosasian käsittelyyn tyypillisesti osallistuvien viranomaisyhteistyön arviointiin. Näitä viranomaisia ovat kuntien ympäristövalvontaviranomaiset, ELY-keskus, poliisi ja syyttäjä. Vastuu esitutkinnasta ympäristörikosasioissa on esitutkintaviranomaisilla ja syyteharkinnasta syyttäjälaitoksella.

3.3 Ympäristörikostorjunnan strategia ja toimenpideohjelma

Ympäristörikoksiin liittyvään viranomaisyhteistyöhön kiinnitettiin huomiota myös valtioneuvoston periaatepäätöksenä julkaistussa tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmassa vuosille 2012 – 2015. Lokakuussa 2014 ympäristöministeri Grahn-Laasonen ja sisäministeri Räsänen asettivat yhteistyöryhmän parantamaan viranomaisten yhteistyötä ympäristörikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa. Tehtävän saavuttamiseksi ryhmän tuli muodostaa kokonaiskuva ympäristörikoksiin liittyvästä kansallisesta yhteistyöstä, tunnistaa sen ongelmakohdat. Raportti valmistui 31.3.2015. (Ympäristöministeriö 2015, 7.)

Ympäristörikostorjunnan strategian laatimista ehdotti useasti sisäministeriön perustama kansallinen ympäristörikosseurantatyöryhmä. Usean eri viranomaistahon edustajista koottu ryhmä perustettiin Keskusrikospoliisin yhteyteen vuonna 1997 ja sen tehtäviksi sovittiin muun muassa ympäristörikosten seuranta ja yhteistyön kehittäminen eri valvontaviranomaisten välillä. Työryhmän vuosittain laatimassa ympäristörikoskatsauksessa strategian laadinta mainittiin jo aikavälillä 2009–2013. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantatyöryhmä 2015, 4.)

Yhteistyöryhmä päätyi ehdotuksessaan esittämään seitsemää strategista linjausta, joiden sisältämät tavoitteet tulee täyttää vuoteen 2020 mennessä. Strategiset linjaukset olivat seuraavat:

1. Kehitetään valtakunnalliselle ja alueelliselle tasolle toimialarajat ylittävä ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyö
2. Voimistetaan ja sovitetaan yhteen ministeriöiden tulosohjausta ympäristörikosasioissa
3. Suunnitellaan yhteinen ympäristörikoskoulutus ja luodaan koulutuksen järjestämiseen koordinoitu yhteistyö
4. Jalostetaan olemassa olevaa tilasto- ja seurantatietoa ja hyödynnetään sitä ympäristörikosten torjuntatyössä
5. Arvioidaan riittävin väliajoin, että kansallinen lainsäädäntö tukee ympäristörikosten havaitsemista ja selvittämistä
6. Vaikutetaan ennalta ehkäisevästi ympäristörikosten vähentämiseksi valistuksen ja muiden toimien kautta
7. Organisoidaan kansainvälisen ympäristörikollisuuden kehityksen seuranta ja arvioidaan viranomaisten roolia ympäristöstrategian ja toimeenpano-ohjelman kokonaisuudessa
(Ympäristöministeriö 2015, 11.)

Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelmaan vuosille 2015–2016 kirjattiin ne konkreettiset ja ajankohtaiset toimenpiteet, joilla pyritään strategisissa linjauksissa asetettujen tavoitteiden täyttämiseen. Työryhmä tunnisti selkeäksi ongelmakohtaksi ympäristörikosten ehkäisyssä ja torjunnassa viranomaisten välisen yhteistyön vähäisyyden. Työryhmä esitti myös vahvaa panostusta valtakunnallisen ja alueellisen viranomaisyhteistyön kehittämiseen. Käytännön toimenpiteenä työryhmä ehdotti aluetasolle perustettavia viranomaisyhteistyön ryhmiä. Ryhmien tavoitteena tulisi olla toimialarajojen madaltaminen ja mutkattomamman keskusteluyhteyden luominen esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien sekä ympäristöviranomaisten välille. (Ympäristöministeriö 2015, 12.)

Tämän tutkimuksen näkökulmasta merkityksellisenä voidaan pitää erityisesti toimenpideohjelman kirjausta, jossa todetaan aluetasolle verkostomaisesti perustettavista viranomaisyhteistyön ryhmistä. Ehdotuksen mukaan valtakunnan tason yhteistyössä päätetään, mille alueille aluetason yhteistyö perustetaan. Aluejaon tulee olla toimiva huomioiden sekä maantieteelliset etäisyydet että osallistujatahojen lukumäärä. Alustavana esityksenä aluejako on ELY-keskusjaon tai entisen poliisilaitosjaon mukainen. Verkoston koollekutsujana toimii ensivaiheessa poliisin edustaja. Ryhmien tavoitteena on luoda toimivia yhteistyömalleja, tunnistaa alueelle tyypillisiä ympäristörikoksia, kerätä tietoa

koulutustarpeista ja syventää asiantuntemusta ajankohtaisista tapauksista.
(Ympäristöministeriö 2015, 12–13.)

4. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tämän luvun aluksi on avattu tälle tutkimukselle keskeiset, tutkimusongelman ratkaisemiseksi tarvittavat käsitteet. Niitä ovat viranomaisyhteistyö, moniammatillinen yhteistyö ja verkosto. Tässä tutkimuksessa hyödynnetty määritelmä on avattu ja esitetty perustelu sen valinnalle. Luvun lopussa on vielä käyty läpi yhteistyön käsitteitä ja prosessia yleisellä tasolla.

4.1 Viranomaisyhteistyö

Viranomaisyhteistyö on toimivaltaisen viranomaisen koordinoimaa viranomaisten ja muiden yhteistyöhön velvoitettujen tai valtuutettujen toimijoiden toimintaa yhdessä yhteistyön päämäärien saavuttamiseksi. (Valtonen 2010, 25) Kontekstuaalisesti, tiettyyn toimintaan ja asiayhteyteen sidottua yhteistyötä, jossa toimijoiden roolit on tarkoin määritelty. Viranomaisyhteistyöllä voidaan tarkoittaa tiettyjen toimijoiden yhteistyötä tietyssä toimintaympäristössä. Yleisenä käsitteenä viranomaisyhteistyö ei usein vastaa viranomaisten käytännön toimintaa. Kuitenkin se, miten yhteistyö määritellään, vaikuttaa tapaan, jolla yhteistyötä kehitetään ja miten toimijat näkevät oman roolinsa käytännön yhteistyössä. (Valtonen 2007, 1, 7.) Yhteistyön käsitteen määrittely on todettu ongelmalliseksi muun muassa käsitteen laajuuden, moniulotteisuuden ja sisältöjen erilaisuuden vuoksi (Sahramäki & Kankaanranta 2014, 31).

Viranomaisten yhteistyötä on lähestytty joko organisaatioiden välisenä yhteistyönä (Lawrence & Phillips & Hardy 1999, 481) tai yksilöiden välisenä toimintana (Smith & Carroll & Ashford 1995,11.) Organisaatioiden välisellä yhteistyöllä tarkoitetaan yleensä yhteistyön muotoa, joka syntyy sellaisen yhteisen ongelman ympärille, jota yhteistyöhön osallistuvat tahot eivät voi ratkaista yksinään. (Sahramäki & Kankaanranta 2014, 32.)

Viranomaisyhteistyö on mahdollista vain tietoja jakamalla. (Rantanen 2007, 20.) Oleellista tiedon välittämisessä on, että kaikilla toimijoilla on ymmärrys muiden käsityksistä, tiedot toimenpiteistä, suunnitelmista ja voimavaroista oikeaan aikaan. Riittävät tiedot johtavat tarkkaan tilannekuvaan, jossa peräkkäinen päätöksenteko vaihtuvat rinnakkain tapahtuviksi, nopeuttavat toimintaa ja säästävät voimavaroja.

4.2 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen tiimi on pieni ryhmä henkilöitä, jotka edustavat eri ammattiryhmiä tai organisaatioita. Henkilöt ovat yhteydessä toisiinsa saavuttaakseen yhteisen päämäärän. (Qvretveit 1995, 94.) Isoherranen (2012, 22) määrittelee moniammatillisen yhteistyön yhteiseksi tiedonkäsittelyksi ja vuorovaikutusprosessiksi. Yhteisessä tiedonkäsittelyssä eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot kootaan yhteen. Vuorovaikutusprosessissa muodostetaan yhteinen tavoite ja yhteinen käsitys tarittavista toimenpiteistä. Isoherranen (2005, 13–15) mukaan yhteistyöverkosto on löyhä, asiakkaalle yhtä aikaa palveluja tuottavien henkilöiden yhteenliittymä, jossa asiantuntijoilla ei ole virallisesti sovittuja toimintaperiaatteita, mutta yhteinen päämäärä.

Ammatilliset äänenpainot korostuvat moniammatillisessa neuvottelussa. Eri ammattiryhmien erityisosaamista korostavat ammattisanastot ja murteet kohtaavat ja sekoittuvat moniammatillisessa yhteistyössä. (Nikander 2003, 40 ja 281.) Työryhmien jäsenten omien ammattikäsitteiden merkitysten erot, johtaminen, organisaatioiden ja asiakkaiden tietoja koskevat rajoitteet sekä muut ammatilliset velvoitteet saattavat tuoda ongelmia ja rajoituksia organisaatioiden rajapinnoilla olevien työryhmien yhteistyöhön. Yhteistyössä on olennaista yhteisen tavoitteen löytäminen moniammatillisessa työympäristössä, jossa keskustelua käydään erilaisten taustaoletusten pohjalta. (Puonti 2004a, 39.) Yhteistyö rakentuu ja sille luodaan merkityksiä eri organisaatioiden edustajien välisessä vuorovaikutuksessa, johon yksiköt osallistuvat toisaalta organisaatioiden välisen yhteistyön edustajina ja toisaalta oman organisaationsa edustajina. (Hardy ym. 2005, 59).

Mikäli viranomaisten välillä ei ole suunnitelmallista yhteistyötä, jää tiedonkulku viranomaistahojen välillä helposti sattumanvaraiseksi ja päämäärää palvelemattomaksi. (Dufva & Pekkola 2010, 18 ja 54.) Myös ihmisten kanssakäymiseen liittyvät asiat, kuten valtaan liittyvät tekijät, oman toiminnan korostaminen, ammatillinen erimielisyys, retorinen yhteistyö ja muut inhimilliset tekijät voivat vaikuttaa esteinä viranomaistyyölle. (Valtonen 2010, 5.) Valtosen (2007, 7-11) mukaan käytössä olevat käsitteet voivat nousta haasteeksi. Käsitteet onkin osattava laatia yhteisistä lähtökohdista, eikä pelkästään omasta ammatillisesta näkökulmasta.

Myös Pärna (2012, 40, 48) tuo esille yhteistyökulttuurin voivan kannustaa tai rajoittaa yhteisten käytäntöjen kehittymistä. Yhteistyö haastaa eri professioiden välisen työnjaon. Professoiden välinen raja-aita saattaa estää lähemmän yhteistyön kehittymistä, mikäli yhteistyö koetaan omaa professiota haastavaksi. Professio on siis käsite, joka on syytä nostaa esille moniammatillisen yhteistyön yhteydessä. Wackerhausenin (2009, 469) mukaan sillä viitataan yleisesti ammattiin tai koulutukseen liittyviin piirteisiin. Profession sisältyy tyypillisiä tapoja asemoida itsensä suhteessa muihin ammatteihin sekä tiettyyn ammattiin liittyvä ominainen tapa puhua, esittää kysymyksiä ja määritellä ongelmia.

4.3 Verkosto

Verkostolla tarkoitetaan rakennetta, joka perustuu eriasteisiin ja eri tavoin vakiintuneisiin sosiaalisiin suhteisiin toimijoiden välillä. Toimijat voivat olla organisoituneet yhteisen ongelman tai resurssipohjan ympärille. Toiminta ei perustu hierarkkisiin suhteisiin, vaan lojaalisuuden, luottamuksen ja keskinäisen tuen luonnehtimiin yhteyksiin. (Puustinen, Alisa 2010, Sotarauta Markku 2011.) Kaikki toimijat ovat vapaita tekemään itseään koskevia päätöksiä itsenäisesti.

Verkostoitumisen käsite on Siegfriedin (2008, 149) mukaan alkanut täsmentyä 1990-luvulla, jolloin käsitettä alettiin soveltaa erilaisiin järjestelmiin biologiassa, teknologiassa ja yhteiskunnassa, hallinnossa, ympäristössä ja taloudessa. Fält (2003, 566) on puolestaan kuvannut verkottumisen ja globalisaation olevan synonyymeja, sekä todennut mihin tahansa järjestelmään, ihmisten, yritysten, valtioiden tai organisaatioiden toimintaan voitavan soveltaa verkostoitumisen käsitettä. Käsitteellä verkostoituminen tai verkottuminen voidaan kuvata eri viranomaistahojen yhteistyötä. Verkostomainen toiminta mahdollistaa eri toimijaroolien joustavan osallistumisen ja vaikuttamisen, joten se tukee varsinaista sitoutunutta yhteistoimintaa ja yhteistyötä. (Valtonen 2010, 108.) Niemi-Iilahden (2002, 209–210) mukaan verkosto voidaan määritellä asiantuntijuuteen perustuvaksi löyhäksi yhteenliittymäksi, joka ylittää sektorirajat ja hallinnon tasot, ja jossa formaalisten ja informaalisten toimijoiden välinen toiminnallinen riippuvuus on suuri. Tyypillisiä piirteitä verkostolle ovat päätöksenteon jakaminen, yhteisen strategian luominen, yhteistyö ja kumppanuus, vahva luottamus ja "heikko" johtaminen sekä runsas vuorovaikutus. Organisaatioiden kyky määritellä omaa suhdettaan verkoston muihin toimijoihin tekee

verkostosta joustavan. Juuri joustavuus on verkoston erityinen vahvuus. Joustavuutta tarvitaan tilanteissa, joissa asiakkaiden tarpeet muuttuvat nopeasti, ovat monimutkaisia tai selkeät ratkaisut puuttuvat. (Verkostojohtamisen opas 2013.)

Verkottuminen on järjestelmän yhteyksien kasvamista. Verkosto muodostuu solmuista, linkeistä ja ryppäistä. Solmu on verkon ja verkoston perusosa, joka linkittyy toiseen solmuun. Verkostot koostuvat siis vähintään kolmesta toimijasta, solmusta. Linkki kahden solmun välillä kuvaa solmujen välistä vuorovaikutusta. Verkostossa on kytkeytyjäsolmuja, jotka liittyvät toisia solmuja helpommin ja useammin muihin solmuihin ja muodostavat verkostoon napoja ja ryppäitä. Verkoston kasvaessa siihen muodostuu yhä enemmän solmuja, jotka linkittyvät kytkeytyneisiin solmuihin. Kytkeytyjäsolmut ovat yhteydessä samanaikaisesti moniin suuriin ryppäisiin, toimivat verkoston napoina, hallitsevat verkoston rakennetta ja toimivat liikkeelle panevina voimina. (Barabasi 2002, 58–60.) Tiedon jakaminen kasvaa verkottumisessa, mutta samalla lisääntyy myös riippuvuus muista toimijoista.

Verkostot voivat olla muodoltaan erilaisia, mutta määritelmien yhteinen nimittäjä on tekeminen. Organisaatio ja sen jäsenet luovat ulkopuolisia yhteyksiä, joiden avulla pyritään tuottamaan lisäarvoa. Himmelman (1996, 112) määrittelee osaksi verkostoitumisen merkitystä myös riskien jakamisen. Verkostojen ominaisuuksiin kuuluu, että kaikkien ei tarvitse olla kontaktissa kaikkiin. Tsuparin & Nissisen & Urrilan (2001, 7) mukaan verkostoituminen on prosessi, jossa verkostoitumiseen osallistuvien toimijoiden tieto, osaaminen ja arvot yhdistetään lisäarvoa synnyttäväksi toiminnaksi. Pyrkimyksenä on kasvattaa yhteistoiminnalla lisäarvoa, ei niinkään jakaa saatavaa hyötyä osallistujien kesken. Verkostoitumisen tulee hyödyttää kaikkia verkoston osapuolia ja toiminnan tulee olla tavoitteellista, pitkäaikaista ja säännöllistä.

Verkoston syntyminen ja toiminta voivat olla moninaisia, mutta Järvenpään ym. (2010, 14) mukaan verkoston toiminta ja kulttuuri syntyvät kolmen tekijän - luottamuksen, yhteisyyden kokemisen ja vuorovaikutuksen summana. Mikäli yksikin tekijöistä puuttuu, ei verkoston toimintaa ole tai se on tehotonta.

Verkostotoiminnan hyötyjä tarkasteltaessa Silvennoinen (2008, 48–71) on listannut seuraavia tekijöitä:

- pääsy uusille tietolähteille
- vaikutuspiirin ja -vallan lisääminen
- uuden tiedon luominen
- innovatiivisuuden lisääminen
- yhdessä oppiminen
- intuitiivinen toiminta
- markkinointikanava
- työnhakuväylä
- tunnettuuden lisääminen
- johtajuuden vahvistaminen
- uusien suhteiden luominen
- oman toiminnan peilaus
- itsetuntemuksen lisääminen
- hyvinvoinnin lisääminen
- palveluiden tarjoaminen, pyytäminen ja vaihto

Joustavuus verkoston kohdatessa uusia haasteita näkyy siinä, ettei kaikkien tarvitse osallistua jokaiseen tehtävään. Toimintaan voi sitoutua vain tietyiltä osin ja toimijat voivat tulla mukaan niihin yhteistyöhankkeisiin ja -toimintoihin, jotka toteuttavat niiden omaa etua. Ongelmina verkostojen ja verkostoitumisen osalta voidaan nähdä muutosten tapahtuminen liian nopeasti, muutoksen ja identiteetin menettämisen pelko, opportunistisen käyttäytymisen pelko, polkuriippuvuus sekä hallinnon byrokraattinen luonne (Grönroos 2003, 144–147, 210–211.)

4.4 Yhteistyön käsitelmääritys

Yhteistyön käsitelmäärityksessä on monia haasteita. Siihen liittyy monia ulottuvuuksia, joiden tunnistaminen on tärkeää, jotta termin käyttäjä voi esittää viestinsä ymmärrettävästi kohderyhmälleen. Valtosen (2010, 17) mukaan yhteistyön, yhteistoiminnan, yhteisen tekemisen, vuorovaikutuksen sekä muiden rinnakkaisten tai lähikäsitteiden

yksityiskohtaisempi analysointi on usein puutteellista tai jätetty kokonaan tekemättä. Tämä johtaa siihen, että lukija joutuu itse tekemään omat päätelmänsä siitä, mitä kyseisessä tapauksessa käytetyllä termillä tarkoitetaan.

Kotimaisessa käsitteistössä termit yhteistyö ja yhteistoiminta eivät eroa merkittävästi toisistaan, vaikka vivahteissa onkin eroja. Sanakirjan mukaan niitä voidaan käyttää synonyymisesti tai joidenkin kontekstisidonnaisten sanastojen yhteydessä niillä on viitattu jommankumman suosimiseen. Ulkomaisessa kirjallisuudessa yhteistyölle ja -toiminnalle löytyy termistössä paljon tulkintoja. Keskeisiä termejä ovat englanninkieliset termit collaboration tai cooperation, joiden voidaan katsoa tarkoittavan yhdessä työskentelyä yhteisen päämäärän hyväksi (Valtonen 2010, 102.)

Yhteistyö on monimutkainen, vapaaehtoinen ja dynaaminen prosessi, jonka eri toimijat ovat riippuvaisia toisistaan ja jonka vaiheet vaikuttavat toisiinsa. (D'Amour ym. 2005, 126.) Sitoutumalla yhteistyöhön osapuolet voivat etsiä ratkaisuja yhteisiin ongelmiin ja jakaa toiminnasta aiheutuvat kustannukset. (Sharma & Kearins 2011, 171.) Prosessiajatteluun liittyy toisaalta käsitys jatkuvasti muuttuvasta ja kehittyvästä yhteistyöstä, minkä kautta ongelmaa eri puolilta lähestyvät osapuolet voivat rakentavasti tutkia eroavaisuuksiaan ja etsiä ratkaisuja, joita he eivät löytäisi omasta rajoitetusta näkökulmastaan. Sitoutumalla yhteistyöhön osapuolet voivat etsiä ratkaisuja yhteisiin ongelmiin ja jakaa toiminnasta aiheutuvat kustannukset (Sharma & Kearins 2011, 171–172.)

4.4.1 Himmelmanin luokittelu yhteistoiminnasta

Tässä pro gradu -työssä käytettiin Valtosen (2010, 107) & Himmelmanin (1994, 2002) luokittelua ja määrittelyä yhteistoiminnasta. Luokittelu sisälsi tämän tutkimuksen tutkimusongelman ja valittujen haastatteluteemojen teoriataustaksi kuvaavan ja käyttökelpoisen mallin, jossa yhteistoiminnan voidaan nähdä kehittyvän epämuodollisesta ja -virallisesta tietojen vaihdosta viralliseen yhteiseen resurssien panostukseen, riskinottoon ja korkeaan luottamustasoon.

Himmelman määritteli luokittelussaan verkoston, yhteistoiminnan, yhteensovittamisen ja yhteistyön termit, kuvasi niiden yhteistyön eri asteiden erot ja yhtäläisyydet yhteistoimintasuhteen, ominaispiirteiden ja niihin sitoutuvien resurssien osalta. Yhteistyön tiiviys kasvoi prosessinomaisesti resurssien, riskinoton, vastuun ja vastavuoroisesti palkkioiden osalta siirryttäessä epävirallisesta yhteistoimintasuhteesta aina viralliseen tiiviiseen yhteistyöhön. Edellinen yhteistoiminnan aste sisältyi aina seuraavaan, mutta kyseessä ei ollut paremmuusjärjestys, sillä kullakin yhteistoiminnan muodolla oli käyttötärpeensa. (Valtonen 2010, 107, Himmelman 1994, 2002.)

	Verkosto	Yhteensovittami	Yhteistoiminta	Yhteistyö
Määritelmä	tiedon vaihtamista yhteiseksi hyödyksi	tiedon vaihtamista yhteiseksi hyödyksi, toimintojen muuttamista yhteisen päämäärän saavuttamiseksi	tiedon vaihtamista yhteiseksi hyödyksi, toimintojen muuttamista ja resurssien jakamista yhteisen päämäärän saavuttamiseksi	tiedon vaihtamista yhteiseksi hyödyksi, toimintojen muuttamista, resurssien jakamista ja yhteisten suorituskykyjen kehittämistä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi tiedon vaihtamista yhteiseksi hyödyksi, toimintojen muuttamista, resurssien jakamista ja yhteisten suorituskykyjen kehittämistä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi
Suhde (yt)	epävirallinen	virallinen	virallinen	virallinen
Ominaista	vähän ajallista sitoutumista, rajoitettu luottamustaso, ei tarvetta reviirijakoon, tiedonvaihto on tärkein	kohtalainen ajallinen sitoutuminen ja luottamustaso, ei tarvetta reviirijakoon, pääsypalveluihin ja resursseihin käyttäjäystävällisem	merkittävä ajallinen sitoutuminen ja luottamustaso, pääsy toisen reviirille, resurssien jakaminen yhteisen päämäärän saavuttamiseksi on tärkein päämäärä	mittava ajallinen sitoutuminen, erittäin korkea luottamustaso, laajoja yhteisiä reviirialueita, osapuolten suorituskyvyn kehittäminen yhteisen
Resurssit	ei tarvetta jakaa resursseja	ei tarvetta tai vähäinen tarve jakaa resursseja	resurssit osittain tai lähes kokonaan yhteiset; riskit, vastuut ja palkkiot osittain yhteiset	kokonaan yhteiset resurssit, riskit, vastuut ja palkkiot

Taulukko 1: Yhteistoiminnan luokittelua ja määrittelyä (Himmelman 1994, 2002, Valtonen 2010)

Eri luokittelujen yhtäaikaista käyttämistä tai jopa ristikkäisiä toimintamalleja voidaan tunnistaa käytännön yhteistyössä. (Valtonen 2010, 108.) Verkottuminen on epävirallisin yritysten tai organisaatioiden välinen yhteistoiminnallisuuden muoto. Se on hyvin merkittävä vaihe edettäessä tiiviimpään yhteistyöhön, koska se luo ensivaikutelman luottamuksesta ja sitoutumisesta yritysten tai organisaatioiden välillä. Verkostoitumisessa tarvittava jatkuva keskustelu on helpompi toteuttaa yhdyshenkilöiden välillä. Verkostomainen toiminta mahdollistaa myös eri toimijaroolien joustavan osallistumisen ja vaikuttamisen, joten se

tukee varsinaista sitoutunutta yhteistoimintaa ja yhteistyötä. (Kinnunen 2007, 8, Himmelman 2002, 2-4)

Himmelmanin ja Valtosen (2010, 109) taulukon 1 yhteydessä yhteensovittamisella ja sen synonyyminä käytetyllä koordinoitulla toiminnalla on tarkoitettu sitoutumisasteeltaan vähäistä yhteistyötä. Rinnakkain toimiminen tai koordinoitu yhteistoiminta määritellään tiedon vaihdon ja vaihtuvien toimintojen kautta. Termiä voidaan käyttää myös tarkoittamaan poliittisten ohjelmien ja linjausten, tulostavoitteiden, teknisten järjestelmien tai taloudensuunnittelun yms. toteuttamista. Koordinoitu toiminta vaatii yritykseltä tai organisaatiolta järjestäytyneitä tai ainakin selkeää toimintaa silloin, kun tällaista yhteistoimintaa toteutetaan. (Kinnunen 2007, 8, Himmelman 2002, 2-4)

Yhteistoiminta (cooperation) on tiedon vaihtoa, yhteisiä toimintoja ja resurssien jakamista yhteisen päämäärän ja hyödyn saavuttamiseksi. Se vaatii organisaatioiden tai yhteistyöyritysten sitoutumista edellistä enemmän. Joissain tapauksissa kyseeseen voi tulla jopa lainmukaiset järjestelyt, erilaiset sopimukset jne. Jaetut ja vaihdetut resurssit voivat sisältää henkilöresursseja, rahallisia tai muita taloudellisia panostuksia ja teknistä tai teknologista yhteispanostusta toimintaan. Tällöin on tärkeää, että vaihdetut tai jaetut resurssit määritellään jonkinasteisesti, etteivät ne tuo epäoikeudenmukaisuutta toimintaan. (Kinnunen 2007, 8, Himmelman 2002, 2-4)

Yhteistyö (collaboration) on tiedon vaihtoa, vaihtuvia toimintoja ja resurssien jakamista sekä osapuolten suorituskykyä kohottavaa toimintaa yhteisen päämäärän ja hyödyn saavuttamiseksi. Kumppaneilta vaaditaan yhteistä riskinjakoa, vastuunottamista, yhteistä resursointia ja palkitsemisjärjestelmään, kaikkea sitä mikä mahdollistaa ja lisää yhteistyön sujuvuutta. Yhteistyö on siis myös varauksetonta toimintaa. (Kinnunen 2007, 9, Himmelman 2002, 2-4)

Ympäristörikkokset ilmiönä levittäytyvät monen eri viranomaisen toimialueelle, joten on olennaista yhdistää eri viranomaisilla oleva informaatio yhteistyön avulla. Ympäristörikkosten paljastaminen ja tutkinta vaativat myös monen viranomaisen yhtäaikaista toimintaa, jotta rikokset saadaan paljastettua ennen todisteiden katoamista. Himmelmanin 4-portainen luokittelu voidaan nähdä myös yhteistyön kehityskaarena. Siinä verkottuminen, tuntemus ja tietäminen sekä epämuodollinen tiedonsiirto johtavat rinnakkain toimintaan ja edelleen

yhteistoimintaan. Yhteistyön asteittainen muuttuminen vaatii suurempaa organisaation sitoutumista ja järjestäytyneempää toimintaa. Luottamus ja pääsy toisen toiminta-alueelle ovat niin ikään tärkeitä. Yhteistyön rakentaminen on tehokkainta, jos toiminnalle on yhteinen tavoite ja visio, tarkoituksenmukainen vallan ja vastuun jako, yhteinen oppimisprosessi ja vastuullisuus tuloksista. Himmelman pitää tärkeänä yhteistyön onnistumiselle sitä, että varataan aikaa yhteistyölle, luotetaan kumppaniin ja pyritään eroon reviiriajattelusta. (Kinnunen 2007, 9, Himmelman 2002, 2-4)

5. MENETELMÄ, AINEISTO JA ANALYYSI

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmän valinta määrittyi tutkimusongelman kautta. Selvitettäessä, mitä hyötyä moniammatillisesta viranomaisyhteistyöstä olisi ympäristörikosten tutkinnassa, oli tarkoituksenmukainen valinta koota haastatteluaineisto tekemällä teemahaastatteluja. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kuitenkaan kaikkia. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.)

Haastattelut kohdennettiin ennalta määriteltyihin teemoihin. Haastattelun alustaviksi teemoiksi valittiin Himmelmanin (1994, 2002) yhteistoiminnan luokittelusta niitä osa-alueita, joita oli avattu yhteistoiminnan asteiden määritelmässä, ominaisuuksissa sekä resurssimäärittelyissä. Valitut pääteemat olivat: viranomaistahojen toiminta ympäristörikosten osalta tehdyssä yhteistyössä, yhteistyöhön ja tiedonkulkuun liittyvät kysymykset, oman hallinnonalan resursoinnin merkitys verkostoyhteistyölle sekä yhteistyön tulevaisuuden arviointi. Pääteemat sisälsivät pääsääntöisesti useita alakysymyksiä, joilla pyrittiin syventämään valittua haastatteluteemaa.

Teemahaastattelulle on myös ominaista, että haastateltavat ovat kokeneet tietynlaisen tilanteen. Haastattelu suunnataan siis tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin. Tämän tutkimuksen kaikilta haastateltavilta oli saatavissa kokemuksia ja näkemyksiä viranomaisyhteistyöstä ympäristörikosten ehkäisyssä ja torjunnassa. Tutkimukseen valittiin niitä henkilöitä, joilta odotettiin parhaiten saatavan tietoa tutkittavasta aiheesta. Hirsjärven & Hurmeen (2011, 47–48) mukaan teemahaastattelulla voidaan tutkia yksilön ajatuksia, tuntemuksia, kokemuksia ja myös sanatonta kokemustietoa. Siinä korostuu haastateltavien oma elämysmaailma. Teemahaastattelu tuo tutkittavien äänen kuuluviin.

Haastattelu sopii tutkimusmenetelmäksi myös silloin, kun ei tiedetä, millaisia vastauksia tullaan saamaan, tai kun vastaus perustuu haastateltavan henkilön omaan kokemukseen. Haastattelua käytetään myös, kun halutaan syventää tietoa jostakin asiasta. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35.) Eskolan & Suorannan (2000, 76–78) mukaan teemahaastattelua voidaan

kuvata suhteellisen avoimeksi haastattelutyypiksi, jossa käydään läpi ennalta mietityt aiheet ja teemat, mutta kysymysten laajuus ja järjestys saattavat vaihdella haastattelujen kesken.

Haastattelutilanteessa on läsnä myös haastatteluun osallistuvien roolit, haastattelija ja haastateltava. Haastattelulla on aina tutkimukselliset tavoitteet ja haastatteluun on ryhdytty tutkijan aloitteesta, joka ohjaa haastattelua koskemaan tiettyjä puheenaiheita. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 22–23.) Tässä tutkimuksessa tutkijan haluama tieto oli haastateltavalla ja tavoitteena oli saada tieto tutkijan haltuun. Tästä syystä oli tärkeää valmistautua haastatteluun etukäteen muiden muassa kysymysten oikeanlaisella asettelulla. Teemat mietittiin huolella, jotta haastateltavilta saataisiin tietoa, joka olisi tutkimuksen tavoitteen kannalta tarkasteltuna oleellista. Avoimesta haastattelusta teemahaastattelu eroaa juuri etukäteen mietittyjen teemojen vuoksi. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 23.)

Haastattelun luonteenomaisina piirteinä voitiin pitää haastattelun suunnittelua ennalta ja tutkijan tutustumista tutkimuksen kohteeseen. Tässä tutkimuksessa kaikki haastattelut olivat haastattelijan alulle panemia ja ohjaamia. Haastattelija tunsi roolinsa jo haastattelun alussa ja haastateltava oppi sen haastattelun kuluessa. Haastateltavien motivoiminen on yleinen haastattelijoiden tehtävä. Lisäksi haastateltavan on voitava luottaa siihen, että hänen antamiaan tietoja käsitellään luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 42–43.)

Haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Tämän vuoksi on perusteltua antaa haastattelukysymykset tai ainakin haastattelun aihe etukäteen haastateltaville (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Tässä tutkimuksessa kaikille haastateltaville lähetettiin etukäteen haastattelurunko teemoittain tutustumista varten.

Ympäristörikokset ovat vaikea aihe terminologisesti. Haastattelu on kyselyyn nähden joustava, sillä haastatteluissa voi toistaa ja tarkentaa kysymyksiä, esittää lisäkysymyksiä sekä esittää kysymykset siinä järjestyksessä kuin on tarkoituksenmukaista. Lisäksi haastattelun etuna on, että henkilökohtaisesti sovitut haastattelut tulevat lähestulkoon aina toteutumaan. Tutkijan on mahdollisuus myös määrittää itse henkilöt jotka haluaa valita haastateltaviksi, esimerkiksi työssäoloajan tai kokemuksen mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74–75.)

Haastatteluissa kielen merkitys korostuu. Haastattelun voidaan ajatella olevan kahden ihmisen välistä viestintää, joka perustuu kielenkäyttöön. Haastattelussa vuorovaikutus koostuu ihmisten sanoista ja niiden kielellisestä tulkinnasta ja merkityksestä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48–49.)

5.2 Tutkimuksen aineisto

Tämän pro gradu-tutkimuksen aineistona oli ympäristövalvontaviranomaisten, ELY-keskuksen, poliisin ja syyttäjien yhteistyöverkostossa mukana olevilta viranomaisilta kerätyt asiantuntijahaastattelut. Aineisto koostui kymmenestä yksilöhaastattelusta ja yhdestä ryhmähaastattelusta. Haastattelut toteutettiin vuoden 2015 aikana. Haastateltavina oli Länsi-Uudellamaalla sijaitsevista kunnista kuusi ympäristövalvontaviranomaisten edustajaa, kaksi ympäristörikoksien syyteharkintaa tekevää syyttäjää, kaksi ympäristörikoksia tutkivaa poliisia sekä Uudenmaan ELY-keskuksen edustaja. Kaikkien kuntien mukaan ottaminen yksilöhaastatteluihin ei ollut mahdollista suuren haastattelumäärän vuoksi. Haastateltavat valittiin kuitenkin siten, että äänensä saivat kuuluviin niin suurten kuin pienten kuntien ympäristövalvontaviranomaiset.

Aineisto kerättiin henkilöiltä, joilla oli asiantuntemusta tutkimuksen aiheena olevasta aiheesta. Toisena valintakriteerinä tutkimuksessa käytettiin tutkintapyyntöjen määrää, eli tutkimukseen haastateltiin eniten ja vähiten tutkintapyyntöjä tehneiden kuntien ympäristövalvontaviranomaisten edustajat. Tämän valintaperusteen tavoitteena oli saada näkyviin yhteisten ympäristörikostapausten yhteistyön myötä tulleet positiiviset ja negatiiviset kokemukset, parhaat käytänteet sekä vähäisen yhteistyön syyt, asenteet ja solmukohdat yhteistyössä.

5.2.1 Yksilöhaastattelut

Ajankohdallisesti yksilöhaastattelut sijoitettiin alkamaan maaliskuussa 2015 pidetyn poliisin, syyttäjien, ympäristövalvontaviranomaisten sekä ELY-keskuksen viranomaisten yhteistyötapaamisen jälkeen, jotta kohtuullisen tuoreessa muistissa olevat

viranomaisyhteistyön tosiasialliset vaikutukset tulisivat esille paremmin viranomaisten kommenteissa. Haastateltavat olivat oman alansa asiantuntijoita, ja heillä oli arvokasta tietoa ja runsaasti kokemuksia viranomaisyhteistyöstä ympäristörikosten torjunta- ja paljastustyössä. Ryhmähaastattelu toteutettiin marraskuussa 2015 viranomaistapaamisen yhteydessä.

Alastalon & Åkermanin (2010, 373–377) mukaan ominaista asiantuntijahaastatteluille on juuri se, että haastateltavien valinta perustuu joko heidän institutionaaliseen asemaansa tai muuhun osallisuuteensa tutkimuksen kohteena olevassa prosessissa. Asiantuntijahaastattelulla tarkoitetaan useimmiten sellaista tilannetta, jossa haastateltavilta pyritään hankkimaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä tai prosessista. Asiantuntijaa haastatellaan hänen tietojensa vuoksi, eikä olla niinkään kiinnostuneita asiantuntijasta itsestään. Aineiston käytön tavoite eli pyrkimys ilmiökentän faktuaaliseen kuvaukseen on asiantuntijahaastatteluissa olennaista.

Tässä tutkimuksessa oli pyrkimys saada asiantuntijahaastatteluiden avulla tietoa viranomaisten välisestä yhteistyöstä, sen toimivuudesta ja merkityksestä verkoston eri osapuolille. Tutkimuksellisesti asiantuntijahaastatteluiden sisältö oli tärkeää, vaikka eri tahojen arviot ja kokemukset poikkesivat huomattavasti toisistaan. Tiedettäessä ennalta, että tutkimuksen aihe tuottaa monitahoisia vastauksia, haluttaessa syventää vastauksia ja saada niille perusteluja, on haastattelua järkevää käyttää. Myös silloin, kun aihealue sisältää tutkijalle oudompia asioita, kuten lakipykälää, on mahdollista haastattelun aikana selventää vastauksia haastattelijalle ymmärrettäväksi. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35.)

Haastateltavien tavoittaminen ja haastatteluista sopiminen osoittautui aikaa vieväksi prosessiksi. Merkittävä osa kuntien viranomaisten haastatteluista aloitettiin sähköpostitse tapahtuneella yhteydenotolla kunnan johtavaan ympäristövalvontaviranomaiseen ja haastateltavan nimeämispyyntöllä. Pro gradu-tutkimuksesta oli kerrottu viranomaisten maaliskuussa 2015 tapahtuneessa yhteistyötapaamisessa, joten osa yhteydenotoista tuli oma-aloitteisesti kuntien taholta ja haastateltavaksi tarjouduttiin. Syyttäjien, poliisien sekä ELY-keskuksen edustajien kanssa haastatteluista sovittiin puhelimitse tai kasvotusten. Haastattelujen järjestelyt sujuivat ilman vaikeuksia. Yhteisen ajan löytämisessä oli haastetta, pisimmillään haastattelut sovittiin useamman viikon päähän. Haastattelut tapahtuivat

pääasiallisesti haastateltavien työpaikoilla. Haastattelut nauhoitettiin, mutta litteroinnista luovuttiin ajanpuutteen takia. Kestoltaan haastattelut olivat 45 minuutista 90 minuuttiin.

Ennen haastattelun alkua haastateltavilta tiedusteltiin taustatietoja, kuten koulutusta ja työkokemusta nykyisissä työtehtävissä. Haastattelussa saatu tieto perustui yksittäisten viranomaishaastattelujen kohdalla edellä kuvattujen teemojen mukaiseen keskusteluun sekä haastattelupuheeseen, joka liittyi teemahaastattelun runkoon, mutta tuli vapaasti esille haastattelukeskustelussa.

Tavoitteena oli pyrkiä haastatteluja tehtäessä etenemään haastattelurungon mukaisessa järjestyksessä. Kysymysten muoto kuitenkin vaihteli haastateltavien mukaan. Kysymyksiä oli kohtuullinen määrä. Haastattelukysymyksiä oli varauduttu soveltamaan kunkin viranomaisen toimenkuvaan sopivaksi. Sama kysymys ei välttämättä sovi kaikille, kun viranomaisten työtehtävät ja toimenkuva ovat hyvin erilaisia. Asiantuntijahaastatteluissa onkin tyypillistä räätälöidä haastattelukysymykset sen mukaan ketä haastatellaan. (Alastalo & Åkerman 2010, 378.)

5.2.2 Ryhmähaastattelu

Yhtenä aineiston osana oli ympäristöviranomaisten yhteistyöverkoston ryhmähaastattelu. Ryhmähaastattelun käyttöä voitiin pitää perusteltuna sen vuoksi, että verkoston jäsenet tulisivat kuulluksi myös ryhmänä. Ryhmähaastatteluun osallistuivat useimmat toiminta-alueen kuntien edustajat sekä edustajat syyttäjäsektorilta, poliisista ja ELY:stä. Tavoitteena oli saada samanaikaisesti keskustelemaan kattava asiantuntijaryhmä. Ryhmähaastattelu järjestettiin verkoston koulutustilaisuuden yhteydessä marraskuussa 2015. Aiemmin yksilöhaastatteluilta kysyttiin sähköpostitse heidän suostumustaan ryhmähaastatteluun ja selvitettiin haastattelun tavoite ja eteneminen. Ryhmähaastattelussa noudatettiin pitkälti teemahaastattelujen ideaa, eli keskustelua ohjasi ennalta suunniteltu runkoa.

Käsitteitä ryhmähaastattelu ja ryhmäkeskustelu käytetään vaihtelevasti tutkijoiden keskuudessa. Ryhmähaastattelussa vuorovaikutus painottuu vetäjän ja ryhmän osallistujien välille. (Valtonen 2005, 223–225.) Ryhmäkeskustelussa tavoitteena oli ryhmäläisten välinen mahdollisimman runsas keskustelu. Tällöin vetäjän rooli oli ohjata osallistujia keskinäiseen

keskusteluun tai tarjota keskusteluun teemoja. Vetäjän ohjauksellinen rooli oli enemmän teemojen esiinnostamista, tarkentavien kysymysten esittämistä sekä keskustelun aikatauluttamista. Tilanteesta välittyi kokonaiskuva, jossa osallistujat toivat esille omia kokemuksiaan ja kehittämissuhteita. Keskustelu sijoittui viranomaisten koulutustilaisuuden loppupuolelle, joka toisaalta edesauttoi ilmapiirin avoimuutta. Toisaalta tilaisuudelle asetetut aikarajat aiheuttivat sen, ettei keskustelu päässyt etenemään ja laajentumaan toivotulla tavalla.

Pietilän (2010, 215) mukaan ryhmäkeskustelussa osallistujat joutuvat muodostamaan kollektiivisesti jaettua ymmärrystä kokemuksista, käsityksistä sekä uskomuksista. Tutkimusta varten ajatuksena oli saada tietoa ryhmästä ja sen mielipiteistä kokonaisuudessaan ja tarjota ryhmän jäsenille mahdollisuus kertoa avoimesti mielipiteistään ryhmässä, jakaen ja vastaanottaen kokemuksiaan verkoston toiminnasta.

Eskolan & Suorannan (2000, 94) mukaan ryhmähaastattelu on haastattelu, jossa paikalla on samaan aikaan useampi haastateltava, mahdollisesti myös useampi haastatteliija. Pyrkimyksenä on saada aikaan ryhmäkeskustelua tutkijan haluamasta aiheesta. Tutkimuksessa tavoitteena oli käyttää ryhmähaastattelua sen vuoksi, että oli tarpeen kuulla ryhmänä moniammatillisen viranomaisverkoston jäseniä. Järjestetyssä ryhmäkeskustelussa tavoitteena oli saada tietoa verkostoyhteistyön tilanteesta ja kehityksestä, siitä miten käsitys oli muodostunut sekä siitä, millaisia kokemuksia ja kehittämiskohteita ryhmähaastatteluun osallistuneet näkivät verkoston toiminnassa.

Ryhmähaastatteluun valittuja henkilöitä voitiin pitää myös asiantuntijajoukkona, koska haastateltavista jokainen oli asiantuntija omassa viranomaisorganisaatiossaan ja jokaisen tieto oli yhtä arvokasta ja tärkeää. Henkilöt saattoivat ryhmähaastattelun aikana tuoda esille tietoa verkoston tulevaisuudesta ja mahdollisista jatkosuunnitelmista verkoston kehittämiseen liittyen.

5.3 Aineiston analyysi

Tämän pro gradu -tutkimuksessa aineiston analyysissä oli kyse aineistotriangulaatiosta, jossa hyödynnetään useita eri aineistoja asetettuun tutkimuskysymykseen vastattaessa. Aineistot olivat kaikki luonteeltaan laadullisia. Yksilöhaastatteluja oli kymmenen ja ryhmähaastatteluja yksi. Viranomaishaastattelut oli kerätty nimenomaisesti tätä pro gradu-tutkimusta varten.

Analyysivaiheessa aineistosta nousevia asioita tarkasteltiin edellä, kappaleessa 5.1 kuvatun teemoittelun avulla, järjestelmällä aineisto osiin. Analyysi keskittyi haastattelujen sisältöön ja haastateltavien kommenteille annettiin merkittävästi tilaa. Haastattelut luettiin moneen kertaan ja jaoteltiin alustavien teemojen mukaisesti. Teemoittelua jatkettiin, kunnes kaikki materiaali on käyty läpi ilman uusien teemojen esillenousua. Alkuperäisistä haastatteluteemoista karsiutui tutkimustulosten kirjoittamisvaiheessa yhteistyön luokitteluun liittyvä osio pois, koska se ei vastannut tai tuonut mitään lisäselvyyttä asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Hirsjärven & Hurmeen (2011, 173) mukaan teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. On mahdollista, että teemoittelun teemat saattavat pohjautua teemahaastattelun teemoihin, mutta niiden lisäksi tulee usein esille muita teemoja, jotka saattavat olla mielenkiintoisempia kuin lähtöteemat. Teoreettinen viitekehys auttaa aineiston analyysissä ja ohjaa aineiston luentaa, mutta analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.)

Tavoitteena oli tekstin, puheen ja havaintojen perusteella tarkastella yhteistyöverkostoa ja sen toimintaa, koota aineistosta löytyvät käsitteet ja kuvaukset kokonaisuudeksi mahdollisimman hyvän kokonaiskuvan luomiseksi tutkittavana olevasta asiasta. Kahden eri aineistotyypin käyttäminen toi tutkimukseen omat hankaluutensa, koska sirpaleisen tiedon poiminta edellytti järjestelmällistä tutkimusotetta. Sirpaleinen tieto toi kuitenkin mukanaan myös hyviä puolia kuten viranomaisverkoston tarkastelun erilaisissa tilanteissa, erilaisista näkökulmista.

Analyysiotote oli kuvaileva, koska tässä tutkimuksessa kuvailevaa tutkimusta voidaan pitää relevanttina tapana saada vastaus tutkimuskysymyksiin käytettävät aineistot huomioiden. Tämän vuoksi haastateltavien kommenteille on tässä tutkimuksessa annettu tilaa. Tuomen &

Sarajärven (2009, 103) mukaan sisällönanalyysi on analyysimenetelmä, jolla tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi ei kuitenkaan tarkoita pelkkää asioiden luokittelua, mikä saattaa jättää analyysin ohueksi, vaan analyysin tavoitteena on kertoa systemaattisesti sekä aineiston yleisistä että erityisistä tapauksista. (Ruusuvaori, Nikander & Hyvärinen 2010, 19 ja 23.)

5.4 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Yksi tutkimuksen osa-alueista on eettinen tarkastelu. Eettisiä kysymyksiä sisältyy seuraaviin tutkimuksen vaiheisiin: tutkimusaiheen valinta, tutkimuksen tarkoitus, tutkimussuunnitelma, aineiston keruu, analyysi sekä raportointi. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 19.) Arvioitaessa tutkimusta kokonaisuutena painottuu sen sisäinen johdonmukaisuus. Luotettavuutta lisää tutkijan huolellinen ja yksityiskohtainen selostus tutkimuksen toteutuksesta ja kaikista tutkimuksen vaiheista.

Tutkijan on annettava tutkimuksesta selkeä ja tarkka kuvaus, jotta lukija voi arvioida ja tehdä johtopäätöksiä tutkimuksesta ja sen luotettavuudesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127, 141.) Tutkimuksen teossa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta silti tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tämän vuoksi tutkimuksissa pyritään aina arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsijärvi ym. 2001, 213.)

Tulosten luotettavuus tutkimuksessa muodostuu tutkimuksen pysyvyydestä (reliabiliteetti) ja pätevyydestä (validiteetti). Näiden keskinäinen suhde on sellainen, että reliabiliteetti luo ne raamit, joiden sisällä validiteetti voi toteutua. Näitä tutkimuksen tuloksen luotettavuuden arvioinnissa perinteisesti käytettyjä termejä käytetään harvoin kuvaamaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Tyypillisempää on arvioida luotettavuutta tulokseen johtaneen tutkimusprosessin valossa. Luotettavuutta voidaan arvioida myös tutkimuksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. (Sahramäki & Kankaanranta 2014, 47.) Tässä tutkimuksessa olennaista oli teoreettisen viitekehyksen ja valitun menetelmän keskinäinen yhteensopivuus.

Hirsjärven ym. (2001) mukaan tutkimuksen toistettavuus paranee tutkimusprosessin kuvauksen avulla. Laadullisessa tutkimuksessa on kuitenkin mukana vahvasti tulkinnallisuus,

jolloin kuvattu todellisuus on riippuvainen tutkijan aineiston pohjalta tekemistä tulkinnoista. Tulosten tulkinnassa tulee kuitenkin ottaa huomioon tilanne- ja kontekstisidonnaisuus haastattelussa, joka voi johtaa asioiden esittämiseen toisin haastattelutilanteessa kuin jossain muussa tilanteessa. Tämän tutkimuksen haastattelutilanteet näyttäytyivät haastattelijalle ilmapiiriltään avoimina. Käsiteltäviä teemoja ja kysymyksiä käytiin läpi välittömässä ja keskusteleavassa hengessä.

5.4.1 Reliabiliteetti

Luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Mittauksen tai tutkimuksen reliabelius tarkoittaa siis kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsijärvi ym. 2001, 213–214.) Tutkimuksen sisäinen reliabiliteetti on todettavissa mittaamalla useamman kerran sama tilastoyksikkö. Mittaus on reliabeli, jos mittaustulokset ovat kaikilla mittauskerroilla samat. Ulkoisella reliabiliteetilla tarkoitetaan mittausten toistettavuutta muissa tilanteissa ja tutkimuksissa. (Heikkilä 2008, 187.)

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että tutkimuksessa käytettiin useampaa tutkimusmenetelmää. Teemahaastattelun lisäksi käytettiin ryhmähaastattelua toisena tutkimusmenetelmänä. Ryhmähaastattelun vastaukset täydensivät teemahaastattelujen vastauksia.

Pohdittaessa tutkimustulosten samanlaisuutta käytettäessä vaihtoehtoista tutkimustapaa on todettava, että olisi ollut mahdollista käyttää vastausten keräämiseen erilaisia tapoja toteutetun tavan ohella lähettämällä esimerkiksi haastatteluja valituille henkilöille sähköpostilla tai haastatteleamalla heitä puhelimitse. Teemahaastatteluissa valituilta henkilöiltä oli kuitenkin mahdollista varmistaa kysymysten sisällön ymmärtäminen oikein ja vastausten täydentäminen haastattelun edetessä. Kasvokkain tapahtuva haastattelu vähensi myös väärinymmärtämisen mahdollisuutta tai työkiireestä johtuvan vastausten tiivistämisen ja lyhentämisen mahdollisuutta verrattuna puhelimitse tai sähköpostitse tapahtuvaan vastaamiseen. Vaihtoehtoisen tutkimustavan vaikutuksen arvioinnin puutetta ei tutkijan näkökulmasta pidetty tässä tutkimuksessa merkittävänä kysymyksenä.

Aineistonkeruuvaiheessa tehtiin yksilöhaastattelu kymmenelle henkilölle sekä yksi ryhmähaastattelu. Aineistoa voidaan pitää kohtuullisen kattavana, koska haastateltaviksi oli valittu henkilöt, joilla oli merkittävää asiantuntemusta ja kokemusperäistä tietoa asiaan liittyen. Näin ollen vähennettiin sitä mahdollisuutta, että vähäistä asiantuntijuutta omaavat haastateltavat muodostaisivat tutkimuksen tuloksia tulkittaessa niin suuren ryhmän, että analysoitaessa materiaalia olisi riski vääriin tulkintoihin.

Tässä tutkimuksessa pyrittiin kuvailemaan avoimesti ja yksityiskohtaisesti tutkimuksen tekoa vaihe vaiheelta. Ennen ensimmäisen haastattelun suorittamista tehtiin valitun teoriataustan pohjalta haastattelurunko, johon pyydettiin mielipiteitä ympäristörikosten tutkintaan koulutetuilta kollegoilta poliisissa ja syyttäjävirstossa. Kyselyrunkoa viimeisteltäessä apuna luettiin myös aiempia tutkimuksia ja muokattiin niissä esitettyjä kysymyksiä omaan tutkimukseen sopiviksi. Tämän menettelyn tarkoitus oli lisätä haastattelurungon luotettavuutta. Lisäksi ensimmäinen haastattelu suoritettiin ns. koehaastatteluna, jotta haastattelurungon ja kysymysten sisältöä pystyttiin viimeistelemään ja hiomaan myöhempiä haastatteluja varten.

Tutkimuksen tarkkuuteen vaikuttavia olosuhteita pyrittiin lisäämään selvittämällä haastateltaville tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteet ja menetelmät. Lisäksi tuotiin esille myös tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja tutkimustietojen ehdoton luottamuksellisuus. Tutkimustulokset raportoitiin siten, ettei vastaajan henkilöllisyys käy ilmi raportista. Ennen jokaista haastattelua oli pyrkimyksenä ollut saada aikaan mahdollisimman rauhallinen ja häiriötön tila, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman sujuva. Haastattelutilanteen alussa haastateltaville kerrottiin tutkimuksesta ja varmistettu halukkuus osallistumiseen. Näin selvitettiin samalla vastaajien motivaatiota, työkiireiden ja mahdollisen stressin vaikutusta haastattelutilanteeseen. Lisäksi pyydettiin lupa haastattelun nauhoittamiseen. Luotettavan tallennuksen kautta minimoitiin haastattelun muistinvaraisuus ja mahdolliset jälkikäteiset virhetulkinnat. Tällä tavoin haastattelijalla oli mahdollisuus keskittyä varsinaiseen haastattelutilanteeseen, havainnoimaan haastateltavan eleisiin ilmeisiin ja reagoimaan välittömästi täydentäviin kysymyksiin.

Tutkija on yksi merkittävä luotettavuuden kriteeri, koska hän on keskeinen osa tutkimuksen tekoa (Eskola & Suoranta 2000, 211). Tutkittavan näkökulman lisäksi tutkimuksen tulkintaan vaikuttaa myös tutkijan näkökulma, mikä tutkijan tulee tiedostaa ja käyttää merkityksiään

hallitusti (Ahonen, Syrjälä, Syrjäläinen & Saari 1996, 129- 130). Tutkijan tulee tunnistaa, millaisia merkityssuhteita hän on etukäteen liittännyt tutkittavaan ilmiöön ja yrittää pitää ne syrjässä tutkimuksen ajan (Perttula 2006, 145). Myös tutkijan taito tehdä tutkimusta tutkimuksen eri vaiheissa vaikuttaa luotettavuuteen. Puhdasta objektiivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa laadullisessa tutkimuksessa. (Ahonen ym. 1996, 100).

Tutkijana oli tiedostettava oman työkokemuksen sekä asiaan perehtyneisyyden vaikutus tutkimukseen. Haastattelutilanteissa työtausta poliisina näyttäytyi eri tavoin eri viranomaisten kanssa. Poliisin haastattelussa poliisia piti erityisesti kiinnittää huomiota siihen, ettei omilla kommentteilla lähtenyt ohjaamaan haastattelun kulkua tai ottamaan kantaa haastateltavien esiintuomiin haasteisiin ja ongelma-kohtiin. Haastateltavien tunteminen yhteisen työhistorian kautta toi haastattelutilanteisiin lisähaastetta, jotta haastattelutilanne ei muuttunut kahden tutun keskusteluksi. Useita vuosia jatkuneen toimivan syyttäjäjyhteistyön myötä myös haastatellut syyttäjät olivat tutkijalle entuudestaan tuttuja. Myös heidän haastatteluissaan piti kiinnittää huomiota siihen, ettei tutkija lähtenyt suuntaamaan haastattelua toivomaansa suuntaan esittämällä taustaoletuksia ja kannanottoja. Ympäristövalvontaviranomaisten sekä ELY-keskuksen kanssa tehty yhteistyö sekä siitä saadut kokemukset oli myös huomioitava haastateltaessa. Yhteistyökokemusten vaikutukset näkyivät vastauksissa, mutta ennakkoon tehty valmistautuminen auttoi tutkijan roolin tiedostamisessa, jolloin vältyttiin provosoitumiselta ja omien näkökulmien liittämislähtöiseltä tutkimukseen.

Hirsjärven ym. (2011) mukaan laadullisen tutkimuksen lähtökohtana ei toisaalta ole irrottaa tutkijaa sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, vaan tutkija ja se mitä tiedetään, kietoutuvat saumattomasti toisiinsa. Ohjausta ja objektiivista näkökulmaa tutkimuksen tekoon on hankittu graduseminaarista ja tämän tutkimuksen ohjaavalta opettajalta.

5.4.2 Validiteetti

Validiteetilla tarkoitetaan sitä, missä määrin on onnistuttu mittaamaan juuri sitä, mitä on haluttu mitata. Hirsjärven ym. (2011, 216–218) mukaan mittarit ja menetelmät eivät aina vastaa sitä todellisuutta, mitä tutkija kuvittelee tutkivansa.

Tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta voidaan myös arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli tarkastella kuntien ympäristövalvontaviranomaisten, ELY-keskuksen, poliisin sekä syyttäjien tekemän yhteistyön hyötyjä, haasteita ja kehittämiskohteita Länsi-Uudellamaalla. Haastatteluissa käytettiin etukäteen määriteltyjä, kappaleessa 5.1 avattuja teemoja. Valittujen teemojen kautta haettiin tutkimuskysymyksiin vastauksia.

Viranomaisyhteistyön haasteet ja heikkoudet olivat tunnistettavissa haastatteluista aineiston analyysiä tehtäessä. Haastateltavien kertoessa omia kokemuksiaan onnistuneesta yhteistyöstä tulivat parhaiksi koetut käytänteet esille lähes jokaisessa haastattelussa. Kehittämistoiveet käynnistetyn yhteistyön osalta olivat myös hyvin samantyyppisiä haastateltavien vastauksissa. Ryhmähaastattelu ei ennako-odotusten vastaisesti tuonut yksilöhaastatteluista poikkeavaa tietoa yhteistyöhön liittyen. Osallistujien keskustelupuheenvuorot olivat hyvin samansuuntaisia kuin yksilöhaastatteluissa eikä näkemyseroja esiintynyt merkittävästi. Vallitseva tilanne saatiin näkyviin kattavalla aineistolla. Tutkimuksen voi näiltä osin katsoa saavuttaneen sille asetetut tavoitteet.

Eräs merkittävistä sisältövaliditeettiin liittyvistä asioista on se, onko haastatteluun onnistuttu valitsemaan edustava otos kysymyksiä, jotka kuvaavat mitattavaa ilmiötä. (Eskola & Suoranta 2000.) Haastattelussa ei ollut mahdollista kysyä kaikkea, mutta onnistuakseen tutkimus vaati oikein tehtyjä kysymysvalintoja. Haastattelurungon teemoja oli aluksi kymmeniä, mutta koehaastattelun ja pro gradu -seminaarissa saadun konsultaation kautta rajaus tehtiin viiteen teemaan ja noin 20 kysymykseen. Kysymysten painotus muuttui alkuperäisestä haastattelun aikana, mutta se oli ennakkoon odotettavissa oleva asia. Arvio suoritettujen haastattelujen jälkeen oli, että tutkittavan ilmiön selvittämiseksi oli kysytty riittävä määrä ilmiötä avaavia kysymyksiä.

Ulkoisen validiteetin mittaaminen liittyy tulosten yleistämiseen toiseen paikkaan ja toiseen ajankohtaan. Mitä paremmin tulokset ovat yleistettävissä koasetelman ulkopuolella, sitä parempi on ulkoinen validiteetti. Tulosten yleistettävyys laadullisessa tutkimuksessa ei ole kuitenkaan tavoitteena samassa määrin kuin määrällisessä tutkimuksessa. (Eskola & Suoranta 2000.) Tutkimuksen kohteena olivat Länsi-Uudellamaalla ympäristörikosten ehkäisy-, valvonta- ja torjuntatyötä tekevät viranomaiset. Mikäli tutkimuksen tuloksia yleistettäisiin valtakunnallisesti, tulisi joitakin rajoituksia huomioida. Kyse on vahvasti erityisosaamista

vaativista tehtävistä. On myös huomioitava, että samaa työtä tekevien viranomaisten toimintamalleissa esiintyy alueellisesti eroja, samoin kuntien elinkeinorakenteissa ja ELY-keskusten toimintakäytännöissä.

Tämän tutkimuksen innoittajana toimi valtakunnallinen *Ympäristöriskillisuuden valvonta ja torjunta -viranomaisprosessin haasteet ja mahdollisuudet* -hanke. Tutkimuksessa huomioitiin saatavien tulosten antavan rajatun kuvan viranomaisyhteistyön haasteista ja kehittämiskohteista. Samalla todettiin myös se, että edellä mainitun valtakunnallisen tutkimuksen tulokset ovat hyvin samansuuntaisia, mikä osoittanee tulosten yleistämisen olevan mahdollista siirryttäessä samassa aihepiirissä suuremmasta pienempään mittakaavaan.

6. TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa kuvataan aluksi luvussa 6.1 moniammatillisen viranomaisyhteistyön käytäntöjä ja kokemuksia Länsi-Uudellamaalla ympäristörikosten ehkäisy- ja torjuntatyössä. Kuvauksella on tärkeä merkitys Länsi-Uudellamaalla tehtävän ympäristörikosten torjunnan ja valvonnan nykytilan selvittämiseksi. Toimintamalleja on kuvattu jaoteltuna viranomaistahoittain. Luvussa 6.2 kuvataan haastatteluiden tuloksia eri viranomaisten omista toimintaedellytyksistä yhteistyössä ja luvussa 6.3 oman hallinnonalan resursoinnin merkitystä yhteistyölle, yhteistyön johtamiseen liittyviä odotuksia. Luvussa 6.4 käsitellään yhteistyön merkitystä ympäristörikosten torjunnalle. Luvussa 6.5 läpikäydään tiedonkulun merkitystä yhteistyölle, ja luvussa 6.6 käydään läpi keskeiset tulokset yhteistyön kehittämisen erilaisiin haasteisiin liittyen. Lopuksi luvussa 6.7 on käsitelty yhteistyön johtamiseen liittyviä odotuksia. Ryhmähaastattelussa osallistujien esiintuomat kokemukset, haasteet sekä kehittämissuhteudet on sisällytetty em. lukujen tekstiin.

Viranomaisten välinen yhteistyön voi jakaa haastattelujen perusteella kahteen eri muotoon. Tämän tutkimuksen haastatteluosion kysymysten lähtökohtainen tarkoitus oli saada tietoa Länsi-Uudellamaalla 2012 perustetun viranomaisverkoston toiminnan eduista ja haasteista. Tähän yhteistyömuotoon katsottiin kuuluvan ennen kaikkea juttukohtaisen yhteistyön ulkopuolella tapahtuvat yhteydenotot, viranomaisten väliset keskustelu- ja koulutustilaisuudet, vierailut toisissa viranomaisissa sekä epävirallinen tietojenvaihto ennalta sovitussa tapaamisissa. Haastateltavat viittasivat kuitenkin usein vastauksissaan esitutkinnan aikaiseen yhteistyöhön. Tämä yhteistyön muoto tarkoitti usein tutkintapyyntöä alkavaa kontaktinottoa, mikä jatkui mahdollisesti yhteisillä katselmuksilla rikospaikalla, puhelimitse ja sähköpostitse tapahtuvina yhteydenottoina esitutkinnan aikana sekä esitutkintaa varten annettavilla asiantuntijalausunnoilla. Toistuvat viittaukset juttukohtaiseen yhteistyöhön selittyivät sillä, että merkittävälle osalle viranomaisista juttukohtainen yhteistyö muodosti ainoan kontaktin yhteistyötahoihin, ts. ympäristönvalvontaviranomaisiin, ELY-keskukseen, poliisiin tai syyttäjään. Osassa haastateltavien antamissa vastauksissa yhteistyön eri muotoja ei pystynyt tarkalleen erottamaan, vaan vastaukset pitivät sisällään tulkintoja yhteistyön molemmista muodoista.

6.1 Moniammatillisen viranomaisyhteistyön käytännöt ja kokemukset ympäristörikosten ehkäisy- ja torjuntatyössä

Kaikissa moniammatilliseen viranomaisyhteistyöhön liittyvissä yksilöhaastatteluisissa sekä ryhmähaastattelussa käytiin läpi viranomaisten toimintamalleja ja kokemuksia ympäristörikosten torjuntaan ja tutkintaan liittyen. Haastatteluisissa esiin tulleet havainnot eriteltiin viranomaistahoittain seuraavissa alaluvuissa. ELY-keskuksen roolia ympäristörikosten ehkäisy- ja valvontatyössä käsiteltiin samassa luvussa ympäristövalvontaviranomaisten kanssa haastateltavien henkilöitymisen välttämiseksi.

6.1.1 Ympäristövalvontaviranomaiset

Ympäristönsuojeluviranomaisten toiminnassa lainvastaisen tilan tullessa tietoon ei ollut merkittäviä eroja Länsi-Uudenmaan kunnissa. Valvontatoiminnan perusta on toiminnanharjoittajien omavalvonta. Havaittua lainvastaista tilaa pyrittiin ensin korjaamaan hallinnollisin keinoin. Ympäristövalvontaviranomaisten tavoitteena oli annettujen kehotusten ja määräysten kautta poistaa laitton tila. Jos toiminnanharjoittaja ei suostunut muuttamaan toimintaansa ympäristöluvan edellyttämiin raameihin, eteni viranomaisen hallintopakkeinoihin ja tutkintapyynnön tekemiseen saakka.

Ympäristöön kohdistuneissa rikoksissa ELY-keskuksella on asianomistajuus, vaikka tutkintapyynnön tekijänä on kunnan ympäristövalvontaviranomainen. ELY-keskuksen ympäristövalvontaviranomaiset toimivat samoissa ympäristörikosasioissa myös asiantuntijoina. Kuntien ympäristövalvontaviranomaisille on laissa säädetty osa ympäristösuojelun laillisuusvalvonnan tehtävistä.

"Jokaisen toiminnanharjoittajan on oltava selvillä, mitä omalla kiinteistöllä tapahtuu ja tiedostettava riskit, mitkä omassa toiminnassa on. Välillä tuntuu, että tämä unohtuu."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Periaatteessa lähdetään liikkeelle neuvomalla, ohjeistamalla, kehottamalla. Hallinnolliset pakkokeinot ovat hirvittävän byrokraattisia käyttää. Niitä käytettäisiin enemmän, jos byrokratiaa olisi vähemmän."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

Kuntien laillisuusvalvonnan toimintamallit ovat kuvattuina Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaoppaassa. Lisäksi valvontatyössään kunnan hyödyntävät ympäristöministeriön Ympäristölupien valvontaohjetta. Suoritetuissa haastatteluissa edellä mainittujen ohjeistusten roolin ei nähty korostuvan työssä.

"Mikäli olisi riittävästi aikaa niiden läpikäyntiin, oppaassa on hyviä malleja, miten prosessissa edetä. Myös miten kuullaan ja viedään prosessia eteenpäin."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

Tutkintapyyntöjä ei tehty läheskään kaikista sellaisista tapauksista, joista niitä voitaisiin tehdä. Kunnissa tehtiin tutkintapyyntöjä sekä lautakuntien kautta että viranhaltijoiden omissa nimissä. Haastatellut ympäristövalvontaviranomaiset kertoivat käyttävänsä usein mieluummin hallinnollisia keinoja kuin tekevänsä tutkintapyyntöjä poliisille. Poliisiin otettiin harvemmin yhteyttä törkeitä tekemuotoja lievemmissä tapauksissa, mikä todettiin myös aiemmin tehdyissä selvityksissä. (Sahramäki & Kankaanranta 2014, 50.)

"Ei tehdä kaikista niistä, mistä pitäisi. Tehty pilipali-ilmoituksia, joista poliisi ei saa kiinni, mistä tutkia. --- riippuu, miten vakavasta asiasta on kyse. Tässä korostuu viranhaltijan ammattitaito. Joskus kyse on vai luvan rikkomisesta, ei ympäristön pilaamisesta."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Niitä tehdään sen verran, kun resursseja riittää. Paikallispoliisiin ollaan yhteydessä, kun halutaan välittää tietoa esimerkiksi jäterikkomuspaikoista."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Voitaisiin tehdä enemmänkin. Vaatii tarkkaa raportointia. Toiminnanharjoittajan positiivinen asenne vaikuttaa asian etenemiseen,

tietämättömyyttä vai tahallinen teko. Tutkintapyynnön voi tehdä myös omissa nimissä."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

"Tutkintapyynnön tekemiseen saatu ohjeita verkostotapaamisissa suhteellisen hyvin. Jos epävarmuutta tutkintapyynnön toimittamisesta, laitetaan tutkintapyyntö Espooseen. Ei pelätä soittaa poliisille."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

Valvontaviranomaisten valitsemalla toimintamallilla oli selkeä yhteys havaitun lainvastaisen tilan ja toiminnan törkeyteen. Suoraan poliisille ilmoitettiin ympäristönsuojelulain mukaisesti mm. törkeät ympäristörikokset. Joissain tapauksissa hallinnollisia keinoja jatkettiin samaan aikaan meneillään olevan ympäristörikoksen esitutkinnan kanssa. Yhteydenottokynnyksessä poliisiin tuli ilmi selkeitä eroja kuntien välillä. Asia nostettiin esille myös useammassa puheenvuorossa ryhmäkeskustelussa. Useissa kunnissa viranomaiset arvioivat ensin keskuudessaan ympäristörikosepäilyn vakavuutta ja tekivät sen jälkeen tutkintapyynnön epäillyn rikoksen törkeästä tekemuodosta itse tai lautakuntien välityksellä. Yhteydenottokynnys oli matalampi niissä tapauksissa, jos epäillyn rikoksen katsottiin olevan reaaliaikainen, ja epäillyn tekijän oletettiin hävittävän tai tuhoavan todisteita.

"Törkeissä jutuissa on tärkeää saada pilaantumisvaara hallintaan. Ajankäytöllisistä syistä tutkintapyyntö tehdään kiireellisten alkutoimien jälkeen."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Aina maanomistaja ei ole itse tekijä. Kehotetaan myös maanomistajaa tekemään tutkintapyyntö. Toimintasäännössä on kirjaus, että kaikki virassaolevat ympäristövalvontaviranomaiset voivat tehdä ilmoituksia. Vältetään aikaviive, politikointi, eturistiriidat jne."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

Hallinnollisten keinojen ja esitutkinnan samanaikaisuudesta ympäristönvalvontaviranomaiset olivat useissa kunnissa samoilla linjoilla. Hallinnolliset keinot sitovat resursseja ja uhkasakkomenettelystä saadut kokemukset olivat vähäisiä, joten

ympäristövalvontaviranomaiset näkivät tärkeinä käyttää muita mahdollisia keinoja laillisen tilan palauttamista tavoiteltaessa.

"Itsekin tunnistan, että tutkintapyyntö on jatkumo hallinnollisten pakkokeinojen käytölle. Näiden prosessien pitäisi kulkea rinnakkain. Korostan tutkintapyyntöjen tekemistä jatkossa. Hallinnollinen puoli kirpaisee enemmän kuin mitättömän pieni rangaistus."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Teettämishukkaa ei ole käytetty, joissakin tapauksissa on harkittu. Sakon uhkaa on käytetty. Kunnan vastuu teettämisestä, kunnan budjetissa ei ole varattu rahaa teettämiseen. Takaisin saanti on epävarmaa."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

"Ei ole samanaikaisuus aiheuttanut ongelmia. Sitoo kyllä resursseja, on tehtävä tarkastuspöytäkirjoja, on tehtävä kuulemisia, jos ei tavoiteta, haastemiehen käyttö. Usein prosessit venyvät määräaikojen yli, koska resurssit ovat pienet."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

Tutkintapyyntöjen tekeminen nähtiin osana valvontaprosessia. Kuntien välillä näkyi haastatteluissa selviä eroja siinä, missä vaiheessa tutkintapyyntöjen tekeminen arvioitiin oikeaksi tavaksi toimia valvontatoimenpiteiden ja hallinnollisten keinojen käytön ohella. Valittuun toimintamalliin vaikuttivat toiminnanharjoittajan toiminnassa esiin tullut toistuvuus, välinpitämättömyys sekä tahallisuus. Asiaa ei aina ilmoitettu poliisille, mikäli toiminnanharjoittaja halusi toimia yhteistyössä ja ennallistamistoimet saatiin suoritettua.

Haastatteluissa kävi ilmi, että ympäristövalvontaviranomaiset keskustelivat valitsemistaan toimintalinjoista kollegoidensa kanssa omissa kunnissaan. Yksiköiden sisäisen yhteistyön nähtiin toimivan, useissa kunnissa järjestettiin säännöllisesti viikko- ja kuukausipalavereja, joissa tapauksia käytiin yhdessä läpi. Kuntien välistä yhteydenpitoa edesauttoi haastateltavien mukaan myös ympäristövalvontaviranomaisilla käytössään oleva, koko Suomen kattava, Kuntaliiton ylläpitämä yhteinen sähköpostilista, jonka kautta oli mahdollista seurata erilaisista tapauksista käytyjä keskusteluja, kysyä tulkintaohjeita ja käytäntöjä muiden kuntien ympäristövalvontaviranomaisilta.

Myös yhteydenottoja ELY-keskukseen pidettiin erittäin hyödyllisinä. ELY-keskuksen katsottiin ottavan hyvin kuntien mielipiteet huomioon ja kynnys ottaa yhteyttä ELY-keskukseen oli matala. Haastateltujen ympäristövalvontaviranomaisten mukaan kunnilla ei ollut säännöllistä yhteydenpitoa ELY-keskukseen, yhteydenotot liittyivät lähinnä valvontakohteiden osalta tehtävään yhteistyöhön. Tämä seikka nostettiin esille myös ryhmäkeskustelussa. Useat ympäristövalvontaviranomaiset toivoivat tiiviimpää yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa. Tavoitteena sekä oman hallinnonalan toimijoiden että muiden viranomaisten kanssa käydyissä keskusteluissa oli löytää yhteinen toimintalinja.

"Kunnissa, joissa on useampi ympäristövalvonnan viranhaltija, keskustelua käydään ja toimenpiteet sovitaan. On helpompaa päästä nopeasti kiinni korjaaviin toimenpiteisiin kun reagoidaan heti tapahtuneeseen. Jutut, jotka etenevät syyteharkintaan ja oikeuteen saakka vaatii, että alkutoimet tehdään huolellisesti. --- Suuret laitokset ovat ELY:n valvottavia. Ympäristölupavalvottavat laitokset on jaettu useamman valvojan kesken. Yhdessä käydään tarkastuksilla. Mutta resurssien niukkuus tulee esille kaikessa yhteistyössä esimerkiksi ELY:n kanssa."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Kehittämissajatus - kunnallisen viranhaltijan havaitessa epäkohdan ei laitettaisi heti poliisille, vaan esimerkiksi ELY:lle arvioitavaksi, jotta lievemmät pois, vakavammat eteenpäin. ELY on yleinen edunvalvoja ympäristörikosasioissa."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

Toimintakulttuurissa esiintyi vaihtelua eri kuntien välillä. Jokaista esiintullutta tapausta käsiteltiin sen vaatimien erityispiirteiden valossa. Myös henkilösidonaisuus tuli esille toiminnanharjoittajien kanssa tehtävässä yhteistyössä.

"--- toistuvuus vaikuttaa. Jos kerrasta otti onkeen, ei tehdä ilmoitusta poliisille. Jos ilmoitus tulee toisen kerran, tulee tarve kitkeä luvanvastainen toiminta pois. Lupa voi olla huono, määräykset voivat olla typeriä ja toiminnanharjoittajan voi olla vaikea sitoutua siihen. Ja naapurit valittavat

usein, vain sen takia, etteivät tule toimeen. Eikä kaikista luvanrikkomisista ilmoiteta poliisille."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Vaikuttaa siten, että toiminnanharjoittajan on matalampi kynnyksellä olla yhteydessä ympäristövalvontaviranomaiseen. Ne toiminnanharjoittajat, jotka asiansa haluavat hoitaa. Yleensä jos on jotain, mikä heille on epäselvää, yleensä etsitään vastaus omien verkostojen kautta. Tuttuun valvojaan on helpompi olla yhteydessä."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

Poliisin kanssa tehdystä yhteistyöstä haastateltavat kertoivat niin yksilohaastatteluissa kuin ryhmähaastattelussa runsaasti hyviä ja huonoja kokemuksia. Tapauskohtaisessa yhteistyössä korostui tarve saada tietää, milloin juttu on loppuunkäsitelty ja millainen lopputulos tutkinnassa oli saatu aikaan. Haastateltavat toivat esille myös sen, että poliisia oli välillä vaikea tavoittaa. Yhden haastateltavan mukaan poliisin motivoituneisuus ja asenne näkyivät myös halukkuudessa yhteydenpitoon. Ryhmähaastattelussa tuli ilmi henkilösidonaisuuden vaikutus asioiden etenemiseen. Puheenvuoroissa tuotiin esille eroja poliisiasemien edustajien ja talousrikostutkinnan henkilöstön välillä ympäristörikosten tutkintaan suhtautumisessa. Aktiivisella yhteydenpidolla nähtiin jopa merkitystä seuraavien tutkintapyyntöjen tekemiseen. Useat ympäristövalvontaviranomaiset peräänkuuluttivat myös käräjäoikeuden päätöksiä, joita ei heille automaattisesti lähetetty.

"Ympäristöviranomaisten ajan tasalla pito vaikuttaa tutkintapyyntöjen tekemiseen, positiivinen vaikutus tehdä lisää tutkintapyyntöjä. Yhteistyön alettua yhteydenotot ovat parantuneet. --- viimeisissä jutuissa on oltu yhteydessä, aikataulussa tapahtuva eteneminen. Henkilöityminen on näkynyt jutun etenemisessä, pienemmissä jutuissa olisi tärkeää tietää jutun eteneminen ---"

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

Yhteistyön syyttäjien kanssa useampi ympäristövalvontaviranomainen koki jääneen kaukaiseksi. Yleensä yhteistyö konkretisoitui silloin, kun ympäristövalvontaviranomaisia

tarvittiin oikeuteen todistamaan. Yksi haastateltavista esitti toivomuksen syyttäjän kanssa pidettävistä palavereista.

"Yksi syyttäjäneuvottelu - olisi tärkeää pitää asian käsittelyn osalta joko alussa tai viimeistään syyteharkintavaiheessa palaveri. Mitä jutussa pitää tutkia, mitä tietoja syyttäjä tarvitsee."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

6.1.2 Poliisi

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella ympäristörikosten tutkinta on työjärjestyksen mukaan jaettu siten, että lievemmat tekemuodot, kuten ympäristörikkomukset, luonnonsuojelurikkomukset jne. tutkitaan Espoon pääpoliisiaseman rikostutkintaryhmissä sekä Kirkkonummen, Lohjan ja Raaseporin rikostutkintaryhmissä. Vaativien ympäristö- ja luonnonsuojelurikosten tutkinta on keskitetty Espoon pääpoliisiaseman talousrikostutkintaan. Käytännössä vuosittain tehtävissä tilastoajoissa tuli kuitenkin esille, että useita vaativampia ympäristörikoksia on tutkittu poliisilaitoksilla ympäri toiminta-alueita. Poliisin edustajan mukaan työjärjestyksen mukainen linjaus poliisilaitoksella ympäristörikosten tutkinnasta oli selkeää poliisille, mutta ei välttämättä ELY-keskukselle ja kuntien ympäristövalvontaviranomaisille.

"Edelleenkin ELY ja kunnat eivät hahmota, mikä rikos kuuluu talousrikostutkintaan, mikä poliisiasemille. Pitäisi noudattaa olemassa olevia linjauksia, tunnistaa ja toimittaa epäilty rikos sitä tutkivaan yksikköön."

Poliisi (H1)

Juttujen vastaanottamisessa tutkinnanjohtajilla nähtiin olevan tärkeä rooli siinä, miten epäillyt rikokset ohjautuvat oikeaan paikkaan tutkittavaksi. Tutkinnanjohtajien tulisi keskustella keskenään entistä enemmän oikeista tutkintafoorumeista.

"Ongelma on, että jutut jäävät makaamaan, jos niitä ei tunnisteta. On suhteellisen turhauttavaa, kun juttu makaa jossain pari vuotta, eikä kukaan hoida sitä eteenpäin. "

Poliisi (H2)

Toimintakulttuurit ja toiminnan organisointi epäiltyjen ympäristörikosten tutkinnassa vaihtelivat poliisilaitoksen sisällä, mikä tuli esille haastateltujen poliisien kommentteissa. Asenne ympäristörikosten tutkintaan, kiinnostus tai sen puute heijastuivat haastateltavien mukaan tutkinta-aikoihin ja suoritettuna esitutkinnan laatuun. Lievempien ympäristörikosten tutkinnassa on ollut poliisilaitoksilla nähtävillä suurien juttumäärien asettamaa painetta laittaa muiden rikostyyppien tutkinta etusijalle, ja jättää vähemmän kiinnostavat ja usein hankalaa erityislainsäädännön tuntemusta vaativat ympäristörikokset odottamaan.

"Havaintoja on, että poliisiasemilla juttuja siirrellään tai laitetaan odottamaan. Paikallispoliisissa ympäristörikoksia ei välttämättä pidetä ympäristörikoksina, niitä ei osata tutkia, kun ei tunneta lainsäädäntöä."

Poliisi (H1)

Resurssien puutteella ei Länsi-Uudellamaalla haastateltujen poliisien mukaan ollut merkitystä ympäristörikosten tutkintaan vakavampien rikosepäilyjen osalta, sillä talousrikostutkinta on ollut kohtuullisesti resursoitu jo useamman vuoden ajan. Haastateltavat toivat esille ympäristörikosten mieltämisen tärkeyden osaksi harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Kiinnostuksen nähtiin lisääntyvän tietoisuuden lisääntyessä. Henkilökohtainen kiinnostus ympäristörikoksiin näkyi myös juttujen ohjautumisessa. Tutkinta keskittyi luontevasti niille tutkijoille, jotka olivat aiheesta kiinnostuneita. Vastaavasti vähäisen kokemuksen ja kiinnostuksen puute saattoi johtaa tutkinnan keston pidentymiseen ja ääritapauksissa juttujen vanhenemiseen esitutkinnan aikana.

"Resursointi on [talousrikostutkinnassa] hyvää, mutta ympäristörikosten tutkinnan osalta ollaan ammattitaidollisesti miinuksella."

Poliisi (H1)

"Kiinnostus ja sen puute heijastuu tutkintaan ja tutkinta-aikaan."

Poliisi (H2)

Haastateltavat poliisit toivat esille syyttäjyhteistyön olevan aktiivista ja toimivaa. Toimintamallien valintaan vaikutti tutkittavien rikosten tyyppi ja laajuus. Esitutkintayhteistyö syyttäjän kanssa on talousrikostutkinnassa normaali käytäntö, sillä lähes poikkeuksetta kaikkiin epäiltyihin ympäristörikoksiin tehdään tutkintasuunnitelma ja esitutkintalain 5:1 §:n mukainen ilmoitus syyttäjälle. Jutuista pidetään aloituspalaveri, jossa sovitaan poliisin esityksen mukaan tutkinnalliset linjaukset ja esitutkinnassa tehtävät toimenpiteet. Esitutkinnan aikana syyttäjää pyritään pitämään tutkinnan etenemisestä ajan tasalla toimittamalla suoritetut kuulustelut luettavaksi. Syyttäjää konsultoidaan tarvittaessa esimerkiksi käytettävien pakkokeinojen, uusien asianosaisten tai esiin tulleiden uusien todisteiden osalta. Sijainti poliisilaitoksessa samassa kerroksessa edesauttaa lähestymistä ja asioista kysymistä.

"Se [syyttäjyhteistyö] on jopa aktiivisempaa kuin perinteisissä talousrikoksissa. Pienetkin asiat on hyvä saattaa syyttäjän tietoon, esim. ennallistamisen ja rikoshyödyn kartoittamisen osalta."

Poliisi (H2)

"Syyttäjien kanssa puhutaan samoista asioista, termit ovat yhteisiä ja tuttuja kaikille osapuolille."

Poliisi (H1)

Haastatellut poliisit kertoivat myös olevansa usein heti esitutkinnan alussa yhteydessä tutkintapyynnön tekijään tai asianomistajaan. Esitutkinnan aikana ympäristövalvontaviranomaisiin oltiin yhteydessä tapauskohtaisesti tarvittaessa asiakirjamateriaalia tai todistajakuulustelujen merkeissä. Esitutkinnan loppuvaiheessa, ennen materiaalin loppulausunnolle lähettämistä, pidettiin usein syyttäjän kanssa loppupalaveri. Palaverissa syyttäjälle esiteltiin esitutkinnan keskeinen sisältö ja sovittiin loppulausunnoissa kysyttävät seikat. Samassa yhteydessä kertynyt esitutkintamateriaali toimitettiin ELY-keskukselle lausuntoa varten. Lausunto liitettiin valmistuneeseen esitutkintapöytäkirjaan.

Ympäristövalvontaviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön poliisien edustajat kokivat kehittyneen tiedonvaihdon osalta parempaan suuntaan. Kuntien ympäristövalvontaviranomaisten toimintamallien nähtiin kehittyneen yhdenmukaisemmiksi ja ympäristörikoksiin liittyvästä tilannekuvasta saadun paremmin tietoa. Myös käydyssä

ryhmäkeskustelussa poliisin edustajat pitivät erittäin hyvänä asiana kontaktin luomista ja tutustumista kuntien ympäristövalvontaviranomaisiin. ELY:n yhteistyötahot olivat tulleet juttujen myötä tutuiksi, yhteydenottokynnys madaltui ja vuorovaikutteisuus selkeästi parantui. Toisaalta haastatteluissa tuli myös esille joidenkin kuntien välinpitämättömyys yhteistyötä kohtaan sekä haluttomuus toimia yhteistyössä poliisin kanssa.

"ELY:n osalta tiedetään nyt tarkalleen yhteistyön osalta, mitä kukin tekee, mistä kukin vastaa, kehen ottaa yhteyttä."

Poliisi (H1)

"On viranomainen, jolta kysyä ja jolle soittaa. Saadaan tieto ympäristörikoksista nopeammin. Päästään esimerkiksi rikospaikalle nopeammin."

Poliisi (H2)

6.1.3 Syyttäjät

Syyttäjät tulivat mukaan epäiltyjen ympäristörikosten esitutkintaan poliisin tehdessä esitutkintalain 5:1 §:n mukaisen ilmoituksen esitutkinnan alkamisesta. Ilmoitus tehtiin pääsääntöisesti kaikista epäiltyihin ympäristörikoksiin liittyvistä jutuista. Muualla kuin talousrikostutkinnassa tutkituista ympäristörikoksista ei ennakkoilmoituksia aina tehty, mikä johti tilanteeseen, jossa syyttäjät saivat valmiin esitutkintapöytäkirjan pöydälleen voimatta vaikuttaa esitutkinnan kulkuun. Syyttäjät toivoivat saavansa tiedon myös pienemmistä ympäristörikoksista esitutkinnan käynnistyttyä.

"Osa ympäristörikosjutuista tutkitaan päivittäistutkinnassa. Se on huono asia, heikennys. Poliisin pitäisi näkyvästi satsata ympäristörikosten tutkintaan."

Syyttäjä (H3)

Länsi-Uudenmaan syyttäjävirstossa ei ole nimettyjä ympäristörikossyyttäjiä, mutta merkittävä osa ympäristörikoksista jaettiin samoille syyttäjille. Poliisi otti useimmiten yhteyttä nimettyyn syyttäjään ja pyysi kannanottoa tutkinnan linjaamiseen ja

aloituspalaveriaikaa. Syyttäjät osallistuivat aloituspalavereihin ja esitutkinnan aikainen yhteistyö oli edellä 6.1.2 kohdassa kuvatun kaltaista.

Haastatellut syyttäjät toivoivat pääsevänsä mukaan juttuihin mahdollisimman pian niiden alkuvaiheessa. Rikospaikalla käyminen oli useassa ympäristörikosjutussa syyttäjien toivoma toimintamalli, jonka avulla he katsoivat saavansa huomattavassa määrin hyödyllistä tietoa tulevaa syyteharkintaa ja tulevaa pääkäsittelyä ajatellen.

"Hetimit ETL:n tekemisen jälkeen kokoonnutaan, päätetään mitä halutaan, vaikka monta kertaa alussa, sovitaan mitä tehdään eikä odoteta ELY:n lausuntoja. Kun on kyse öljyn maahan valumisesta, tai pohjavesien pilaantumisen uhasta, toimitaan asian vaatimalla tavalla."

Syyttäjä (H3)

Syyttäjien mukaan ympäristörikosten käsittely poikkesi monella tapaa muista rikostyypeistä. Ympäristörikokset ovat työläitä, erityislainsäädäntöön tutustuminen vei merkittävästi aikaa. Monista muista rikoslajeista poiketen myös laillisten ja laittomien toimintatapojen tarkastelu ja rikottujen lakien läpikäynti vaati paljon paneutumista syyteharkintavaiheessa. Näitä seikkoja syyttäjät toivat esille myös ryhmäkeskustelussa.

"Syytteet ovat usein pitkiä, detaljoituja. Syytteet pitää pystyä rajaamaan, haettava enemmän tausta-asiakirjoja, hallituksen esityksiä jne. kohtia, joihin voidaan vedota käräjäoikeudessa."

Syyttäjä (H4)

Poliisin kanssa tehtävää yhteistyötä syyttäjät kokivat olevan riittävästi. Esitutkinnan etenemisessä ja tasossa syyttäjät näkivät kuitenkin eroja ryhmien ja tutkinnanjohtajien välillä. Tutkintasuunnitelman käyttöä ympäristörikosten tutkinnassa pidettiin tärkeänä.

"Välillä pitää sondeerata, syyttäjä ei voi tehdä tutkinnanjohtajan työtä. Eroavaisuuksia on tutkinnanjohtajien ja ryhmien välillä. On juttuja, syyttäjälle tuodaan koko kasa, asiaan ei ole perehdytty. Kun on tehty tutkintasuunnitelma-malli, miksi sitä ei käytetä?"

Syyttäjä (H3)

"Pohan ja VKSV:n ohjeen mukaan etl-ilmoitus on tehtävä aina. On joitakin tapauksia, jossa etl-ilmoitusta ei tehdä. Suurin ongelma on rikos/rikkomus - rajanveto, jutut voivat päästä vanhentumaan. Rikostyyppiä on tehtävä enemmän, jotta tietää, mitä näihin juttuihin tarvitaan."

Syyttäjä (H4)

Ympäristövalvontaviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön nähtiin kohentuneen, mutta parantamisen varaa uskottiin vielä olevan. Yksi haastatelluista syyttäjistä toivoi, että heillä olisi paremmin tiedossa käytettävissä olevat asiantuntijat. ELY:n osalta yhteistyön nähtiin pitkälti henkilöityneen ja tiedonvaihtoa toivottiin myös muiden asiantuntijoiden kanssa. Ryhmäkeskustelussa esitettiin näkemys, jonka mukaan parhaimmillaan yhdessä päästiin pohtimaan vapaamuotoisessa keskustelussa ympäristörikosepäilyjä eri näkökulmista. Tärkeäksi nähtiin myös yhteydenpidon tärkeys syyteharkinnan valmistuttua, asiantuntijalle lähetetyn haasteen toimittamisen jälkeen. Asiantuntijatodistajien nähtiin tarvitsevan koulutusta oikeudenkäynnissä esiintymiseen. Asiantuntijoilla nähtiin olevan tärkeä merkitys onnistuneessa ympäristörikosten tutkinta- ja syyteharkintaprosessissa.

"Yhteistyö on ontunut, syyttäjää pidetään taikurina. Syyttäjä ei pysty puhdistamaan aluetta epäillyltä ympäristörikospaikalta. Ei hyödytä tutkia, jos ei ymmärretä ennallistamisen merkitystä"

Syyttäjä (H4)

"Todistamista pelätään enemmän kuin äidin vihaa. Pitäisi kouluttaa enemmän kuntien viranomaisia."

Syyttäjä (H3)

6.2 Omat toimintaedellytykset yhteistyössä

Kaikki haastateltavat kokivat omien ja edustamiensa organisaatioiden toimintaedellytysten olevan hyviä moniammatillisessa viranomaisyhteistyössä. Yksi poliisin edustaja koki omien toimintaedellytysten olleen laajat erityisesti viranomaisyhteistyön alkuvaiheessa. Toiminnan

vakiinnuttua omille toimintaedellytyksille oli löytynyt vakiintunut muoto. Tiivistyneen yhteistyön myötä tapahtuneista ympäristörikoksista saatiin haastateltujen poliisien mukaan nopeammin tieto ja päästiin rikospaikoille nopeasti.

"Koen voivani vaikuttaa yhteistyön muotoihin ja sisältöön."

Poliisi (H1)

"Nyt on aina joku, jolta kysyä. Omat toimintaedellytykset ympäristörikosten tutkinnan osalta ovat parantuneet."

Poliisi (H2)

Haastatellut syyttäjät toivat esille saavansa verkostossa tehtävän yhteistyön kautta äänensä kuuluviin ja lisää tietoa. Syyttäjävirston sisällä tapahtuneet tehtävänkuvamuutokset vaikeuttivat haastateltavien mukaan toimintamahdollisuuksia. Nämä muutokset peilautuivat ajankäyttöön ja mahdollisuuksiin ottaa esille asioita yhteistyöpalavereissa.

"Oma ajankäyttö on haaste, jotta voisi valmistautua kunnolla yhteistyöpalavereihin. Pitäisi olla erillissyöttäjä, joka voisi vetää tässä asiassa linjaa. Tavallinen runkosyöttäjä ei pysty siihen repeämään."

Syyttäjä (H4)

Syyttäjävirstojen yhdistyminen toi tehtävien osalta muutoksia palvelualueille. Vallitsevassa tilanteessa syyttäjävirston johto pyrki järjestämään mahdollisuuden osallistua viranomaisyhteistyöhön ja järjestettyihin koulutuksiin. Syyttäjien mukaan oli tarpeellista kokoontua, vaikka vain lyhyiden toistuvien palavereiden muodossa. Samalla syyttäjällä oli mahdollisuus tuoda esille, mitä tietoa syyttäjät tarvitsivat voidakseen viedä asioita omalta osaltaan eteenpäin.

"Jo yhteisen pöydän ääreen kokoontuminen vie asiaa eteenpäin. Pitää uskaltaa avata suunsa."

Syyttäjä (H3)

Useat kunnalliset ympäristövalvontaviranomaiset kertoivat saavansa yhteistyössä äänensä kuuluviin tarvittaessa. Myös ELY:n edustajan mukaan yhteistyöhön pääsi vaikuttamaan.

Käytännön tasolla riittävän määrän tietoa siirtyessä poliisille nähtiin myös juttujen etenevän. Eräs haastatelluista ympäristövalvontaviranomaisista korosti vuorovaikutuksen tärkeyttä, jotta pysyisi matala kynnyksellä tuoda asioita esille. Haastattelussa tuotiin esille viranomaisyhteistyön edellytysten jatkumisen tärkeys, tapaamisvälien osalta 12 kuukautta pidettiin maksimiaikana. Usean haastateltavan mukaan toisten viranomaisten tapaamista kasvokkain pidettiin tärkeänä. Myös tapausten läpikäynti nähtiin merkittävänä, erityisesti isojen juttujen purku koettiin tärkeäksi. Edellä mainittuja seikkoja nostettiin usean viranomaisedustajan kommentoissa esille myös ryhmäkeskustelussa.

"On ymmärrettävä toisen työtä - kaikilla on sama tahtotila."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Perustetun yhteistyöverkoston neuvottelupäivät ovat olleet anteliaita ja arvokkaita. Naamat ja nimet tulevat tutuiksi, yhteydenottokynnys on matala, saadaan tietoa mitä materiaalia tarvitaan ja ymmärretään jatkossa katsoa niitä asioita, joita jatkossa tarvitaan."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

6.3 Oman hallinnonalan resursoinnin merkitys yhteistyölle

Lähes kaikki haastatellut toivat esille taloudellisten resurssien tiukentumisen näkymisen omilla hallinnonaloillaan. Sama työmäärä tehtiin pienentyneillä resursseilla, aikataulut olivat tiukentuneet ja haasteellisuus lisääntynyt työtehtävissä. Jotta lakisääteiset tehtävät oli mahdollista suorittaa niiden edellyttämällä tavalla, jouduttiin käytettävissä olevien resurssien suuntaamista tarkastelemaan uudelleen. Yleinen näkemys oli se, että ympäristörikosten tutkintaan ja torjuntaan ei kohdennettu tarpeeksi resursseja. Pienempien ympäristörikosten tutkinta hoidettiin muun rikostutkinnan yhteydessä, mikä johti siihen, ettei niihin pystytty paneutumaan riittävällä tavalla. Haastatteluissa tuotiin esille myös se, että kiireen ja kovan työpaineen alla vaativampien juttujen tunnistaminen vaikeutui ja tutkinta-ajat venyivät.

Haastateltu poliisin edustaja tähdensi yhteistyön ymmärtämisen merkitystä. Koulutukseen päästiin poliisin mukaan suhteellisen helposti. Koulutusta pitäisi kuitenkin kohdentaa, sillä

uhkana nähtiin resurssien vähetessä yhteistyöstä nipistäminen. Erityisen tärkeänä pidettiin osallistumismahdollisuuksia niiden henkilöiden osalta, joille on annettu enemmän vastuuta ympäristöriskosten tutkinnassa.

"Tulisi varmistaa pääsy verkostoyhteistyöhön, ei henkilösidonaisuuden näkökulmasta, vaan tehtävien osalta."

Poliisi (H1)

Haastateltujen syyttäjien mukaan viranomaisyhteistyön tehokkuus tulisi maksimoida, pitkiin tapaamisiin ei olisi jatkossa nykyisessä työtilanteessa aikataulullisesti mahdollisuuksia. Toistaiseksi resurssit antoivat syyttäjille mahdollisuuden osallistua verkostotyöhön, mutta jatkossa jouduttaisiin katsomaan, kenelle koulutuksista ja tapaamisista olisi eniten hyötyä. Työaika ei riittänyt tapaamisiin valmistautumiseen, joten se piti tehdä omalla ajalla.

"On erittäin tärkeää osallistua yhteistyöhön, kun se näkyy esitutinnan tason parantumisena ja maksaa itsensä takaisin käräjäoikeudessa."

Syyttäjä (H4)

Erään haastatellun kunnallisen ympäristövalvontaviranomaisen mukaan yhteistyötä oli arvostettu ja pidetty korkeassa arvossa. Toisen haastatellun ympäristövalvontaviranomaisen mukaan oman hallinnonalan resursoinnin merkitys koettiin kulminoituvan päättävän tahon ammattitaitoon kunnassa. Haastattelussa tuotiin esille huoli siitä, ettei ylemmällä taholla ole välttämättä ymmärretty yhteistyön merkityksellisyyttä. Yksi haastateltavista toi esiin myös pelon siitä, että kiiretilanne omassa hallinnossa tulee vaikuttamaan osallistumismahdollisuuksiin verkostotyöhön. Esiintuottiin myös toivomus, että yhteistyö olisi laajemman asiantuntijajoukon harteilla, koska muillakin olisi yhteistyölle annettavaa ja opittavaa. Haastattelussa tuotiin esille myös se, ettei yhteistyön pitäisi henkilöityä. Ryhmähaastattelussa esitettiin kommentti, jonka mukaan henkilöt tekivät yhteistyötä, eivät organisaatiot. Yhden henkilön vaihtuessa organisaatiossa ei muutoksella pitäisi olla vaikutusta tehtävään yhteistyöhön, eli yhteistyö tulisi saada vakiintumaan organisaatiotasolle. Tietyllä tapaa ristiriitana nähtiin se, että on mukavaa tuntee yhteistyötahoja, mutta toiminnan tavoite ei ole henkilöityminen.

"Koko ajan on mietittävä resurssien kohdentamista. On oltava halu tehdä yhteistyötä ja sitoutua."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Se näkyy, kun on kiire. Ei ole aikaa osallistua edes kiinnostaviin tapaamisiin."

Ympäristövalvontaviranomainen (H9)

Toisaalta yksi haastateltavista toi esiin sen, että yhteistyön eri sidosryhmien kanssa uskottiin säilyvän, vaikka elettiinkin niukassa resurssitilanteessa. Yhteistyön nähtiin helpottavan jatkossa laajemmissa ympäristörikoksissa toiminnan etenemistä. Oman hallinnonalan niukat resurssit näkyivät ympäristövalvontaviranomaisten mukaan myös siten, mitä juttuja vietiin eteenpäin. Työtilanne saattoi aikaansaada myös tiedon katoamisen muun tietomäärän sekaan.

"Välillä inhimillisistä syistä isompikin asia voi lomien tai unohduksen takia hukkua sähköposteihin."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

Haastatteluissa ja ryhmäkeskustelussa tuli ilmi seikka, jossa eri hallinnonalojen tekemät päätökset vaikuttivat jatkumon kaltaisesti muiden hallinnonalojen mahdollisuuksiin toimia. Mikäli kunnalliset ympäristöviranomaiset eivät tiukentuneiden resurssien ehtineet tehdä poliisille epäilyistä ympäristörikoksista tutkintapyyntöjä, ei poliisilla ollut mahdollisuutta saada lisäresursointea ympäristörikosten tutkintaan. Tällä oli vaikutusta myös syyttäjien mahdollisuuksiin käyttää työpanostaan vaativien ympäristörikosten syyteharkintaan. Samat seikat heijastuivat myös osallistumismahdollisuuksiin viranomaisyhteistyöhön. Yhteistyöllä nähtiin olevan tulevaisuutta, mikäli osallistujatahot ehtisivät siihen panostaa ja kehittää toimintaa. Hyvällä yhteistyöllä nähtiin puolestaan olevan merkitystä esitutkinnan laatuun, tutkinta-aikaan, suoritettavaan syyteharkintaan sekä aina annettuihin tuomioihin saakka.

6.4 Yhteistyön merkitys ympäristörikosten torjunnalle

Kaikkien haastateltujen mukaan verkostoyhteistyöllä oli merkitystä. Haastattelussa yksi poliisin edustaja nosti tärkeimmäksi lisäarvoksi tiedonkulun helpottumisen. Yhteistyön kautta

osallistujille oli tarjoutunut mahdollisuus oppia tuntemaan muita viranomaisia, saada tietoa vastuista ja oikeista yhteyshenkilöistä kunnissa omalla toiminta-alueella. Yhteistyön katsottiin parantavan mahdollisuuksia joustavaan yhteistyöhön, nopeampaan tutkinta-aikaan sekä tehokkuutta lainvastaisen tilan katkaisemiseen. Toinen haastatelluista poliisin edustajista toi esille yhteistyön kautta saatavan näkyvyyden. Yhteistyön katsottiin helpottavan ympäristörikosten torjuntatyötä.

"Mahdollisuus ennaltaehkäisevään puuttumiseen ja rikosten selvittämiseen olisi hitaampaa ja vaikeampaa ilman verkostoa."

Poliisi (H1)

"Esitutkinnasta saadaan laadukasta, syyttäjän on helpompi viedä asiaa eteenpäin."

Poliisi (H2)

Haastatellut syyttäjät toivat esille jokaisen yhteistyöhön osallistuvan tahon velvollisuuden hyödyntää saamansa tieto omassa työssään. Yksi syyttäjistä näki tarpeellisena myös pienempien ryhmien kokoontumiset. Yhteistyön myötä syyttäjä näki juttujen etenemiseen tulleen lisää selkeyttä. Tapaamiset nähtiin keskinäisen yhteistyön osalta myös palautteenantotilaisuuksina.

Kunnallisten ympäristövalvontaviranomaisten haastatteluissa verkostolla nähtiin olevan paikkansa tiedon levittämisessä ja tuoneen samalla ymmärrystä toisten viranomaisten toiminnasta. Poliisille esitettiin toivetta, että kokoontumisissa avattaisiin paremmin, mitä poliisi tarvitsee ympäristörikosten esitutkintatyössä.

"Mitä paremmin avattu prosessi, sitä helpompi toimittaa materiaalia."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

Kokoontumisten nähtiin olevan foorumi, joissa voidaan käsitellä alueen ympäristörikostilannetta tapauksien kautta. Tapausten läpikäynnin koettiin olevan mielenkiintoista ja samalla hyvät toimintatavat saatiin laajempaan levitykseen. Eräs ympäristövalvontaviranomainen nosti esille myös kokoontumisissa saatavan tuen muilta mukanaolijoilta. Yksi haastatelluista ympäristövalvontaviranomaisista toi esille ajatuksen

myös siitä, että tietämättömyys ja haluttomuus toimia yhteistyössä olivat johtaneet siihen, ettei tutkintapyyntöjä tehty.

"Verkostossa on kuitenkin kyse ikävistä asioista, kyse on myös tuen saamisesta ja jaksamisesta. Jos vastassa on iso yritys, iso työnantaja kunnassa, verkosto antaa myös tukea."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

"Verkostossa kokoontuu samanhenkistä porukkaa. Kuullaan hyvistä kokemuksista, otetaan oppia huonoista kokemuksista. Kyse on viranomaisketjusta, on hyvä sopia, miten yhteistyötä tehokkaasta tehdään ja se tapahtuu näissä verkostotapaamisissa."

Ympäristövalvontaviranomainen (H9)

"On vaikutusta. Oppisi kynnystä, milloin toimitaan. Tässä näkyy, ettei [ ] tee näitä tutkintapyyntöjä."

Ympäristövalvontaviranomainen (H10)

6.5 Tiedonkulun merkitys yhteistyölle

Tietojen vaihtaminen ja tiedonkulun varmistaminen nähtiin tärkeänä osana viranomaisten välistä yhteistyötä. Haastateltavien mukaan puutteet tiedonkulussa vaikeuttivat viranomaisyhteistyön toimivuutta ja hidastivat yhteisen toimintakulttuurin muodostumista. Yhteistyöviranomaisten tunteminen, tapaaminen ja yhteystietojen vaihto olivat selkeässä yhteydessä matalaan yhteydenottokynnykseen poliisiin, neuvottelujen pitoon ja tutkintapyyntöjen tekemiseen. Myös ryhmähaastattelussa nostettiin esille tiedonkulun turvaamisen ja yhteistyön vakiinnuttaminen tärkeys organisaatiotasolla.

Poliisin edustajat näkivät tiedonkulun parantuneen. Yksi haastatteluista poliiseista toi kuitenkin esille epäilyn siitä, että kaikki kuntien ympäristövalvontaviranomaiset eivät olleet tietoisia, mistä kaikista asioista poliisia piti informoida. Haastateltavien mukaan kommunikointia tuli edelleen lisätä poliisiin ja kuntien ympäristövalvontaviranomaisten

välillä. Tiedon jakaminen nähtiin kehittämiskohteena. Tiedonkulun varmistamisen myönteisyys näkyi selkeästi niiden viranomaisten vastauksissa, joilla oli yhteisten tapausten osalta kokemusta yhteistyöstä ja tietojenvaihdosta. Asia nousi esille myös ryhmäkeskustelussa.

"Kommunikointi on helpompaa, kun on tehty juttuja yhdessä - vähemmän byrokraattista ja muodollista. Hyvänä esimerkkinä ELY. Ei ole enää ongelmaa, kehen ottaa yhteyttä. Yhdellä puhelinsoitolla selviää."

Poliisi (H1)

"Tiedonkulku on riippuvaista kunnasta. Kaikki kunnat eivät muista informoida poliisia. En näe tätä tapauskohtaisena, vaan viranomaiskohtaisena"

Poliisi (H1)

"Kun on kontaktit paikallisiin viranomaisiin, tiedonkulku on selkeästi paremmalla tasolla. On mahdollista vastata ympäristöviranomaisten kyselyihin ja ylläpitää tilannekuvaa."

Syyttäjä (H4)

"Yhteistyö on helpompaa, kun on tiedossa, miten hommat etenevät."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Viime vuosina on saatu tieto tutkinnan etenemisestä, päätöksistä, rajoitusesityksistä, tuomioista."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

"Ympäristörikosasioissa ympäristöviranomaisten ja poliisin välinen tiedonkulku pitäisi saada tehostettua. Tutkintapyyntöjen jälkeiset tapahtumat, kehotukset, hallintopakko - näistä tiedottaminen poliisille unohtuu kiireessä. ELY on saanut hyvin tietoa poliisilta esitutkintavaiheista. Kunnat saavat huonommin tietoa."

Ympäristövalvontaviranomainen (H9)

Useissa haastatteluissa tuotiin ilmi epäselvyys, kenen puoleen kääntyä ja millaisissa asioissa ottaa yhteyttä toisiin viranomaisiin. Haastatteluissa nousi esiin viranomaisten väliltä puuttuvat, tiedonvaihtoon liittyvät käytännön toimintamallit. Samoja havaintoja tehtiin myös Sahramäen & Kankaanrannan (2014, 57–65) sekä Saarivuon (2006) tekemissä selvityksissä, joissa viranomaisprosessi nähtiin jäsentymättömänä sekä vakiintumattomana.

"Pitäisi olla oikeat henkilöt, keihin olla yhteyksissä. Poliisin suunnalta pitäisi saada tietoa, mitä tutkinnassa tehdään. Jos tutkinta tyssää, on mietittävä, mitä muita keinoja käytetään. Tutkintapyynnön tekemiseen ei ole vaikutusta, päättyykö juttu esitutkinnassa vai myöhemmin. Tyhmiä kysymyksiä pitää esittää, jotta oppii."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Vain tapaamisissa tulee esille esitutkinnan tila ja eteneminen. Tiedon välitys ja kulku vaatii kommunikointia molempiin suuntiin. On hyvä, että annetaan oikea-aikaisesti oikealla tavalla tietoa tarpeeksi, ei repostelua."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

Tiedonkulku nähtiin toimivan ELY-keskuksen ja kuntien ympäristöviranomaisten välillä. Toimijoilla oli käytössään yhteinen kieli sekä helppo lähestyttävyys. Yhdessä haastattelussa kuitenkin peräänkuulutettiin kunnallisten ympäristövalvontaviranomaisten yhtenäistä toimintakulttuuria.

"Ammattikunnan sisäinen paine - katsotaanko kieroon kollektiivisesti, jos joku toimii eri tavoin?"

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

Poliisin ja syyttäjien välisen yhteistyön nähtiin myös toimivan, koska yhteistyöstä oli kokemusta ja asioista puhuttiin samoilla termeillä.

"Poliisin ja syyttäjän osalta riittävästi. Viestien täytyy vaihtua, turhan työn tekemistä pitää välttää."

Syyttäjä (H3)

Eniten haastatteluvastausten perusteella haasteita nähtiin poliisin ja kuntien ympäristövalvontaviranomaisten välillä. Kuntien ympäristövalvontaviranomaiset toivat esiin tärkeänä yhteyden luomisen poliisiin. Poliisin toimintamallien ja organisaation tunteminen nähtiin tärkeäksi, jotta yhteistyö oli sujuvaa. Myös ryhmähaastattelussa nostettiin esille toisen viranomaisen työn ja toimintatapojen tuntemisen madaltava vaikutus yhteydenottokynnykseen. Syyttäjien ja ympäristövalvontaviranomaisten välinen yhteistyö oli haastateltavien mukaan vähäistä. Syyttäjät toivoivat, että muut yhteistyöviranomaiset ottaisivat heihin enemmän yhteyttä ympäristörikosasioissa.

Haastateltavat toivat esille myös epäselvyydet pääpoliisilaitoksen ja poliisiasemien välisessä ympäristörikosten tutkintaan liittyvässä työnjaossa. Kehittämistä nähtiin tiedon siirtämisessä myös poliisilaitoksen sisällä. Ympäristövalvontaviranomaiset toivat esille myös vaihtelevat tavat jakaa ja toimittaa tietoa poliisilaitoksen sisällä. Lähtökohtaisesti ympäristövalvontaviranomaiset ottivat yhteyttä tutkinnanjohtajiin yrittäessään selvittää esitutkinnan tilannetta tai tiedustellessaan esitutkintapöytäkirjan toimittamista. Tietoa kaivattiin myös tutkinnanjohtajan tekemistä päätöksistä, rangaistusvaatimusmenettelyn käytöstä sekä rajoitusesitysten tekemisestä. Vaihtelevat käytännöt tiedontoimittamisessa aiheuttivat hämmennystä ja antoivat toiminnoista epäselvän kuvan.

"Raja rikosten ja rikkomusten välillä, juttujen ohjautuminen edelleen epäselvää. Paikallispoliisin kanssa pitäisi olla kontakti, jotta yhteistyö saataisiin toimimaan - aitoa kontaktia."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

Tiedottamiseen liittyvät käytännöt tulivat esille poliisin edustajien haastatteluissa. Haastateltavien mukaan ei ollut muodostunut yhtenäistä käytäntöä, missä vaiheessa tuli ilmoittaa tutkintapyynnön tekijälle tai missä vaiheessa ilmoittaa esitutkinnan etenemisestä. Toisaalta tuli ilmi useita ympäristörikosjuttuja, joissa yhteistyö oli jutun tutkinnan aikana niin tiivistä, että jutun eteneminen oli kaiken aikaa ympäristöviranomaisten tiedossa. Haasteena nähtiin kuntien ympäristövalvontaviranomaisten tiedon saanti tutkittavista ympäristörikoksista, kun asianomistajan jutussa toimii ELY-keskus. Asiaa ei nähty ongelmallisena tiedonvaihdon näkökulmasta, koska ympäristöviranomainen toimi jutussa tutkintapyynnön tekijänä ja asiantuntijana. Muutaman vuoden ajan jatkuneen yhteistyön ansiosta ympäristörikostapausten esitutkinnan vaiheista sekä lopputuloksesta tiedottamista

pidettiin sujuvana käytäntönä. Sekä poliisin että syyttäjän edustajat toivat esille kunnallisten ympäristönvalvontaviranomaisten ja ELY-keskuksen asiantuntijaroolin merkityksen esitutkinnan sujuvassa etenemisessä. Hyödyntämällä asiantuntijoita tutkinnan aikana pystyttiin huomiota suuntaamaan oikeisiin asioihin. Useimmissa jutuissa yhteistyö kuitenkin rajoittui poliisin pyytämään asiantuntijalausuntoon.

Haastateltujen syyttäjien mukaan heidän toimintatapansa tiedottaa syyteharkinnan etenemisestä vaihteli. Tuomioista tiedottamiseen pyrittiin, mutta välillä tuomioita oli unohtunut lähettää. Haastatteluissa tuli esille ympäristöviranomaisen ja syyttäjän yhteydenpidon merkityksellisyys, kun haaste oli lähetetty asiantuntijakuulemista varten. Molemmat osapuolet olivat havainneet neuvonnan ja ohjauksen tarpeen, jotta ympäristönvalvontaviranomaiset pystyisivät toimimaan varmemmin oikeuskäsittelyssä.

Haastatteluissa nostettiin esille myös ulkopuolisille tahoille ja medialle tiedottamisen tärkeys. Ympäristörikosten ennaltaestävyyden ja torjunnan näkökulmasta toivottiin tiedottamista ainakin näkyvistä ja isommista tapauksista.

"Miten tiedotettaisiin suurelle yleisölle ja medialle? Yhteistyön merkityksestä, hyvistä tapauksista."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Ulkopuolisille tahoille, esimerkiksi naapureille pitäisi saada välillä perustieto, että poliisi tutkii asiaa."

Ympäristövalvontaviranomainen (H7)

Haastateltavat toivat esille muutamia parannusehdotuksia tiedonkulkuun liittyen. Ehdotusten toteuttamisessa nähtiin yhteistyötapaamisilla tärkeä merkitys.

"--- säädösmuutokset, alueellisesti merkittävät tapahtumat ja monikunnallisista rikoksentehtävistä tulisi saada tietoa esimerkiksi sähköisen ilmoitustaulun kautta. Koulutuksellisesti tulisi yhdessä alueellisesti huolehtia tärkeistä lainmuutosten tiedoksisaattamisesta verkoston jäsenille."

Poliisi (H1)

"-- mahdollisen rutiinin muodostaminen tiedottamiseen. Kaikki sähköisessä muodossa, sähköisen tiedonsiirron parempi haltuunotto."

Ympäristövalvontaviranomainen (H9)

6.6 Yhteistyön tulevaisuuden haasteet

6.6.1 Kehittämisehdotukset ja koulutustarpeet

Selkeänä kehittämiskohteena tuotiin esille koulutuksen lisäämisen tärkeys. Tutkittavissa rikoksissa on paljon erityislainsäädäntöä, mitä pidettiin vaikeana ja perehtymistä vaativana. Ympäristörikosten osalta tarvittavan ammattitaidon lisääntymistä pidettiin haastatteluissa tärkeänä. Poliisiammattikorkeakoulussa vuosittain järjestettävälle vaativien ympäristörikosten tutkintakurssille pääsi poliisilaitoksista vain 1-2 tutkijaa, ja kyseinen kurssi oli suunnattu ensisijaisesti tutkinnanjohtajille. Ympäristörikoksia käsitellään talousrikostutkinnan peruskurssilla luentokokonaisuuden verran. Muu ympäristörikoksiin liittyvä kouluttautuminen oli oman kiinnostuksen sekä uusille talousrikostutkijoille järjestettävän lyhytkestoisen perehdyttämiskoulutuksen varassa. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen talousrikostutkinnassa kaikki koulutusmateriaali tallennettiin talousrikostutkinnan käytössä olevaan Sharepoint-työtilaan, mistä henkilöstön oli sitä mahdollisuus käydä opiskelemaan työn ohessa.

Haastateltavien mielestä ympäristörikosten koulutusta olisi lisättävä ja aihetta tulisi käydä läpi enemmän talousrikostutkinnan peruskurssilla. Ympäristörikoksia tutkittiin Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen talousrikostutkinnassa vuositasolla muutamia kymmeniä. Epäillyt ympäristörikokset jaettiin talousrikostutkinnassa kolmeen tutkintaryhmään vastuuvuorojen mukaisesti. Lisäksi lievemmat ympäristörikokset tutkittiin pääpoliisiaseman sekä poliisiasemien rikostutkintaryhmissä. Tutkittavien ympäristörikosten vähäinen määrä sekä edellä mainitut tutkintaan vaikuttavat seikat huomioiden ei ympäristörikosten tutkinnassa tarvittavaa ammattitaitoa saada kasvatettua ilman lisäpanostusta ympäristörikosten tutkintakoulutukseen.

"Kokemus on hyvä opettaja, mutta koulutus on tärkeää. Ammattitaidon lisääminen vaatisi käyntiä päivittämiskurssilla, jotta esim. näytteiden ottoon liittyvät muutokset olisivat tiedossa. "

Poliisi (H1)

"Pitäisi olla Polamkin kurssi tutkijoille, ELY:n ja ympäristöviranomaisten järjestämää lainsäädäntökoulutusta. Poliisille voisi koota ja järjestää ympäristöasioiden peruspaketin."

Poliisi (H2)

Järjestettävä muu alueellinen koulutus oli ollut ELY-keskuksen järjestämää tai viranomaisverkoston vuosittaisten tapaamisten yhteydessä pitämiä puolen päivän pituisia koulutuskokonaisuuksia. Haastateltujen poliisien näkökulmasta muuttuvan lainsäädännön nähtiin olevan tärkeä vuosittainen koulutusasia. Länsi-Uudenmaan alueella tutkittujen ympäristörikostapausten läpikäynti ja analysointi yhdessä nähtiin myös hyvin tärkeänä poliisin, syyttäjien sekä ympäristövalvontaviranomaisten mielestä. Nämä seikat tulivat esille myös ryhmäkeskustelussa.

"Verkoston peruja on mukaan pääseminen paikallisesti järjestettäviin koulutuksiin. --- ympäristöuhkien tiedoksisaattaminen koulutuksen kautta, riskien kartoitus mahdollinen ennalta estäminen ympäristökatastrofien tai uusien uhkien osalta tai ainakin tiedostaa niiden olemassaolo."

Poliisi (H1)

Haastateltavista yksi poliisi toi kehittämisajatuksena esille tarpeen keskittää ympäristörikosten tutkinta yhteen tutkintaryhmään ja ottaa muista ryhmistä tutkijoita mukaan oppimaan vaativimpiin esitutkintakokonaisuuksiin. Ajatuksen taustalla oli vertailutieto pääkaupunkiseudun muiden poliisilaitosten tekemiin järjestelyihin ympäristörikostutkinnan kehittämiseksi. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella oli muutamia päätoimisia ympäristörikosten tutkintaan keskittyneitä talousrikostutkijoita. Myös Helsingin poliisilaitoksen talousrikostutkinnassa kohdennettiin muutamien tutkijoiden työpanos osa-aikaisesti ympäristörikosten tutkintaan.

Useat haastateltavat toivat esille kehittämisehdotuksena pyrkimyksen saada aikaiseksi yhteistä mallia ja linjausta tutkintapyyntöjen tekemiseen. Ympäristörikosten tutkinnan alkuvaiheessa vaadittavaan työmäärään olennaisesti vaikuttava seikka oli haastateltujen poliisien mukaan tutkintapyyntöjen selkeys ja sisällöllinen kattavuus. Ympäristövalvontaviranomaiset puolestaan toivat esille tutkintapyyntöjen tekemisen työläyden pienet henkilöresurssit huomioiden. Tutkintapyyntöön sisältöön eivät haastateltavat ottaneet yksityiskohtaisesti kantaa, vastauksissa viitattiin lähinnä sisällön kattavuuteen, erityislainsäädäntöön liittyvien faktojen velvoittavuuteen sekä tutkintapyyntöjen vaihtelevaan tasoon.

Kaikkia ympäristövalvontaviranomaisten tekemiä tutkintapyyntöjä pidettiin aiheellisina. Tutkintapyyntöillä nähtiin olevan myös se tärkeä tehtävä, että ne velvoittivat esitutkintaviranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin joko tutkinnan aloittamiseksi tai sen päättämiseksi. Muussa tapauksessa nähtiin olevan mahdollista, että yhteydenottoa poliisiin pidettäisiin vihjepuheluna, ei rikosilmoituksen kirjaamiseen johtavana toimenpiteenä.

"Ympäristöviranomaisten pitäisi kehittää toimintojaan, milloin otetaan yhteyttä poliisiin. Tutkintapyyntöjen sisältöä pitäisi edelleen kehittää."

Poliisi (H2)

"Olisi erittäin tärkeää saada yhteinen malli tutkintapyyntöille. Toimintamallissa näkyy nykyään kuntakohtainen tapaussidonnaisuus ja henkilösidonnaisuus."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Niitä tehdään sen verran, kun resursseja riittää"

Ympäristövalvontaviranomainen(H6)

Haastatteluaineiston perusteella kattavuudeltaan riittävän tutkintapyyntöön nähtiin sisältävän kirjauksen tekoajasta ja -paikasta, kuvauksen epäilystä rikoksesta sekä alustavan arvion vahingon määrästä. Teonkuvauksen odotettiin sisältävän selkeää kuvausta aiheutuneesta tai oletetusta haitasta. Ympäristövalvontaviranomaisilta toivottiin myös kannanottoa siitä, mitä epäillyn rikokset aiheuttama seuraus olisi voinut olla. Riittävän laajan kuvauksen kautta

poliisin nähtiin saavan paremman käsityksen teon vakavuudesta ja esitutkintatoimenpiteiden kiireellisyydestä.

Kysyttäessä toimintojen kehittämisen vastuista, tuli haastateltujen poliisin ja syyttäjien vastauksissa selkeästi esille kaikkien vastuulla omalta osaltaan kehittää yhteistyötä. Yksi haastatelluista poliisin edustajista näki poliisin osalta kehittämiskohteeksi entistä paremmin selvittää ja linjata, missä ympäristörikokset tutkitaan.

"Poliisissa yhteistyön ylläpitämistä ja ympäristörikostutkintaa tulisi kehittää enemmän."

Poliisi (H1)

"Poliisi joutuu selittelemään esimerkiksi poliisiasemien ympäristörikosten osalta juttujen häviämistä ja pitkiä tutkinta-aikoja."

Poliisi (H2)

Ympäristövalvontaviranomaisten poliisin kanssa tehtävän yhteistyön osalta kehittämiskohteeksi nähtiin yhteydenottokynnyksen madaltaminen poliisiin sekä tutkintapyyntöjen sisällön edelleen kehittäminen. ELY:n osalta kehittämistä kaivattiin kommunikaatioon, sillä ELY-keskus oli yhteistyössä usein taustalla ja sen osalta koettiin vaikeaksi löytää tahoja, joka lausuisi epäiltyyn ympäristöasiaan liittyen.

Yksi haastatelluista poliisin edustajista toi kehittämistoiveena esille kuntien ympäristövalvontaviranomaisten keskinäisen kommunikoinnin. Poliisin edustajien mukaan kunnissa oli pitkään tehty asioita samalla tavalla, joten haasteena oli ravistella rakenteita ja saada aikaan toimiva keskinäinen yhteistyö. Haastatteluissa nostettiin myös erilainen yksilön oikeusturva kunnittain, jonka nähtiin toteutuvan, mikäli toiminta olisi tasalaatuista. Vastauksissa painottui myös odotus siitä, etteivät organisaatioiden välisen raja-aidat saisi olla esteenä yhteistyölle.

"Yhteisiä pelisääntöjä pitää tarkentaa. Kun yhteistä juttua aloitetaan, kaikki pitäisi koota saman pöydän ääreen, jotta kaikki olisivat kärryillä. Se olisi hyvä pelinavaus, kaikkien kesken käytäisiin kerralla asiaa läpi."

Poliisi (H2)

"Jossain kunnissa saat rikkoa ympäristömääräyksiä, toisissa tulee sanktio tai esitutkinta."

Poliisi (H2)

6.6.2 Organisaatiolle ja esimiehille sekä työntekijöille aiheutuvat haasteet yhteistyön kehittämisestä

Haastatteluissa kysyttiin myös esimiesten ja organisaation merkityksestä verkostoyhteistyön toimivuutta kehitettäessä. Haastateltavien mukaan organisaation ja esimiesten tuli ymmärtää toiminnan tärkeys ja siihen resursointi niiden tahojen osalta, joiden tehtäväkenttään ympäristörikokset kuuluvat. Yksi poliisin edustaja peräänkuulutti joustoa, oman toiminnan muovaamista, jotta uudet toimintatavat voitaisiin ottaa käyttöön mahdollisimman hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi.

"On haaste esimiehelle pitää toimintaa yllä. Saataisiin resursseja, jotta voidaan ympäristörikoksia tutkia laadukkaasti."

Poliisi (H2)

Syyttäjien mukaan esimiesten tuli tuntea verkosto ja laittaa oikeat syyttäjät mukaan yhteistyöhön. Syyttäjät näkivät tarpeellisenä sitouttaa verkostoyhteistyöhön ne henkilöt, joilla oli halu hoitaa näitä asioita.

"Pitää ymmärtää, mistä tässä rikostyypissä on kyse. Yhteiskunnallisesti hankala kysymys, osa harmaata taloutta. Pitää saada mandaatti työntajalta tehdä työtä. Vaikka moniosaamista halutaan kehittää, on oltava kuitenkin tietyt osa-alueet, joihin keskitytään - muuten kukaan ei keskity niihin, ota vastuuta."

Syyttäjä (H4)

Usean haastatellun ympäristövalvontaviranomaisen mukaan organisaation ja esimiesten tulisi antaa aikaa toiminnan kehittämiseen sekä ymmärtää toiminnan tärkeys. Pitkällä aikavälillä kehittämiseen käytetyn ajan nähtiin saavan aikaan ajansäästöä. Yksi

ympäristövalvontaviranomainen toi esille myös viranhoitoon liittyvän vastuun ja kunnissa vaikuttavan politiikan vaikutukset päätöksen tekoon.

"Organisaation johtotasolla on ymmärrettävä toiminnan tärkeys - organisaation johdon ymmärrettävä asian vakavuus - että ympäristörikokset ovat rikoksia."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Ympäristöviranomaisten yksikkö on itsenäinen. Tutkintapyyntöjen tekeminen on omalla vastuulla. Omalta organisaatiolta ei tule kehuja. Jos kiusataan väärää laitosta, voi tulla negatiivista palautetta ylemmiltä tahoilta. Jos systeemi on se, että vain lautakunnat tekevät tutkintapyyntöjä, tällöin politiikka sotketaan asiaan."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

Työntekijöiden näkökulmasta verkostoyhteistyön nähtiin edellyttävän aktiivisuutta ja omakohtaista pohdintaa, miten yhteistyötä voitaisiin kehittää. Kun resursseja leikattiin ja siirryttiin uusiin organisaatioihin, vaihtuivat ihmiset ja yhteistyö jouduttiin aloittamaan tavallaan alusta. Työntekijöidenkin tulisi pohtia sitoutumistaan ja ajankäyttöään verkostotyön osalta.

Useissa ympäristövalvontaviranomaisten haastatteluissa tuotiin esille työntekijätasolla olevan tärkeää, että käytännön työssä kaikki tietäisivät, kuinka epäiltyjen ympäristörikosten tutkintaan liittyvää prosessia viedään eteenpäin. Lisäksi uusille työntekijöille tulisi antaa tietoa toiminnan tärkeydestä ja pyrkiä myös työntekijätasolta varmistamaan, ettei toiminta pääse hiipumaan työntekijöiden vaihtuessa. Eräs haastatelluista ympäristövalvontaviranomaisista toi esille myös haasteen siitä, ettei ryhdyttäisi tekemään toisen viranomaisen töitä. Yhteistyön toimivuuden nähtiin kuitenkin tuovan työntekijöille paljon positiivisia asioita.

"Pitää muistaa hyödyntää olemassa olevaa verkostoa aktiivisten toimijoiden, sidosryhmien ja kunnallisten toimijoiden suuntaan. Palautteen antaminen ja kiinnostuksen osoittaminen muiden osapuolten toimintaa kohtaan."

Poliisi (H1)

"Ei välttämättä haluta lähteä mukaan, on kiirettä, tärkeämpää tekemistä."

Syyttäjä (H3)

"Idea on saada asioille kasvot. Kuntien ympäristöviranomaisten + ELYn lausuntojen ajat pitenevät. Työpaineen kohotessa näkyy tapa, miten caseja käsitellään."

Syyttäjä (H4)

"Tieto lisää tuskaa. Rajanveto, ettei tee poliisin työtä."

Ympäristövalvontaviranomainen (H5)

"Kaikessa on aina kehittämisen ja parantamisen varaa. Hyviä asioita ei pidä haudata kiireeseen. Yhteistyö vie aikaa, mutta toisinaan se antaa lisäarvoa ja hyötyä."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

6.7 Yhteistyön johtamisen tarve

Yhteistyön johtamisen osalta mielipiteet vaihtelivat haastateltavien kesken. Haastateltavat esittivät sekä yksilöhaastatteluissa että ryhmähaastattelussa muutamia vaihtoehtoja, jotta toimintaa johtamaan saataisiin taho, joka varmistaisi toiminnan jatkumisen ja kehittämisen. Ehdotuksia tuli siitä, että poliisi tai ELY ottaisi vetovastuun, sekä pienemmän ydinryhmän perustamisen puolesta. Myös tehtävien kierrättäminen sai kannatusta haastatteluissa.

Yhden poliisin edustajan mukaan yhteistyöverkostolla tulisi olla selkeästi taho, joka ottaisi vetovastuun nimenomaisesti koordinoinnin osalta. Järjestelmän nähtiin rakennetun sitä varten, että toimintamalleja saataisiin yhdenmukaistettua kaikkien mukanaolevien toimijoiden osalta ja muiden toimijoiden tarpeet otettua huomioon.

"Jos ei ole selkeää johtajaa, toiminta hiipuu. Kun mukana on neljä viranomaistahoa, yksi pitäisi nimetä vastuutahoksi. Jos on neljä vetovastuussa

olevaa tahoaa, pitää vetovastuutkin jakaa. Toisaalta se voisi lisätä yhteisöllisyyttä, kun kaikkien pitäisi toimia yhteiseksi hyväksi. "

Poliisi (H2)

Toinen poliisin edustaja uskoi kuitenkin toiminnan pysyvän hengissä, vaikkei varsinaista johtovastuuta olisi kenelläkään. Viranomaistoimijoiden kanssa oltiin kuitenkin tekemisissä yhdessä hoidettavien ympäristörikostapausten kautta.

Syyttäjien kanta vetovastuukysymykseen oli se, että jonkun pitäisi ottaa vetovastuu. Toiminnan tuli olla suunnitelmallista kokonaisuutta silmälläpitäen. Eräs haastatelluista syyttäjistä näki tilanteessa huononnuksen, kun aiemmin ympäristörikoksiin ajallisesti perehtymään ehtinyt syyttäjä oli siirtynyt muihin tehtäviin. Syyttäjä kannatti pienen ydinryhmän perustamista koordinoimaan toiminnan sujumista.

"Työnantajan tulee nimetä henkilö ympäristöviranomaisten yhteistyötä koordinoivaan ryhmään ja osoittaa siihen työaika."

Syyttäjä (H4)

Kunnallisia ympäristövalvontaviranomaisia haastateltaessa nostettiin esille ELY-keskuksen olevan sopivin koordinaattorin rooliin. ELY-keskuksella oli yhteyshenkilörooli, näkemystä esitutkintaprosesseista sekä tietämystä kuntien ympäristövalvontaprosesseista. Vahvuuksina nähtiin mm. kokonaiskuvan hallinta koko toiminta-alueelta, poliisin työtilanteen ja rikosprosessin etenemisen haasteet. Myös poliisin valitsemista vetovastuuseen ehdotettiin ympäristövalvontaviranomaisten haastatteluissa. Yksi haastateltavista kannatti tehtävien kierrättämistä. Vuosittain vaihtuvan vetovastuun kautta jokainen vastuutaho saisi äänensä kuuluviin omalla vuorollaan. Erään haastateltavan mukaan haasteena tulisi olemaan ohjeiden ja askelmerkkien saaminen ylhäältäpäin. Yksi haastateltavista toi esille ohjausryhmämallilla olevan käyttöä, koska pienellä ydinporukalla saataisiin enemmän aikaan. Yhteistyön toiminnan toimivuuden kannalta nähtiin tärkeänä, että ydinryhmä suunnittelisi toimintaa. Toisaalta isojen tapaamisten järjestämisessä uskottiin onnistuvan kenen tahansa, kunhan päivien sisältö mietittäisiin yhdessä.

"Pitää olla selkeästi määrätty vetovastuu. Jos sitä kierrätetään, on onnistuminen kiinni tahon omasta aktiivisuudesta. Kaikista parasta olisi, että

yksi taho vastaisi tapaamisista. Tällöin tulee selville, mitä vastuutahona toimiminen on."

Ympäristövalvontaviranomainen (H6)

"Jos kunnat laitetaan vetovastuuseen, on uhkana, ettei kutsuja tilaisuuteen tule. Eri kunnissa erilaiset resurssit, eri toimintakäytännöt, koska keskiössä on rikosasiat.

Ympäristövalvontaviranomainen(H7)

"Järjestävällä taholla olisi vapaammat kädet aihelistalle, myös omien kiinnostuksen kohteiden esilletuomiseen. Kuntakohtaiset tapaamiset olisivat neuvottelupäivien lisäksi tärkeitä vuosittain."

Ympäristövalvontaviranomainen (H8)

"Suunnitelma pitäisi olla. Nuotteja ylhäältä päin, selkeä suunnitelma, jatkumo ja kehittämissuhteita."

Ympäristövalvontaviranomainen(H9)

"Yksi kutsuisi aina, esimerkiksi poliisi. On työläämpää, jos on kiertävä vetovastuu. Pitopaikka voi olla kiertävä."

Ympäristövalvontaviranomainen (H10)

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Ympäristörikollisuutta on tutkittu Suomessa vähän. Tässä tutkimuksessa pyrittiin saamaan vastaus asetettuun tutkimuskysymykseen: mitä hyötyä moniammatillisesta viranomaisyhteistyöstä ympäristörikosten tutkinnassa on. Alakysymyksinä haettiin vastausta seuraaviin kysymyksiin: Mitkä olivat käytännöt ja kokemukset viranomaisyhteistyöstä? Kuinka viranomaiset kokivat verkoston toiminnassa omat toimintaedellytyksensä huomioiden oman hallinnonalan osoittamat resurssit? Millaisen roolin viranomaiset näkivät olevan verkostoyhteistyöllä ympäristörikosten tutkinnan näkökulmasta? Miten tiedonkulku toimi verkostoyhteistyössä ja miten tiedonkulkua sekä verkostoyhteistyötä voitaisiin kehittää?

Vastauksia kysymyksiin etsittiin määriteltyjen teemojen avulla. Valitut pääteemat olivat viranomaistahojen toiminta ympäristörikosten osalta tehdyssä yhteistyössä, yhteistyöhön ja tiedonkulkuun liittyvät kysymykset, oman hallinnonalan resursoinnin merkitys verkostoyhteistyölle sekä yhteistyön tulevaisuuden arviointi. Aineistosta nousi esille myös yhteistyön johtamiseen liittyvät huomiot.

Moniammatillisen viranomaisyhteistyön käytännöt ja kokemukset ympäristörikosten ehkäisy- ja torjuntatyössä

Ympäristövalvontaviranomaisten toiminnassa kunnissa lainvastaisen tilan tullessa tietoon ei ollut merkittäviä eroja. Suurimmat erot tulivat esille lähinnä toimintakulttuurin piirteissä, priorisoinneissa ja aikatauluttamisessa. Perusta valvontatoiminnalle oli toiminnanharjoittajien omavalvonnassa. Hallinnollisten keinojen käyttö laillisen tilan palauttamisessa tuli selkeästi esille ympäristövalvontaviranomaisten toiminnassa ensisijaisena pyrkimyksenä. Ympäristövalvontaviranomaisten mukaan tutkintapyyntöjä ei näin ollen tehty läheskään kaikista sellaisista tapauksista, joista niitä olisi voitu tehdä. Valvontaviranomaisten valitsemalla toimintamallilla oli nähtävillä yhteys havaitun lainvastaisen tilan ja toiminnan törkeyteen. Tutkintapyyntöjen tekeminen koettiin haasteelliseksi ja aikaavieväksi, mutta niiden tekeminen nähtiin kuitenkin osana valvontaprosessia.

Nähtävillä oli ristiriita ympäristövalvontaviranomaisten käyttämien hallinnollisten keinojen ja tutkintapyyntöjen tekemisen välillä. Mikäli he päätyivät palauttamaan laillista tilaa hallinnollisia keinoja käyttämällä, eivätkä tehneet tutkintapyyntöjä, ei poliisi saanut tarvittavia lisäresursseja ympäristörikosten tutkintaan. Resursseja nähtiin saatavan lisää vain, mikäli on olemassa konkreettinen tarve, joka syntyy kasvavan ympäristörikosmäärän myötä. Vastaava havainto tehtiin myös Sahramäen & Kankaanrannan tutkimuksessa (2014b, 69.)

Ympäristövalvontaviranomaisten omien organisaatioiden sisäisen yhteistyön nähtiin toimivan, mutta kuntien välisessä yhteistyössä esiintyi paljon vaihtelua. Yhteydenottokynnys ELY-keskukseen oli viranomaisten mukaan matala ja yhteydenottoja pidettiin hyödyllisinä. Ympäristövalvontaviranomaisten mukaan poliisin tavoittamiseen ympäristörikosepäilyissä liittyi haasteita, yhteydenpidossa nähtiin eroja poliisilaitos- ja henkilötasolla. Aktiivisella yhteydenpidolla nähtiin olevan jopa merkitystä seuraavien tutkintapyyntöjen tekemiseen. Syyttäjien kanssa tehtävän yhteistyön ympäristövalvontaviranomaiset kokivat olevan vähäistä ja syyttäjien jäävän heille yhteistyöviranomaisina kaukaisiksi.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella käytössä olevan työjärjestyksen mukaisen linjauksen ympäristörikosten tutkinnasta nähtiin olevan selkeää poliisille, mutta ei välttämättä ELY-keskukselle ja kuntien ympäristövalvontaviranomaisille. Tutkinnanjohtajilla nähtiin olevan tärkeä rooli siinä, miten epäillyt rikokset ohjautuvat oikeaan paikkaan tutkittavaksi. Poliisilaitoksen sisällä nähtiin vaihtelua toimintakulttuureissa sekä toiminnan organisoinnissa epäiltyjen ympäristörikosten tutkinnassa. Asenteiden ympäristörikosten tutkintaan nähtiin heijastuvan tutkinta-aikoihin ja suoritettujen esitutkinnan laatuun. Ympäristörikosten mieltämisen tärkeyden osaksi harmaata taloutta ja talousrikollisuutta nähtiin hyvin tärkeänä, jotta toimintaa lähdetäisiin kehittämään ja panostamaan erikoistumismahdollisuuksiin ympäristörikosten tutkinnassa. Uhkakuvana nähtiin vuositasolla viranomaisten yhteistyössä hoitamien ympäristörikosepäilyjen määrän jäämisen niin vähäiseksi, ettei tutkintakokemusta käytännössä kertynyt kehittymisen kannalta riittävästi.

Syyttäjien kanssa tehtävän yhteistyön nähtiin olevan aktiivista ja toimivaa. Poliisin mukaan ympäristövalvontaviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö oli kehittynyt tiedonvaihdon osalta parempaan suuntaan. Ympäristövalvontaviranomaisten toimintamallien nähtiin kehittyneen yhdenmukaisemmiksi ja ympäristörikoksiin liittyvästä tilannekuvasta saatavan paremmin

tietoa. Myös ELY-keskuksen yhteistyötahot tulivat tutuiksi yhteistyön myötä, mikä puolestaan madalsi yhteydenottokynnystä ja paransi vuorovaikutteisuutta.

Syyttäjät näkivät merkityksellisenä mahdollisuuden päästä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mukaan juttuihin. Syyttäjät pitivät ympäristörikoksia työläinä ja paljon syyteharkintavaiheessa paneutumista vaativina rikoslajeina. Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö koettiin syyttäjien mukaan riittäväksi, ja tutkintasuunnitelmien käyttöä korostettiin. Ympäristövalvontaviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön nähtiin kohentuneen. Syyttäjät odottivat myös tiedonvaihtoa laajemman asiantuntijajoukon kanssa ELY-keskuksessa. Yhteydenpidon tärkeys ympäristövalvontaviranomaisten sekä ELY-keskuksen kanssa nähtiin tärkeänä myös syyteharkinnan valmistuttua. Syyttäjät näkivät asiantuntijoilla olevan tärkeän merkityksen onnistuneessa ympäristörikosten tutkinta- ja syyteharkintaprosessissa.

Oman hallinnonalan resursoinnin merkitys sekä omat toimintaedellytykset yhteistyössä

Taloudellisen tilanteen heikkenemisen vaikutukset näkyivät kaikkien viranomaisten vastauksissa. Työtehtäviä priorisoitiin niiden lisääntyessä kaiken aikaa. Tehtävät oli saatava tehdyksi aiempaa pienemmällä henkilöstömäärällä. Ympäristörikokset ovat monimutkaisia ja vaativat erityisasiantuntemusta myös niiden oikeasuuntaisen tutkintaresursoinnin osalta. Yleinen näkemys oli se, että ympäristörikosten tutkintaan ja torjuntaan ei kohdenneta tarpeeksi resursseja. Nähtävillä oli poliisissa toisaalta vähäisempien ympäristörikosten hautautuminen muun rikostutkinnan sekaan ja toisaalta kovan työtahdin aiheuttamat ongelmat vaativien ympäristörikosten tunnistamisen ja tutkinta-aikojen venymisen osalta.

Tutkintapyyntöjen tekeminen koettiin aikaavieväksi. Toisaalta resurssien niukkuuden valvontatyössä nähtiin heikentävän ympäristörikollisuuden ilmituloa ja vaikuttavan poliisille tehtävien tutkintapyyntöjen määrään. Tämä havainto tehtiin myös Sahramäen & Kankaanrannan tutkimuksessa (2014b, 117.) Tässä tutkimuksessa viranomaisten yleinen näkemys oli se, että ympäristörikosten tutkintaan ja torjuntaan ei kohdenneta tarpeeksi resursseja. Yhteistyön uskottiin kuitenkin jatkuvan niukasta resurssitilanteesta huolimatta.

Viranomaiset kokivat omien ja edustamansa organisaation toimintaedellytysten olevan hyvällä tasolla yhteistyössä. Verkoston toiminnan vakiintumisen myötä nähtiin omille

toimintaedellytyksille löytyneen vakiintunut muoto. Omissa organisaatioissa tapahtuneiden muutosten ja niiden aiheuttamien vaikutusten ajankäyttöön nähtiin tuovan eniten haastetta toimintaedellytyksille verkostoyhteistyössä. Päätävässä asemassa olevien ymmärryksen lisääntymistä yhteistyön merkityksellisyyttä kohtaan nostettiin esille useaan otteeseen.

Yhteistyö nähtiin hyvänä toimintamallina ja verkostossa toimimisen myötä tiedonvaihdon nähtiin kehittyneen aiemmasta. Thomsonin & Perryn (2006, 20–32) sekä Sahramäen & Kankaanrannan (2014b, 118) tutkimuksissa todettiin tämän tutkimuksen tavoin hyvien kokemusten yhteistyöstä luovan selkeitä edellytyksiä yhteistyölle myös tulevaisuudessa. Konkreettisella tasolla verkostotoiminnan edellytysten jatkumisen varmistaminen, toisten viranomaisten kasvokkain tapahtuvan tapaamisen tärkeys sekä yhdessä hoidettujen tapausten läpikäynti nähtiin merkittävänä asiana toimintaedellytysten kehittymisen kannalta.

Tiedonkulun merkitys yhteistyölle

Viranomaisten mukaan puutteet tiedonkulussa vaikeuttivat viranomaisyhteistyön toimivuutta ja hidastivat yhteisen toimintakulttuurin muodostumista. Viranomaiset nostivat esille epätietoisuuden siitä, missä vaiheessa ottaa yhteyttä yhteistyöviranomaisiin. Erilaiset tiedotuskäytännöt eri viranomaisten kesken ja tiedonkulkuun liittyvä henkilösidonaisuus nousivat myös esille. Eniten haasteita nostettiin esille kuntien ympäristövalvontaviranomaisten yhteydenotoissa poliisiin lähtien tutkintapyyntöön toimittamisesta sekä esitutkinnan etenemisestä aina esitutkinnan päätöksistä liittyvään tiedottamiseen saakka.

Tiedon hyödyntäminen ja jakaminen nähtiin tärkeänä, mutta käytännön tasolla kohdattiin ongelmia. Tiedonkulun katkeamisen nähtiin heikentävän viranomaisten välistä luottamusta. Viranomaisten tiedonvaihdon väliset ongelmat nostettiin esille myös Saarivuon (2006) tekemässä tutkimuksessa. Saarivuo totesi tutkimuksessaan ympäristöviranomaisten kokevan poliisiin tiedottavan sattumanvaraisesti esitutkinnan etenemisestä ja lopputuloksesta.

Yhteistyöviranomaisten tunteminen, tapaaminen ja yhteystietojen vaihto olivat selkeässä yhteydessä matalaan yhteydenotokynnykseen poliisiin, neuvottelujen pitoon ja tutkintapyyntöjen tekemiseen. Sekä viranomaisorganisaatioiden sisällä että niiden välillä

tulisi jakaa tietoa toimintatavoista ja yhteistyöviranomaisista unohtamatta kokemusten jakamista. Sahramäen & Kankaanrannan (2014b, 65) tutkimuksessa tuotiin myös esille havainto, jonka mukaan jokaisessa viranomaisprosessin vaiheessa aina tutkintapyyntöjen tekijältä poliisiin, syyttäjään ja tuomioistuimeen asti tiedonkulun ja -vaihdon pitäisi toimia, jotta todisteet ja asiantuntijalausunnat ymmärrettäisiin ja niitä tulkittaisiin tekijän tarkoittamalla tavalla. Palautteen tulisi kulkea prosessissa myös loppupäästä takaisin alkupäähän.

Esille tuotiin myös kokemukset viranomaisketjussa vaihtelevista tiedottamiskäytännöistä. Tiedonkulkuun ei ollut muodostunut selkeitä toimintamalleja eri viranomaisten välillä. Saman havainnon tekivät Sahramäki & Kankaanranta (2014b, 59) omassa tutkimuksessaan. Myös Saarivuo (2006) viittasi oman selvityksensä tuloksissa viranomaisprosessien jäsentymättömyyteen ja vakiintumattomuuteen. Poliisin ja ympäristövalvontaviranomaisten välinen tiedonkulku näyttöä haastateltaville tapauskohtaisena ja sattumanvaraisena.

Yhteistyön tulevaisuuden haasteet sekä merkitys ympäristörikosten torjunnalle

Haastatellut viranomaiset toivat tärkeänä seikkana esille koulutuksen lisäämisen tärkeyden. Ympäristörikosten osalta tarvittavan ammattitaidon lisääntymistä pidettiin tärkeänä. Poliisin edustajien mukaan ympäristörikoksiin liittyvää koulutusta tuli lisätä ja koulutukseen pääsemismahdollisuuksia vahvistaa erityisesti niiden tutkijoiden osalta, joille oli jaettu enemmän vastuuta ympäristörikosten tutkinnasta. Valtakunnallisesti tarjolla olevaa koulutusta koettiin järjestettävän liian vähän ammattitaidon kehittämisen takaamiseksi. Vallitsevassa tilanteessa nähtiin selkeä tilaus koulutuksen lisäämiselle ja sen sisällön kehittämiseksi.

Yhtenä kehittämisehdotuksena nostettiin esille useiden viranomaisten toimesta pyrkimys saada yhteinen malli ja linjaus tutkintapyyntöjen tekemiseen. Tutkintapyyntöjen tekemisen työläys tuotiin esille, mutta yhtenäisen tutkintapyyntömallin käyttöönotolla nähtiin myös olevan pyyntöjen laadun tasoa nostava, aikaa säästävä ja yhteydenottokynnystä poliisiin madaltava merkitys pitkällä aikavälillä.

Kommunikaation kehittäminen nousi haasteena esille viranomaisten kehittämistoiveissa. Kommunikaatiota toivottiin kehitettävän sekä ELY-keskuksen osalta että kuntien ympäristövalvontaviranomaisten välillä. Taustalla nähtiin kuntalaisten oikeusturvan yhtenäistäminen kaikissa toiminta-alueen kunnissa. Viranomaiset nostivat esille odotuksen siitä, etteivät raja-aidat eri organisaatioiden välillä muodostaisi esteitä yhteistyölle.

Haasteena nähtiin myös organisaatioiden esimiesten saaminen tukemaan ja ymmärtämään toiminnan tärkeys sekä kohdentamaan tarvittavassa määrin resursseja toimintaan. Oikeiden henkilöiden löytäminen ja ohjaaminen mukaan yhteistyöhön nähtiin myös esimiehille osoitettavana haasteena. Ajankäyttö toiminnan kehittämiseen nähtiin välttämättömänä ja sen nähtiin saavan aikaan myöhemmässä vaiheessa konkreettista ajansäästöä.

Verkostoyhteistyön kehittämisen nähtiin edellyttävän omakohtaista aktiivisuutta. Tilanteessa, jossa resursseja leikattiin ja tapahtui siirtymisiä organisaatioihin, oli myös työntekijöiden pohdittava omalta osaltaan sitoutumis- ja ajankäyttömahdollisuuksiaan verkostotyön osalta. Uusien työntekijöiden perehdyttämiseen nähtiin myös tärkeänä panostaa, jotta henkilövaihdokset eivät aiheuttaisi toiminnan näivettymistä.

Viranomaiset katsoivat verkostoyhteistyöllä olevan merkitystä. Yhteistyön katsottiin parantavan mahdollisuuksia joustavaan yhteistyöhön, nopeampaan tutkinta-aikaan sekä tehokkuutta lainvastaisen tilan katkaisemiseen. Yhteistyön katsottiin kaikkien viranomaisten mielestä helpottavan ympäristörिकosten torjuntatyötä.

Tässä tutkimuksessa haastatteluihin esitetyt näkemykset tukivat Ympäristörिकostorjunnan strategiassa esitetty linjauksia ja tavoitteita alueelliselle tasolle perustettavista toimialarajat ylittävistä ympäristörिकostorjunnan viranomaisyhteistyöryhmistä. Osaamista tulee lisätä tehostamalla viranomaistoimintaa. Myös koulutusta tarvitaan lisää ja sen sisältöön tulee panostaa. Länsi-Uudellamaalla käynnistetty toiminta on näyttänyt konkreettisesti sen, kuinka tarpeelliseksi alueellinen viranomaisyhteistyö on osoittautunut. Kehittämisen tarvetta on edelleen, mutta selkeää edistymistä on saatu aikaan yhteistyön olemassaoloaikana.

Yhteistyön johtamisen tarve

Viranomaisten mielipiteet yhteistyön johtamisen osalta vaihtelivat. Viranomaiset esittivät muutamia vaihtoehtoja yhteistyön johtamisen varmistamisesta siten, että toiminnan jatkuminen ja kehittäminen varmistettaisiin. Ehdotukset vaihtelivat ELY-keskuksen tai poliisin edustajan ottamasta vetovastuusta pienemmän ohjausryhmän perustamiseen tai tehtävien kierrättämiseen. Koordinoinnin osalta nähtiin tärkeäksi vetovastuun ottava taho, mutta myös tehtävien kierrättäminen nähtiin vaihtoehtona. Vuosittain vaihtuvan vetovastuun kautta nähtiin kaikkien vastuutahojen saavan äänensä kuuluviin omalla vuorollaan. Merkittävänä haasteena nähtiin ohjeiden saaminen ylhäältäpäin päätöksentekijätasolta.

8. KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämä tutkimus on omalta osaltaan osoittanut, kuinka tärkeä merkitys paikallistasolla tapahtuvalla moniammatillisella viranomaisyhteistyöllä on tietoisuuden lisääjänä ympäristöriskillisyydestä osana harmaata taloutta. Niukkojen resurssien rasittaessa kaikkia ympäristöriskien ehkäisy-, valvonta- ja torjuntatyöhön osallistuvia viranomaisia on yhteistyöstä haettava voimaa tehokkaammalle toiminnalle. Viranomaistoiminnan tehostamisessa on nähty olevan kysymys pikemminkin osaamisesta ja sen parantamisesta sekä oikea-aikaisesta yhteistoiminnasta kuin käytettävissä olevien resurssien määrästä. (Ympäristöministeriö 2015, 10.) Seuraavissa kappaleissa on nostettu tutkimuksen kautta esiin tulleita kehittämisehdotuksia lähtien paikallistasolla ja päättyen valtakunnallisessa tasolla huomioitaviin kehittämisehdotuksiin.

Yhteisten toimintamallien luominen ja koulutustarve

Viranomaiset Länsi-Uudellamaalla käsittelevät vaihtelevin tavoin tietoonsa tulleita ympäristöriskisepäilyjä. Toiminnassa näkyy tapauskohtaisuus ja toimintamallien osittainen erilaisuus. Toiminta-alueen kuntien ympäristövalvontaviranomaisille on vaihtelevat käytännöt hallinnollisten keinojen käytön sekä tutkintapyyntöjen tekemisen osalta. Toimintamalleja tulisi yhtenäistää myös yhteistyöviranomaisiin tapahtuvan yhteydenpidon osalta. Mikäli saataisiin luotua nykyistä yhtenäisemmät toimintamallit prosessin kaikkiin vaiheisiin, näkyisi se laadukkaampana ja resursseja säästävänä toimintana kaikkien viranomaisten osalta. Yhteistyöverkoston yhdessä sopimien toimintalinjausten ja -käytäntöjen tulisi olla riittävän konkreettisia, jotta kaikki mukana olevat tahot sitoutuisivat niihin. Yhteisistä toimintamalleista sopiminen olisi mahdollista toteuttaa verkoston tapaamisten yhteydessä, etukäteisvalmistelujen sekä osallistujien keskuudestaan valitseman ohjausryhmän valmistelutöiden avulla. Tällä tavoin toimintamallit saataisiin jalkautettua ja siirrettyä osaksi moniammatillisen viranomaisyhteistyön arkea. Toimintamallien testaamisella paikallistasolla tulisi nähdä myös merkitystä valtakunnallisesti. Parhaita käytänteitä on hyödyllistä ja tarkoituksenmukaista jakaa eteenpäin, kun ne on kertaalleen luotu ja testattu paikallistasolla toimittaessa.

Tiedon jakaminen sekä yhteiset koulutustilaisuuksien järjestäminen jatkossa tulisi nähdä tärkeänä, jotta yhteisten juttujen kerryttämää tietoa, lainsäädännössä tapahtuneita muutoksia sekä oikeustapauksista saatuja kokemuksia saadaan jaettua kaikille osallistuville osapuolille. Laajempien koulutustapaamisten ohella tulisi järjestää pienempiä, kuntakohtaisia tapaamisia, joissa olisi mahdollisuus käsitellä perusteellisemmin aluekohtaisia ympäristöriskoksia.

Vetovastuutahon tai ohjausryhmän nimeäminen verkostolle

Tutkimuksessa tuotiin esille odotus yhteistyön vastuutahojen nimeämiselle. Uhaksi toimivalle yhteistyölle nähtiin vetovastuussa olevan tai olevien tahojen puuttuminen ja toiminnan näivettyminen yksittäisten toimijoiden aktiivisuuden hiipumisen tai henkilöstövaihdosten myötä. Yhteistyöverkostolle tulisi nimetä ohjausryhmä, jossa olisi osallistujat jokaisesta osallistuvasta viranomaistahosta. Näille henkilöille tulisi osoittaa mahdollisuus työntäjän puolesta käyttää tehtävän hoitamiseen työaika, jotta toimiva yhteistyö saataisiin vakiinnutettua ja toimintaa jatkuvasti kehitettyä. Ohjausryhmän osallistujatiedot tulisi saattaa kaikkien yhteistyöverkostoon kuuluvien tietoon, jotta osallistujien esittämät koulutus- ja kehittämistarpeet saataisiin välitettyä vastuuhenkilöiden tai ohjausryhmän tietoon.

Verkostotoiminnan kehittämishaasteet organisaatioille ja esimiestahoille

Tutkimus nosti myös esille tarpeen sitouttaa ja saattaa eri organisaatioiden johdon tietoon resurssien kohdentamisen merkityksen ympäristöriskollisuuden torjuntaan ja valvontaan. Organisaatioiden johdon tulee ymmärtää ympäristöriskollisuuden merkitys ja vakavuus, ja sen tulee näkyä toimintaedellytysten mahdollistamisena yhteistyöverkostossa mukana oleville viranomaisten edustajille.

Ympäristövalvontaviranomaisten tulisi selkeästi linjata hallinnollisten keinojen käyttäminen ja tutkintapyyntöjen käyttö rinnakkain nykyisessä niukkojen resurssien tilanteessa. Poliisin ja syyttäjien tietoon tulevien ympäristöriskosten määrä on kohtuullisen pieni, joten kokemusten ja ammattitaidon lisääntyminen eivät tapahdu ilman panostusta ja mahdollisuutta käyttää aikaa ympäristöriskosten esitutkintaan ja syyteharkintaan. Erityisesti poliisissa ympäristöriskosten tutkintaa tulisi keskittää, jottei samojen asioiden opetteluun ja

ratkaisemiseen käytettäisi turhaan resursseja. Keskittäminen tukisi myös muilla pääkaupunkiseudun poliisilaitosten talousrikostutkintayksiköissä valittua toimintatapaa kohdentaa voimavaroja osa- tai kokoaikaisesti ympäristörikosten tutkintaan.

Tiedonvaihtokanavien aikaansaaminen ja terävöittäminen viranomaisten välillä

Toisen viranomaisen työn ja käytössä olevien toimintamallien ymmärtäminen parantaa mahdollisuuksia tehdä tehokkaampaa valvonta- ja torjuntatyötä. Tiedonkulku tulisi varmistaa viranomaisten välillä kaikissa prosessin vaiheissa. Tämä tutkimus osoitti, että yhteydenottokynnys madaltuu yhteistyökokemusten karttuessa. Tiedonkulku ei kuitenkaan tulisi olla henkilösidonnaista tai vain yhteisiin tapauksiin liittyvää kontaktinottoa. Yhteistyö paikallistasolla toimittaessa muuttuu helpommaksi, kun viranomaiset, valvonta- sekä tutkintatavat tulevat tutuiksi ja yhteystietoja jaetaan niin yhteistyöverkoston sisällä kuin viranomaisten välilläkin. Tämä vaatii sitoutumista ja halua kehittää toimintaa kauemmas tulevaisuuteen katsoen, vailla yksittäisten henkilöiden varaan laskettua toiminnan eteenpäin viemistä. Yhteistä tietojärjestelmää ei toistaiseksi ole viranomaisten välillä käytössä, mitä on pidettävä yhteistyön kannalta erittäin huonona asiana. Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelmassa on todettu, että olemassa olevien tietokantojen kokonaisuus olisi kartoitettava ja varmistettava, ettei viranomaisten välillä ole tarpeellisen tiedonvaihdon esteitä. Toimenpide on vastuutettu ministeriöille ja aikataulutettu vuosille 2015–2016. Myös tämän tutkimuksen tulosten pohjalta on kehittämisehdotuksena todettava, että yhteinen tiedonsiirtokanava tai tallennusalue on asia, jonka toteuttamismahdollisuuksien tarkastelu tulisi aikatauluttaa ja vastuuttaa organisaatioiden johdolle.

Alueellisen moniammatillisen viranomaisyhteistyön kehittämisen varmistaminen

Tämä tutkimus on osoittanut sen, että ympäristörikosten ehkäisyssä ja torjunnassa viranomaisten työ olisi merkittävästi vaikeampaa ilman moniammatillisia verkostoja. Vastaus asetettuun tutkimuskysymykseen viranomaisyhteistyön hyödyllisyydestä on tulosten pohjalta saatu. Haastateltavien pohdinnat ovat kiistatta osoittaneet sen, että ympäristörikosten valvontaan, torjuntaan ja tutkintaan liittyvä ongelmakenttä on niin monimutkainen ja vaikeaselkoinen, ettei kukaan viranomainen pysty tekemään työtä yksin. Jokainen epäilty

ympäristörikos on kuitenkin omanlaisensa kokonaisuus. Ympäristörikosten ratkaisuun tarvitaan oman ammattiosaamisen lisäksi tuntemusta yhteistyöviranomaisten toimintatavoista ja työnkuvasta. Tapaamiset sekä koulutuspäivät maksavat yhteistyön tehostuessa itsensä ajallisesti takaisin.

Moniammatillinen verkostoyhteistyö kasvattaa merkitystään entisestään, kun tiedostetaan ympäristörikollisuuteen kuuluvat riskitekijät. Verkostotyölle on selkeää tilausta yhteiskunnassa. Viranomaiset jakavat tietoa toimiessaan verkostoissa, samoja ympäristörikoksiin liittyviä ongelmia käsitellään useista eri näkökulmista ja eri ilmiötasoilla. Jaettua tietoa jokainen viranomainen pääsee hyödyntämään omassa työssään ja samalla tarjoutuu mahdollisuus lisätä omaa ammatillista osaamista. Hyötyjinä tässä prosessissa ovat kaikki viranomaiset, asiakkaat sekä laajemmin tarkasteltuna koko yhteiskunta.

Moniammatillinen viranomaisyhteistyö vie aikaa ja vaatii paneutumista. Tutkimukseen osallistuneet viranomaiset osoittivat kuitenkin motivaatiota ja sitoutumista löytyvän, mikä on hyvä edellytys yhteistyön onnistumiselle ja kehittymiselle. Kaikilla viranomaistahoilla on tiukat resurssit ja kova työpaine, mikä asettaa haastetta motivaation ylläpitämiselle. Avoin viranomaisten välinen keskustelu, oman organisaation ja työnantajan antama panostus sekä työntekijöiden sitoutuminen tehtävään työhön näyttävät kuitenkin kantavan pitkälle.

Tässä tutkimuksessa saatujen tulosten pohjalta on todettava, että moniammatillista, viranomaisten yhteistyössä tekemää ympäristörikosten torjuntaa ja valvontaa tulee edelleen kehittää. Länsi-Uudellamaalla on käynnistetty omaehtoisesti toimialarajat ylittävä ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyö muutamia vuosia ennen ympäristörikostorjunnan yhteistyöryhmän esittämiä strategisia linjauksia. Yhteistyö jatkuminen ja tarve toiminnan kehittämiseksi ovat osoittaneet verkostomaisen viranomaisyhteistyön tärkeyden. Niin tämän yhteistyöryhmän kuin muidenkin paikallisten työryhmien työn seuraamiselle ja kehittämisen arvioimiselle olisi tarvetta tulevaisuudessa esimerkiksi jatkotutkimuksen kautta.

Panostaminen ympäristörikosten torjuntaan

Ympäristörikostutkintaa ei ole poliisissa nähty toistaiseksi kovinkaan merkittävänä painopistealueena. Yhtenä syynä voidaan pitää tutkintaan tulevien ympäristöasioiden suhteellisen vähäistä määrää, jolloin poliisin resurssien kohdentamis- ja koulutustarvepohdinnoissa ympäristöasioiden torjunta on jäänyt taka-alalle. Poliisin oma ympäristörikoksiin painottuva paljastava toiminta on vähäistä. Poliisi ei ole yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta itsenäisesti paljastanut vakavaa tai suunnitelmallista ympäristörikollisuutta. (Suomen kansallisen ympäristörikosseurantatyöryhmän raportti 2014, 6.)

Valtakunnallisella päätöksentekotasolla tulisi herätä havaitsemaan ympäristörikollisuuden moninaiset muodot ja satsata niiden torjuntaan, valvontaan ja tutkintaan riittävä määrä resursseja. Hidastempoisesta, jälkikäteen tapahtuvasta resursoinnin ratkaisumallista tulisi päästä pysyvään ja keskittämistä tukevaan resursointiin. Ympäristörikosten tutkinta tulisi kytkeä entistä tiiviimmin harmaan talouden torjuntaohjelmaan, jotta torjuntatyöhön olisi kaikkien viranomaistahojen mahdollisuus kohdentaa konkreettisesti resursseja. Ympäristörikosten määrät vuositasolla eivät toistaiseksi yllä sellaisiin määriin, että monimutkaisten juttujen tutkinnassa tarvittava erityisasiantuntemus lisääntyisi työkokemuksen kautta. Ympäristörikollisuus tulisi nähdä kaikilla viranomaissektoreilla vakavasti otettavana rikollisuuden lajina, osana harmaata taloutta ja talousrikollisuutta.

LÄHDELUETTELO

- Alastalo, Marja & Åkermann, Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna - Nikander, Pirjo - Hyvärinen, Matti (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere. Vastapaino. 372–394.
- Ahonen, Sirkka & Syrjälä, Leena & Syrjäläinen, Eija & Saari, Seppo 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.-3. painos. Helsinki. Kirjayhtymä Oy.
- Barabasi, Albert Laszlo 2002. Linkit. Verkostojen uusi teoria. Suom. Kimmo Pietiläinen. Terra Cognita Oy. Helsinki. Hakapaino.
- D'Amour, Danielle & Ferrada-Videla, Marcela & San Martin Rodriguez, Leticia & Beaulieu, Marie-Dominique 2005. The conceptual basis for interprofessional collaboration. Core concepts and theoretical frameworks. Journal of Interprofessional Care 1. 116–131.
- Eskola, Jari & Suoranta Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.
- Fält, Olavi K. 2003. Globalisaatio, verkottuminen ja historiantutkimus. Historiallinen aikakauskirja 2003.
- Gluschkoff, Taisia 2012. Poliisin asiantuntijuus, asiantuntijuuden kehitys ja kehityksen esteet ympäristöriskostutkinnassa. Pro gradu -tutkielma. Tampere. Tampereen yliopisto.
- Grönroos, Mauri 2003. Mahdollisuuksien aika. Kohti virtuaalista organisaatiota. Tampere. Transatlanta Oy.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Himmelman, Arthur T. 1994. Communities Working Collaboratively for a Change Resolving Conflict: Strategies for Local Government. Margaret Herrman, ed. Washington, D.C. International city / County Management Association. 27-47.
- Himmelman, Arthur 1996. On the Theory and Practise of Tranformational Collaboration: From Social Service to Social Justice. Teoksessa Huxham, Chris (toim.) Creating Collaborative Advantage. Sage Publications, Thousand Oaks. CA.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.
- Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Dark Oy. Helsinki. WSOY.
- Isoherranen, Kaarina 2012. Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18. Helsinki. Helsingin yliopisto.

Järvenpää, Marko & Länsiluoto, Aapo & Partanen, Vesa & Pellinen, Jukka 2010. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kinnunen, Oili 2007. Itä-Suomen hankkeiden verkottuminen ja yhteistyö. Teknologiaakatsaus 199/2007. Tekes. Helsinki. Kuopion yliopisto. ISBN 952-457-353-9

KRP 2007. LOKKI-projekti. Loppuraportti Keskusrikospoliisin toimesta toteutetun ympäristöviranomaisten ja poliisin välisen yhteistoiminnan haasteista selvittäneen projektin toteutuksesta, havainnoista ja kehittämissuunnitelmista. Vantaa. Keskusrikospoliisi.

Lawrence, Thomas B. & Phillips, Nelson & Hardy, Cynthia 1999. Watching Whale Watching: Exploring the Discursive Foundations of Collaborative Relationships. *Journal of Applied Behavioral Science* 35 (4). 479–502.

Niemi-Iilahti, Anita 2002. Verkostoparadigma ja implementaatiotutkimus. *Hallinnon tutkimus* 21(3). 209–220.

Nikander, Pirjo 2003. Moniammatillinen yhteistyö terveydenhuollon työkaluna ja haasteena, vuorovaikutuksellinen näkökulma. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2003.

Paukkunen, Leena 2003. Sosiaali- ja terveysalan yhteistyöosaamisen kehittäminen. Koulutuskokeilun arviointitutkimus. Väitöskirja. Kopijyvä. Kuopio.

Perttula, Juha. 2006. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula, Juha. & Latomaa, Timo. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys-tulkinta-ymmärtäminen. 2. painos. Vantaa. Dialogia oy. 115–163.

Pietilä, Ilkka (2010) Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen Matti (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere. Osuuskunta Vastapaino. 212–241.

Pirjatanniemi, Elina 2005. Ympäristörikokset talouden rikoksina. Teoksessa Nuutila, Ari-Matti & Pirjatanniemi, Elina (toim.) Rikos, rangaistus ja prosessi. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut 15. 261–283.

Puonti, Anne 2004a. Learning to Work Together. Collaboration Between Authorities in Economic-Crime Investigation. Vantaa. University of Helsinki.

Puonti, Anne 2004b. Searching for synchrony. Negotiating schedules across organizations involved in investigating economic crime. *Public Management Review* Vol. 6(1). 55–74.

Pärna, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 341. Turku. Turun yliopisto.

Qvretveit, John 1995. Moniammatillisen yhteistyön opas. SHKS. Helsinki. Hakapaino.

Rantanen, Hannu 2007. Informaatiovirrat viranomaisyhteistyössä. Viranomaisyhteistyö - hyvät käytännöt. Pelastusopiston julkaisu, D-sarja. Muut 1/2007.

- Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere. Vastapaino. 9-36.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy. 21–56.
- Saarivuo, Emilia 2006. Kuntien ympäristöturvallisuus. Viranomaistyö ympäristörिकosta epäiltäessä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Helsinki.
- Sahramäki, Iina & Kankaanranta, Terhi 2014a. Vihreämpää rajan toisella puolella? Vertaileva tutkimus ympäristörिकollisuuden torjunnasta ja tutkinnasta Suomessa ja Ruotsissa. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 109. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.
- Sahramäki, Iina & Kankaanranta, Terhi 2014b. Ympäristörिकollisuuden torjunta ja valvonta Suomessa. Kohti vihreämpää viranomaisyhteistyötä? Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 42. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.
- Sharma, Aarti & Kearins, Kater 2011. Interorganizational Collaboration for Regional Sustainability: What Happens When Organizational Representatives Come Together? *Journal of Applied Behavioral Science* 47(2). 168-203.
- Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2009. Dialoginen verkostotyö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki.
- Siegfried, Tom. 2008. John Nash, peliteoria ja luonnon koodi. Suom. Terra Cognita Oy. Helsinki. Hakapaino.
- Silvennoinen, Markku 2008. Löydä aarteesi - verkostoidu. Helsinki. Tammi.
- Smith, Ken G. & Carroll, Stephen J. & Ashford, Susan J. 1995. Intra and interorganizational cooperation: toward a research agenda. *Academy of Management Journal* Vol. 38 (1). 7-23.
- Thomson, Ann-Marie & Perry, James L. 2006. Collaboration Processes: Inside the Black Box. *Public Administration Review*, Special Issue.
- Tsupari, Risto & Nissinen, Tarja & Urrila, Penna 2001. Kohti strategisia yritysverkostoja. Helsinki. Teollisuus ja työnantajat.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uudistettu painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valkokari, Katri 2009. Yhteisten tavoitteiden ja jaetun näkemyksen muodostuminen kolmessa erityyppisessä verkostossa. Väitöskirja. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Valtonen, Anu (2005) Ryhmäkeskustelut – millainen metodi? Teoksessa: Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 223–241.

Valtonen, Vesa 2007. Käsitteitä viranomaistyöstä. Teoksessa Heusala, Anna-Liisa - Taitto,, Petteri - Valtonen, Vesa (toim.) Viranomaisyhteistyö - hyvät käytänteet. Pelastustoimen julkaisu, D-sarja. Muut 1/2007. 7-11.

Valtonen, Vesa 2010. Turvallisuustoimijoiden yhteistyö operatiivis-taktisesta näkökulmasta. Maanpuolustuskorkeakoulu. Taktiikan laitos. Julkaisusarja 1, n:o 3. Edita Prima Oy. Helsinki.

Wackerhausen, Steen 2009. Collaboration, professional identity and reflection across boundaries. Journal of Interprofessional Care Vol.23(5). 455–473.

Digitaaliset lähteet

Dufva, Hilka & Pekkola, Juhani 2010. Turvallisuusjohtaminen moniammatillisessa viranomaisverkostossa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. B-sarja n:o 61. http://www.kyamk.fi/folders/Files/.../Kyamk_B61_kevyt%20versio.pdf. Viitattu 1.1.2015.

Himmelman Arthur 2002. Collaboration for change. Definitions, Decision-making models, Roles and Collaboration Process Guide. http://depts.washington.edu/ccph/pdf_files/4achange.pdf. Viitattu 31.10.2015.

Puustinen, Alisa 2010. Moniammatillinen verkostotyö ja sen johtaminen. Esitys Yhteistyöllä varhaista tukea -seminaarissa 14.12.2010 KyAMK:ssa. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 14.4.2015.

Sahramäki, Iina 2013. Ympäristöriskollisuus talousrikollisuuden muotona. Haaste 3/2013. Viitattu 26.2.2016.

Sotarauta, Markku 2010. Generatiivinen johtajuus ja verkostojen maailma. <http://www.sotarauta.info>. Viitattu 10.1.2015.

Suomen kansallinen ympäristöriskosseurantaryhmä 12.5.2014. Ympäristöriskokatsaus vuodelta 2013. Viitattu 1.11.2015.

Suomen kansallinen ympäristöriskosseurantaryhmä 15.5.2015. Ympäristöriskokatsaus vuodelta 2014. Viitattu 1.11.2015.

Verkostojohtamisen opas 2013. Saatavilla http://verkostojohtaminen.fi/?page_id=23. Viitattu 14.5.2015.

Ympäristöministeriön raportteja 16/2015. Ympäristöriskostorjunnan strategia ja toimenpideohjelma. www.ym.fi/julkaisut. Viitattu 19.4.2015. ISBN 978-952-11-4443-1. Helsinki.

LIITE 1 Teemahaastattelun runko

A: Taustakysymykset

1. Organisaatio jota edustat
2. Kauanko olet työskennellyt nykyisessä työssäsi

B: Yhteistyön luokittelu (verkosto, yhteensovittaminen, yhteistoiminta, yhteistyö)

(Valtonen 2010, Himmelman 1994)

C: Viranomaistahojen toiminta ympäristörikosten osalta tehdyssä yhteistyössä

(poliisin, kuntien ja ELY-keskuksen kanssa tehtävä yhteistyö tähän mennessä)

D: Yhteistyöhön liittyvät kysymykset

1. Omat toimintaedellytykset yhteistyössä
2. Yhteistyön johtaminen - tuleeko jonkun yhteistyötahon ottaa vetovastuu?
3. Parhaat kokemukset yhteistyöstä
4. Huonoimmat kokemukset yhteistyöstä
5. Suurimmat esteet toimivalle yhteistyölle
6. Tiedonkulku - käytännön kokemukset ja parannusehdotukset
7. Verkostoyhteistyön rooli ympäristörikosten ehkäisyssä ja torjunnassa

E: Oman hallinnonalan resursoinnin merkitys verkostoyhteistyölle

F: Yhteistyön tulevaisuus

1. Miten yhteistyötä tulisi kehittää
2. Keiden pitäisi kehittää toimintojaan
3. Millaisesta koulutuksesta olisi mielestäsi hyötyä verkostotyön kehittämisessä
4. Mitä haasteita verkostoyhteistyön kehittäminen ja toimivuus tuo esimiehille ja organisaatiolle
5. Mitä haasteita verkostoyhteistyön kehittäminen ja toimivuus tuo työntekijöille